ΕΤΟΣ Β'. 1880 ΤΕΥΧΟΣ ΙΖ'.

ΝΕΟΝ

ΣΕΡΑΠΕΙΟΝ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΑΠΕΥΘΥΝΤΕΟΝ: JOURNAL GREC «Serapeum» — Alexandrie

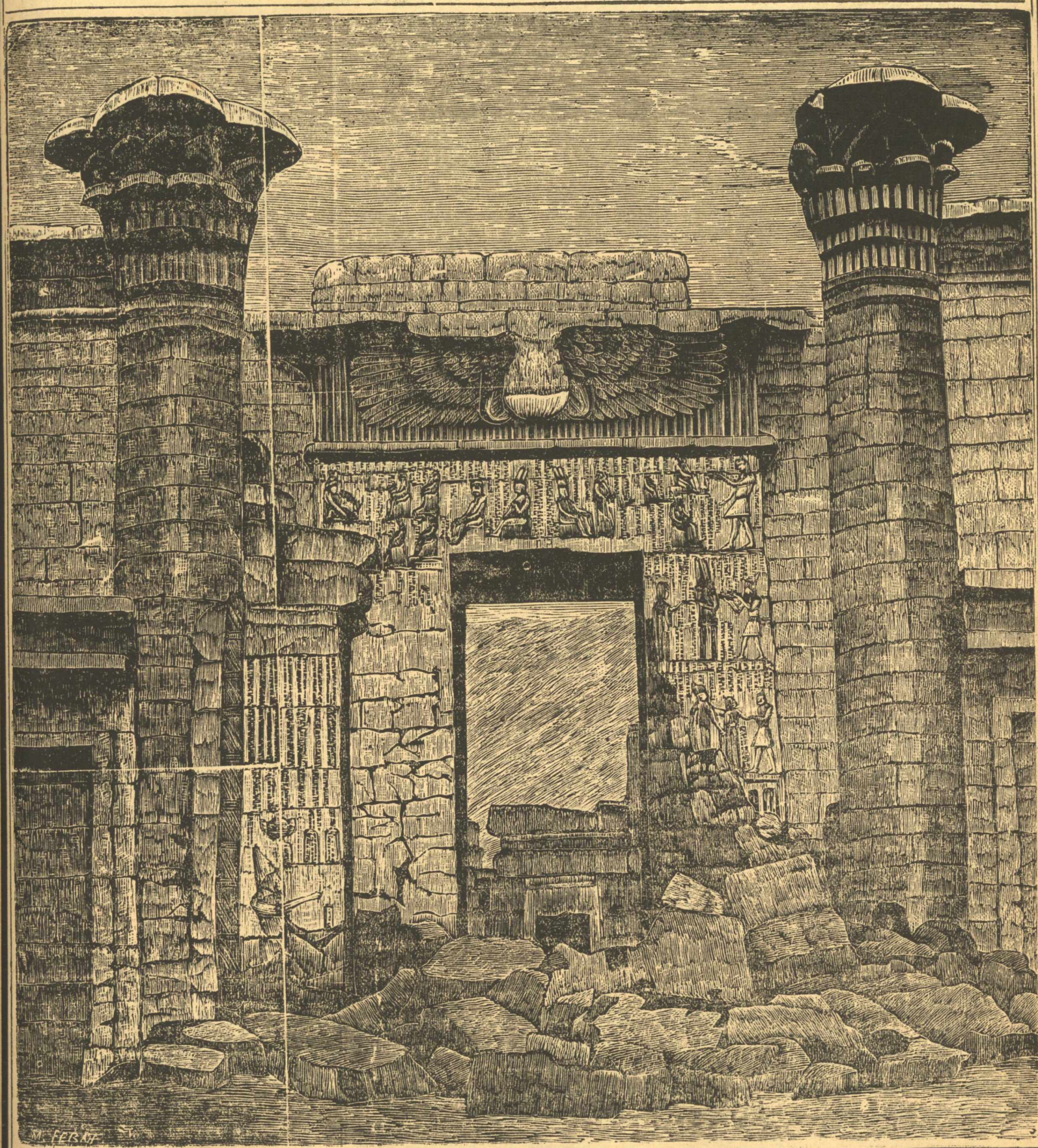

ΤΙΜΗΜΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΣ.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Φρ. 20.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἐξωτερικῷ προστίθενται φρ. 2 διὰ ταχυδρομικὰ τέλη.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γ. Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ.

ΜΑΪΟΣ.

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ:
ΤΥΠΟΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ Ν. ΣΑΛΤΗ.
1880.

ΤΙΜΗΜΑ ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΩΝ
ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΟΝ.

Μέχρις 8 γραμμῶν δι' ἓν ἔτος Φρ. 40.

Δι' εἰδοποιήσεις ἄνω τῶν ὀκτὼ γραμμῶν κατ' ἀποκοπήν.

ΕΤΟΣ Β'. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1880. ΦΥΛΛ 17.

JULES VERNE

ΟΙ ΕΚΒΙΑΣΤΑΙ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

[Ὑπὸ τῆς δεσποινίδος]

ΕΛΕΝΗΣ Δ. ΖΕΓΓΕΛΗ.

(Συνέχεια ἴδε προηγ. φυλλ.)

ΛΗ.

Η ΑΠΟΔΡΑΣΙΣ.

Ἡ δεσποινὶς Ἰωάννα καθημένη ἐπὶ τῆς πρώρας τοῦ Δελφῖνος ἀνέμενε μετὰ πυρετώδους ἀνησυχίας τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πλοιάρχου. Ὅταν οὗτος ἦλθεν, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀρθρώσῃ οὐδεμίαν λέξιν, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοί της ἠρώτων τὸν Ἰάκωβον Πλαῦφὲρ μᾶλλον διαπύρως, ἀφ' ὅτι θὰ ἔπραττον τὰ χείλη της. Οὗτος βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Κρόκστων ἐπληροφόρησε τὴν νεάνιδα μόνον περὶ τῶν ἀφορόντων εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ πατρός της. Εἶπεν αὐτῇ, ὅτι μετὰ πολλῆς συνέσεως ἠρώτησε τὸν Βωρεγάρδον περὶ τῶν αἰχμαλώτων τοῦ πολέμου καὶ ὅτι ὁ στρατηγὸς δὲν τῷ ἐφάνη διατεθειμένος ὑπὲρ αὐτῶν, ὅτι ἀπέφυγε πᾶσαν περαιτέρω ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου ὁμιλίαν ἐπιφυλαττόμενος νὰ συμβουλευθῇ τὰς περιστάσεις.

« Ἐπειδὴ ὁ κ. Χαλλιβοὺρτ δὲν εἶναι ἐλεύθερος ἐν τῇ πόλει, ἡ φυγή του θὰ παρουσιάσῃ περισσοτέρας δυσκολίας. ἀλλὰ θὰ ἀποτελειώσω τὸ ἔργον μου, καὶ σᾶς ὁρκίζομαι, δεσποινὶς Ἰωάννα, ὅτι ὁ Δελφὶν δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν κόλπον τῆς Κάρλεττων, ἄνευ τοῦ πατρός σας.

— Εὐχαριστῶ, κύριε Ἰάκωβε, σᾶς εὐχαριστῶ ὁλοψύχως, ἀπεκρίθη ἡ νεᾶνις συγκινηθεῖσα.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους, ὁ Ἰάκωβος ἠσθάνθη τὴν καρδίαν του πάλλουσαν.

— Δὲν εἶναι ὥρα διὰ συγκινήσεις δεσποινίς, εἶπεν ὁ Κρόκστων. Ἂς σκεφθῶμεν, καὶ ἂς σκεφθῶμεν καλῶς.

— Ἔχεις σχέδιόν τι Κρόκστων; ἠρώτησεν ἡ νεᾶνις.

— Ἔχω πάντοτε σχέδιόν τι ἀπεκρίθη ὁ Ἀμερικανός. Εἶμαι εἰδικὸς εἰς τοῦτο.

— Ἀλλ' εἶναι καλόν; εἶπεν ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ.

— Ἐξαίρετον, καὶ ἅπαντες οἱ ὑπουργοὶ τῆς Βασιγκτὼν δὲν ἤθελον φανταθῇ καλλίτερόν τι. Εἶναι ὡς νὰ ἦτον ὁ κ. Χαλλιβοὺρτ εἰς τὸ πλοῖον.

Ὁ Κρόκστων ὡμίλει μετὰ τοιαύτης βεβαιότητος καὶ προσέτι μετὰ τόσης καλοκἀγαθίας, ὥστε ἔπρεπέ τις νὰ ἦτο ὁ μᾶλλον δύσπιστος τῶν ἀνθρώπων, ἵνα μὴ συμμερισθῇ τὴν πεποίθησίν του.

« Σὲ ἀκούομεν, Κρόκστων, εἶπεν ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ.

— Καλῶς. Σεῖς, πλοίαρχε θὰ ὑπάγητε παρὰ τῷ στρατηγῷ Βορεγάρδῳ καὶ θὰ ζητήσητε ὑπηρεσίαν, ἣν δὲν θὰ σᾶς ἀποποιηθῇ.

— Καὶ ὁποίαν;

— Θὰ εἴπητε αὐτῷ, ὅτι ἔχετε εἰς τὸ πλοῖον κακόν τι ὑποκείμενον, κακοήθη τινὰ, ὅστις σᾶς στενοχωρεῖ, καὶ ὅστις διαρκοῦντος τοῦ διάπλου ὤθησε τὸ πλήρωμα εἰς ἀποστασίαν, τέλος πολυμήχανον καὶ ἐπίφοβόν τινα ἄνθρωπον καὶ θὰ τῷ ζητήσητε τὴν ἄδειαν νὰ τὸν φυλακίσητε εἰς τὸ φρούριον, μὲ τὴν συμφωνίαν πάντοτε νὰ τὸν παραλάβητε ἀναχωρῶν, ἵνα τὸν παραδώσητε ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης.

— Καλῶς! ἀπήντησεν ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ ὑπομειδιῶν, θὰ κάμω ταῦτα πάντα καὶ ὁ Βορεγάρδος θὰ ἐνδώσῃ εὐχαρίστως εἰς τὴν παράκλησίν μου.

— Εἶμαι βεβαιότατος περὶ τούτου, ἀπεκρίθη ὁ Ἀμερικανός.

— Ἀλλὰ ἐπεῖπεν ὁ Πλαῦφὲρ, μὲ λείπει ἓν πρᾶγμα.

— Ποῖον λοιπόν;

— Ὁ κακοήθης.

— Εἶναι ἔμπροσθέν σας πλοίαρχε.

— Πῶς τὸ μυσαρὸν αὐτὸ ὑποκείμενον;.....

— Εἶμαι ἐγὼ, μὴ σᾶς κακοφαίνεται.

— Ὦ εὐγενὴς καὶ ἀξία καρδία! ἀνέκραξεν ἡ Ἰωάννα θλίβουσα διὰ τῶν ἁβρῶν χειρῶν της τὰς ἀπεσκληρημένας τοῦ Ἀμερικανοῦ χεῖρας.

— Ὕπαγε, Κρόκστων, ἐπανέλαβεν ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ, σὲ ἐννοῶ φίλε μου, καὶ μόνον δι' ἓν πρᾶγμα λυποῦμαι, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ λάβω τὴν θέσιν σου.

— Καθεὶς τὸ μέρος του, ἐπανέλαβεν ὁ Κρόκστων. Ἐὰν ἦσθε εἰς τὴν θέσιν μου, θὰ εὑρίσκεσθε εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν, ἐνῷ ἐγὼ ἀπεναντίας δὲν εὑρίσκομαι, θὰ ἔχητε ἀρκετὰ νὰ πράξητε κατόπιν, καὶ ὅταν θὰ ἐξέλθητε τοῦ κόλπου ὑπὸ τὰ τηλεβόλα, τοῦθ' ὅπερ ἐγὼ δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ πράξω.

— Καλῶς Κρόκστων, ἐξακολουθεῖ.

— Ἰδού, Ἅπαξ εἰσελθὼν εἰς τὸ φρούριον, τὸ γνωρίζω καλῶς, θὰ ἴδω πῶς πρέπει νὰ ἐνεργήσω, ἀλλ' ἐστὲ βέβαιος ὅτι θὰ ἐνεργήσω καλῶς. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο θὰ ἐπιβλέπητε εἰς τὴν φόρτωσιν τοῦ πλοίου σας.

— Ὦ αἱ ὑποθέσεις, εἶπεν ὁ πλοίαρ-

χος, εἶναι σκέψις ὀλίγου ἐνδιαφέροντος.

— Ὅλως διόλου! Καὶ τί θὰ εἴπῃ ὁ θεῖος Βικέντιος; ἐν ᾧ ἀφ' ἑνὸς ἀσχολούμεθα εἰς φιλάνθρωπον ἔργον, ἃς προσπαθήσωμεν ὅπως καὶ αἱ ἐμπορικαὶ ἡμῶν ὑποθέσεις βαίνωσι καλῶς. Τοῦτο θὰ ἐμποδίσῃ τὰς ὑπονοίας. Ἀλλ' ἂς κάμωμεν ταχέως. Δύνασθε νὰ ἦσθε ἕτοιμος εἰς ἓξ ἡμέρας;

— Μάλιστα.

Λοιπὸν ἂς γείνῃ ἡ φόρτωσις καὶ ὁ Δελφὶν νὰ ἦναι ἕτοιμος δι' ἀναχώρησιν εἰς τὰς 22 τοῦ μηνός.

— Θὰ ἦναι ἕτοιμος.

— Ἀκούσατε καλῶς. Τὸ ἑσπέρας τῆς 22 Ἰανουρίου, πέμψατε εἰς τὴν λευκὴν ἄκραν λέμβον μὲ τοὺς καλλιτέρους τῶν ἀνδρῶν σας. Περιμείνατε μέχρι τῶν ἐννέα καὶ θὰ ἴδητε νὰ φανῶσιν ὁ κ. Χαλλιβοὺρτ καὶ ὁ δοῦλος σας.

— Ἀλλὰ πῶς θὰ κάμῃς ἵνα λυτρώσῃς τὸν κ. Χαλλιβοὺρτ καὶ νὰ διαφύγῃς καὶ σὺ ὁ ἴδιος;

— Τοῦτο ἐμὲ μόνον ἀποβλέπει.

— Ἀξιόλογε Κρόκστων; εἶπε τότε ἡ Ἰωάννα, θὰ ἐκθέσῃς λοιπὸν τὴν ζωήν σου, ὅπως σώσῃς τὸν πατέρα μου.

— Μὴν ἀνησυχεῖτε περὶ ἐμοῦ δεσποσύνη, δὲν ἐκθέτω τίποτε ἀπολύτως, δύνασθε νὰ μὲ πιστεύσητε εἰς τοῦτο.

— Λοιπὸν πότε πρέπει νὰ σὲ φυλακίσωμεν;

— Ἀπὸ σήμερον ἔτι. Ἐνοοεῖτε, διαφθείρω τὸ πλήρωμά σας. Δὲν πρέπει νὰ χάσητε καιρόν.

— Θέλεις χρήματα; δύνανται νὰ σοὶ χρησιμεύσωσιν ἐν τῷ φρουρίῳ.

— Χρήματα, διὰ ν' ἀγοράσωμεν τὸν δεσμοφύλακα! Ὅλως διόλου! αὐτὸ κοστίζει πολύ, ἔπειτα εἶναι καὶ ἀνόητον. Ὅταν φθάσῃ τις μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου, ὁ δεσμοφύλαξ κρατεῖ καὶ τὰ χρήματα καὶ τὸν αἰχμάλωτον. Καὶ ἔχει δίκαιον... αὐτός! Ὄχι, ἔχω ἄλλα μέσα ἀσφαλέστερα. Ἐν τούτοις καλὰ εἶναι δολλάριά τινα. Πρέπει νὰ πίῃ τις ἐν ἀνάγκῃ.

— Καὶ νὰ μεθύσωμεν τὸν δεσμοφύλακα.

— Ὄχι εἷς δεσμοφύλαξ ἐν μέθῃ, αὐτὸ διακυβεύει τὰ πάντα! Ὄχι! σᾶς λέγω ὅτι ἔχω τὸ σχέδιόν μου. Ἀφήσατέ με νὰ ἐνεργήσω.

— Λάβε καλέ μου Κρόκστων, δωδεκάδα δολλαρίων.

— Εἶναι πάρα πολλά, ἀλλὰ θὰ σᾶς ἐπιστρέψω τὰ ἐπίλοιπα.

— Ἔ! λοιπὸν εἶσαι ἕτοιμος;

— Ἑτοιμότατος διαβόητος πανοῦργος.

— Τότε ἂς πηγαίνωμεν!

— Κρόκστων, εἶπεν ἡ νεᾶνις διὰ φωνῆς συγκεκινημένης, Κρόκστων, εἶσαι ὁ καλλίτερος τῶν ἀνθρώπων.

— Αὐτὸ δὲν θὰ μὲ ἐξέπληττε, ἀπεκρίθη ὁ Ἀμερικανός, γελῶν ἀφελῆ γέλωτα.

Ἄ! πρὸς τούτοις μίαν ἐνδιαφέρουσαν σύστασιν.

— Ὁποίαν;

— Ἐὰν ὁ στρατηγός σᾶς προέτεινεν ν' ἀπαγχονίσητε τὸν κακοήθη... γνωρίζετε οἱ στρατιωτικοί... Αὐτὸ δὲν εἶναι πολὺ εὐχάριστον.

— Λοιπὸν Κρόκστων;

— Λοιπόν! θὰ ζητήσητε νὰ σκεφθῆτε.

— Σοὶ τὸ ὑπόσχομαι.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, πρὸς μεγάλην τοῦ πληρώματος ἔκπληξιν ὅπερ δὲν ἦτο εἰς γνῶσιν τῶν συμβαινόντων, ὁ Κρόκστων κατεβιβάσθη δεδεμένος χεῖρας καὶ πόδας, εἰς τὴν ξηρὰν ἐν τῷ μέσῳ δωδεκάδος ναυτῶν, καὶ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν τῇ παρακλήσει τοῦ Ἰακώβου Πλαῦφὲρ ὁ κακοήθης διήρχετο τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως καὶ μὲ ὅλην τὴν ἀντίστασίν του ἐνεκλείσθη ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Καρλεστών.

Ὁ Δελφὶν τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὡς καὶ τὰς ἀκολούθους εἰργάσθη μετὰ μεγάλης ἐνεργητικότητος πρὸς ἐκφόρτωσιν. Αἱ ἀτμομηχαναὶ ἐξήγαγον ἀκαταπαύστως ἅπαν τὸ εὐρωπαϊκὸν φορτίον, εἰσάγουσαι ἀντ' αὐτοῦ τὸ ἐγχώριον. Ὁ λαὸς τῆς Καρλεστὼν παρευρίσκετο εἰς τὴν ἐνδιαφέρουσαν ἐργασίαν βοηθῶν καὶ συγχαίρων τοῖς ναύταις.

Τρεῖς ἡμέρας μετὰ ταῦτα τὴν 18 Ἰανουαρίου, αἱ πρῶται στιβάδες τοῦ βάμβακος ἤρχισαν νὰ ἐπισωρεύωνται ἐν τῷ πλοίῳ. Ἂν καὶ ὁ Ἰάκωβος δὲν ἀνησύχει περὶ αὐτῶν πλέον, ἡ οἰκία Πλαῦφὲρ καὶ Σα., ἔκαμεν ἐξαίρετον ἐπιχείρησιν ἀγοράσασα εἰς εὐτελῆ τιμὴν ὅλον αὐτὸν τὸν βάμβακα, ὅστις ἐπλήρου τὰς ἀποθήκας τῆς Καρλεστών.

Ἐν τούτοις οὐδὲν νεώτερον εἶχον περὶ τοῦ Κρόκστων. Ἂν καὶ ἡ Ἰωάννα δὲν ἔλεγε τίποτε, κατετρύχετο ὅμως ὑπὸ ἀκαταπαύστου φόβου. Τὸ ὑπὸ τῆς ἀνησυχίας ἀλλοιωθὲν πρόσωπόν της, ὡμίλει ἀντ' αὐτῆς κάλλιον, καὶ ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ τὴν ἐνεθάρρυνε διὰ καλῶν τινῶν λόγων.

« Ἔχω μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Κρόκστων, ἔλεγεν αὐτῇ. Εἶναι ἀφοσιωμένος θεράπων. Σεῖς δεσποσύνη, ἥτις γνωρίζετε αὐτὸν καλλίτερον, πρέπει νὰ ἐνθαρρυνθῆτε καθ' ὁλοκληρίαν. Ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ὁ πατήρ σας θὰ σᾶς φίλῃ εἰς τὰς ἀγκάλας του, πιστεύσατε εἰς τὸν λόγον μου.

— Ὦ! κ. Ἰάκωβε! ἀνέκραξεν ἡ νεᾶνις πῶς θὰ δυνηθῶ ποτὲ νὰ ἀνταμείψω τοιαύτην ἀφοσίωσιν; Πῶς ὁ πατήρ μου καὶ ἐγὼ θὰ εὕρωμεν τὸ μέσον νὰ σᾶς ἀποδώσωμεν τὰ ἴσα;

— Θὰ σᾶς τὸ εἴπω ὅταν θὰ εἴμεθα εἰς τὰς ἀγγλικὰς θαλάσσας ἀπεκρίθη ὁ νέος πλοίαρχος.

Ἡ Ἰωάννα παρετήρησεν αὐτὸν ἐπὶ στιγμῆ, ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμούς της, οἵτινες ἐπληρώθησαν δακρύων μεθ' ὃ εἰσῆλθεν εἰς τὸν θαλαμῖσκον της.

Ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ ἤλπιζεν ὅτι ἡ νεᾶνις δὲν θὰ ἐμάνθανε τίποτε περὶ τῆς τρομερᾶς θέσεως τοῦ πατρός της μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν οὗτος ἤθελεν εἶσθαι ἐν ἀσφαλείᾳ· ἀλλὰ κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἡμέραν, ἡ ἀκουσία ἀδιακρισία ἑνὸς τῶν ναυτῶν ἐπληροφόρησεν αὐτὴν περὶ τῆς ἀληθοῦς τοῦ πατρός της θέσεως. Ἡ ἀπάντησις τοῦ ἀνακτοβουλίου τῆς Ριχμόνδης εἶχε φθάσει τὴν προτεραίαν δι' ἀγγελιοφόρου, ὅστις ἠδυνήθη νὰ ἐκβιάσῃ τὴν ἐμπροσθοφυλακήν.

Ἡ ἀπάντησις αὕτη, ἐμπεριεῖχε τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τοῦ Ἰωάθαν Χαλλιβοὺρτ, καὶ ὁ δυστυχὴς οὗτος πολίτης, θὰ ἐτουφεκίζετο τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον. Ἡ εἴδησις τῆς μελλούσης θανατικῆς ποινῆς δὲν ἤργησε νὰ διαδοθῇ ἐν τῇ πόλει, καὶ ἔφθασε μέχρις αὐτοῦ τοῦ Δελφῖνος, δι' ἑνὸς τῶν ναυτῶν. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀνήγγειλεν αὐτὸ εἰς τὸν πλοίαρχόν του, μὴ ὑποπτευόμενος ὅτι ἡ δεσποινὶς Χαλλιβοὺρτ ἦτο ἐκεῖ καὶ τὸν ἤκουσεν. Ἡ νεᾶνις ἐξέβαλε σπαρακτικὴν κραυγὴν καὶ ἔπεσεν ἀναίσθητος ἐπὶ τοῦ καταστρώματος· ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ τὴν μετέφερεν εἰς τὸν θαλαμῖσκον της, καὶ μετεχειρίσθησαν τὰς πλέον ἐνδελεχεῖς φροντίδας, ὅπως τὴν ἐπαναφέρωσιν ἐν τῇ ζωῇ.

Ὅταν ἠνέῳξε τοὺς ὀφθαλμούς της παρετήρησε τὸν νέον πλοίαρχον, ὅστις τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν χειλέων φέρων συνίζα αὐτῇ σιωπὴν ἀπόλυτον. Ἔσχε τὴν δύναμιν νὰ σιωπήσῃ, νὰ κατασιγήσῃ τὰς παραφορὰς τῆς θλίψεώς της· ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ εἶπεν αὐτῇ.

Ἰωάννα, ἢ ὁ πατήρ σας θὰ ἦναι ἐν ἀσφαλείᾳ πλησίον σας μετὰ δύο ὥρας, ἢ θ' ἀπολεσθῶ σώζων αὐτόν!»

Κατόπιν ἐξῆλθε τοῦ πυργούχου, λέγων ἐν ἑαυτῷ.

« Καὶ τώρα πρέπει νὰ τὸν σώσω ἐν πάσῃ θυσίᾳ καὶ ἐὰν ἀκόμη ὤφειλον νὰ πληρώσω τὴν ἐλευθερίαν του διὰ τῆς ζωῆς μου καὶ τῆς τοῦ πληρώματός μου.

Ἡ ὥρα τῆς ἐνεργείας ἐπέστη. Ἀπὸ τῆς πρωΐας ἤδη ὁ Δελφὶν εἶχε τελειώσει τὴν φόρτωσιν τοῦ βάμβακός του· αἱ

ἀποθῆκαι του ἦταν πλήρεις ἀνθράκων. Ἐντὸς δύο ὡρῶν ἠδύνατο ν' ἀναχωρήσῃ. Ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ ἐξήγαγε τὸ πλοῖον ἐκ τῆς Νοτιοεμπορικῆς Ἀποθήκης, καὶ εἶχε φέρει αὐτὸ εἰς τὸν ὅρμον· ἦτο ὅθεν ἕτοιμος νὰ ὠφεληθῇ τῆς παλλιρροίας, ἥτις θὰ ἐγίνετο περὶ τὴν ἐννάτην τῆς ἑσπέρας. Ἑπτὰ ὧραι ἐσήμαινον, ὅτε ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ ἐγκατέλειψε τὴν νεάνιδα, διατάξας πρὸς τούτοις νὰ ἕψωσι τὰ πάντα ἕτοιμα πρὸς ἀναχώρησιν. Τὸ μυστικὸν εἶχε διατηρηθῇ μέχρι τοῦδε μετὰ τῆς μεγαλλητέρας ἀκριβείας μεταξὺ αὐτοῦ, τοῦ Κρόκστων καὶ τῆς Ἰωάννας. Ἀλλὰ τότε ἔκρινε ἁρμόδιον νὰ γνωστοποιήσῃ καὶ εἰς τὸν Ματθαῖον τὰ τρέχοντα.

« Εἰς τὰς διαταγάς σας ἀπεκρίθη ὁ κύριος Ματθαῖος χωρὶς νὰ κάμῃ τὴν ἐλαχίστην παρατήρησιν. Καὶ πρόκειται διὰ τὴν ἐννάτην ὥραν;

— Διὰ τὴν ἐννάτην, διατάξατε τὰ πάντα πρὸς ἀπόπλουν.

— Θὰ γίνῃ, πλοίαρχε.

— Θὰ κόψωμεν τὴν ἄγκυραν καὶ θὰ πλεύσωμεν χωρὶς νὰ χάνωμεν στιγμήν.

— Ἐξαίρετα.

— Διατάξατε νὰ θέσωσι ἕνα φανὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μεγάλου ἱστοῦ. Ἡ νὺξ εἶναι σκοτεινή, καὶ ἡ ὁμίχλη ἀνυψοῦται. Δὲν πρέπει ἐπανερχόμενοι εἰς τὸ πλοῖον, νὰ τρέξωμεν τὸν κίνδυνον τοῦ ν' ἀποπλανηθῶμεν. Θὰ λάβητε ἐπίσης τὴν πρόνοιαν νὰ σημαίνητε τὸν κώδωνα μετὰ τὴν ἐννάτην.

— Αἱ διαταγαί σας θὰ ἐκτελεσθῶσι κατὰ γράμμα, πλοίαρχε

— Καὶ τώρα, κύριε Ματθαῖε, προσέθεσεν ὁ Πλαῦφὲρ, ἐξοπλίσατε τὴν μεγάλην λέμβον, θέσατε ἐν αὐτῇ ἓξ τῶν ρωμαλαιωτέρων κωπηλατῶν μας. Θ' ἀναχωρήσῃ ἀμέσως διὰ τὴν Λευκὴν Ἄκραν. Σᾶς συνιστῶ τὴν δεσποσύνην Ἰωάνναν κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου, καὶ ὁ Θεὸς ἂς μᾶς προστατεύσῃ, κύριε Ματθαῖε.

— Ὁ Θεὸς εἰς βοήθειάν μας!» ἀπεκρίθη ὁ ὑποπλοίαρχος.

Μετὰ ταῦτα ἔδωκε τὰς ἀναγκαίας διαταγάς, ὅπως ἐξοπλίσωσι τὴν λέμβον. Μετά τινα λεπτὰ ἡ λέμβος ἦτο ἑτοίμη. Ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ ἀποχαιρετίσας τὴν Ἰωάνναν, κατέβη εἰς τὸ ἀκάτιόν του, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν τοῦτο ἀνεχώρει ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ πυκνὰς συστροφὰς καπνοῦ, ἀπλουμένας εἰς τὴν σκοτεινὴν ἀχλὺν τοῦ οὐρανοῦ.

Τὸ σκότος ἦτο βαθὺ· ὁ ἄνεμος εἶχε παύσει, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐκτεταμένου ὅρμου οὐτινος τὰ κύματα εἶχον καταπραϋνθῇ, ἐβασίλευεν ἄκρα σιωπὴ· φῶτά τινα μόλις διακρινόμενα, ὑπέτρεμον ἐν τῇ ἀχλύϊ. Ὁ Ἰάκωβος εἶχε λάβει τὸν οἴακα καὶ δι' ἀσφαλοῦς χειρὸς διηύθυνε τὴν λέμβον του πρὸς τὴν λευκὴν Ἄκραν· ἡ ἀπόστασις ἣν ἔμελλον νὰ διανύσωσιν ἦτο περίπου δύο μιλλίων.

Ὁ Ἰάκωβος τοσούτῳ ἀκριβῶς εἶχε διαγράψει τὴν πορείαν του, διαρκούσης τῆς ἡμέρας ὥστε ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ δεξιόθεν τὴν ἄκραν τῆς Κάρλεστων.

Ὀκτὼ ὧραι ἐσήμαινον εἰς τὸν Ἅγιον Φίλιππον, ὅτε ἡ λέμβος ἔκρουσε διὰ τῆς πρώρας της τὴν Λευκὴν Ἄκραν.

Ἔπρεπε νὰ περιμείνωσιν μίαν ὥραν ἔτι πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Κρόκστων ὡρισθείσης. Ἡ προκυμαία ἦτο καθ' ὁλοκληρίαν ἔρημος. Μόνον ἡ περίπολος, περιεπάτει εἰς εἴκοσι βημάτων ἀπόστασιν. Ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ κατέτρωγε τὰ λεπτά. Ὁ χρόνος δὲν ἐβάδιζε συγχρόνως μὲ τὴν ἀνυπομονησίαν του.

Περὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἡμίσειαν, ἤκουσε θόρυβον βημάτων. Ἀφῆκε τοὺς ἄνδρας του μὲ τὴν κώπην ἀνὰ χεῖρας ἑτοίμους πρὸς ἀπόπλουν, καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὰ ἐμπρός. Ἀλλὰ μετὰ δέκα βήματα συνηντήθη μετὰ τῆς περιπολίας τῶν παραλίων, συγκειμένης ἐξ εἴκοσιν ἀνδρῶν. Ὁ Ἰάκωβος ἐξήγαγε τῆς ζώνης ἓν ρεβόλβερ, ἀποφασισμένος νὰ κάμῃ ἐν ἀνάγκῃ χρῆσιν αὐτοῦ. Ἀλλὰ τί ἠδύνατο νὰ κάμῃ ἐναντίον τῶν στρατιωτῶν τούτων, οἵτινες ἔρθασαν μέχρι τῆς προκυμαίας.

Ἐνταῦθα, ὁ ἀρχηγὸς τῆς περιπολίας ἦλθε πρὸς αὐτὸν, καὶ βλέπων τὸ ἀκάτιον ἠρώτησε τὸν Ἰάκωβον.

« Ποία εἶναι ἡ λέμβος αὕτη;

— Ἡ λέμβος τοῦ Δελφῖνος ἀπεκρίθη ὁ νέος.

— Καὶ σεῖς εἶσθε;

— Ὁ πλοίαρχος Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ.

— Σᾶς ἐνόμιζον ἤδη ἀναχωρήσαντα, καὶ εὑρισκόμενον εἰς τὰ στενὰ τῆς Καρλεστών.

— Εἶμαι ἕτοιμος πρὸς ἀπόπλουν..... καὶ ὤφειλον μάλιστα ν' ἀναχωρήσω, ἀλλά.....

— Ἀλλά;.....ἠρώτησεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἀκταιώρων ἐπιμένων.

Αἰφνίδιός τις ἰδέα διῆλθε τὸν νοῦν τοῦ Ἰακώβου.

— Εἷς ἐκ τῶν ναυτῶν μου εἶναι φυλακισμένος εἰς τὸ φρούριον, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ τὸν ἐλησμόνουν, εἶπεν. Εὐτυχῶς τὸν ἐνθυμήθην ἐνῷ ἦτο ἀκόμη καιρὸς, καὶ ἔστειλα ἄνθρώπους νὰ τὸν παραλάβωσι.

Ἄ! τὸ κακὸν ἐκεῖνο ὑποκείμενον, ὅπερ θέλετε νὰ ἐπαναφέρητε εἰς Ἀγγλίαν.

— Μάλιστα.

— Θὰ τὸν ἀπηγχόνιζον ἐπίσης καλῶς ἐδῶ, ὡς καὶ ἐκεῖ, εἶπεν ὁ ἀκαταίωρος γελῶν διὰ τὴν ἀστειότητά του.

— Εἶμαι πεπεισμένος περὶ τούτου, ἀπεκρίθη ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ, ἀλλ' εἶναι προτιμώτερον νὰ γίνῃ τὸ πρᾶγμα ἐν τάξει.

— Λοιπὸν καλὴν ἐπιτυχίαν, πλοίαρχε, καὶ δυσπιστεῖτε εἰς τὰς κανονοστοιχίας τῆς νήσου Μορρίς.

— Μείνατε ἥσυχος, διότι διαβὰς χωρὶς ἀπευκταῖόν τι νὰ μοὶ συμβῇ, ἐλπίζω πολὺ νὰ ἐξέλθω, ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους.

— Καλὸν ταξείδιον.

— Εὐχαριστῶ.

Μετὰ ταῦτα, ἡ μικρὰ ὁμὰς ἀπεμακρύνθη καὶ ἡ προκυμαία ἔμεινε πάλιν ἐν ἄκρᾳ σιωπῇ.

Τὴν στιγμὴν ταύτην, ἐσήμανεν ἡ ἐννάτη. Ἦτο ἡ προσδιωρισθεῖσα στιγμή. Ὁ Ἰάκωβος ἠσθάνετο τὴν καρδίαν του πάλλουσαν σφοδρῶς. Συριγμός τις ἀντήχησεν. Ὁ Ἰάκωβος ἀνταπεκρίθη δι' ὁμοίου· ἔπειτα περιέμενε προσέχων πολὺ καὶ συνιστῶν διὰ τῆς χειρὸς εἰς τοὺς ναύτας του, ἄκραν σιωπήν. Ἄνθρωπός τις περιτετυλυγμένος μὲ πλατὺν μανδύαν ἐφάνη, θεωρῶν δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν· ὁ Ἰάκωβος ἔτρεξε πρὸς αὐτόν.

« Ὁ κύριος Χαλλιβοὺρτ;

— Ἐγὼ εἰμὶ, ἀπεκρίθη ὁ μανδιοφόρος.

— Ἄ! εὐλογητὸς ὁ Θεός· ἐκέκραξεν ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ. Ἐπιβιβασθῆτε χωρὶς νὰ χάνωμεν καιρόν. Ὁ Κρόκστων ποῦ εἶναι;

— Ὁ Κρόκστων! ἐπανέλαβεν ὁ κ. Χαλλιβοὺρτ, δι' ὕφους ἐκπεπληγμένου, τί ἐννοεῖτε; Ὁ ἄνθρωπος ὅστις με συνώδευσεν εἶναι ὁ δεσμοφύλαξ τοῦ φρουρίου, ἐπεκρίθη ὁ κ. Χαλλιβοὺρτ.

— Ὁ δεσμοφύλαξ! ἀνέκραξεν ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ. Προφανῶς δὲν ἠννόει τίποτε ἐκτούτου, καὶ φόβος τὸν κατέλαβε.

— Μάλιστα, ὁ δεσμοφύλαξ! ἀνέκραξε γνωστὴ φωνή. Ὁ δεσμοφύλαξ κοιμᾶται ὡς βλάξ, ἐν τῇ εἱρκτῇ μου.

— Σὺ Κρόκστων! σὺ εἶσαι! εἶπεν ὁ κ. Χαλλιβοὺρτ.

— Κύριέ μου, μὴ ὁμιλίας. Θὰ σᾶς ἐξηγήσωσι τὰ πάντα. Πρόκειται περὶ τῆς ζωῆς σας! Ἐπιβιβασθῆτε, ἐπιβιβασθῆτε.

— Οἱ τρεῖς ἄνδρες κατέλαβον θέσιν ἐν τῇ λέμβῳ·

« Ὤθησον, ἀνέκραξεν ὁ πλοίαρχος.

Αἱ ἓξ κῶπαι ὑψώθησαν συνάμα, «Ἐμπρός!» προσέταξε ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ. Καὶ ἡ λέμβος ὠλίσθησεν ὡς ἰχθὺς

ἐπὶ τῶν ζοφερῶν κυμάτων τοῦ ὅρμου τῆς Καρλεστῶν.

IX.

ΜΕΤΑΞΥ ΔΥΟ ΠΥΡΩΝ.

Ἡ λέμβος ᾠθουμένη ὑπὸ ἓξ ρωμαλαίων κωπηλατῶν, ἵπτατο ἐπὶ τῶν ὑδάτων τοῦ ὅρμου. Ἡ ὀμίχλη ἐπυκνοῦτο ἐπαισθητῶς, καὶ ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ, μετὰ κόπου κατώρθωσε νὰ εὑρίσκηται εἰς τὴν διαγραφεῖσαν πορείαν του. Ὁ Κρόκστων εἶχε τοποθετηθῆ εἰς τὴν πρῶραν τῆς λέμβου, καὶ ὁ κ. Χαλλιβοὺρτ εἰς τὴν πρύμνην πλησίον τοῦ πλοιάρχου. Ὁ αἰχμάλωτος κατάπληκτος διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ ὑπηρέτου του, ἠθέλησε νὰ τῷ ἀπευθύνῃ τὸν λόγον· ἀλλ' οὗτος διὰ χειρογομίας συνέστησεν αὐτῷ σιωπήν.

Ἐν τούτοις, λεπτά τινα ἀργότερον, ὅταν ἡ λέμβος εὑρίσκετο εἰς τὸ μέσον τοῦ ὅρμου, ὁ Κρόκστων ἀπεφάσισε νὰ ὁμιλήσῃ. Ἠννόει τὰς κατεχούσας τὴν κεφαλὴν τοῦ κ. Χαλλιβοὺρτ σκέψεις.

« Μάλιστα, καλέ μου Κύριε, εἶπεν οὗτος, ὁ δεσμοφύλαξ εἶναι ἐν τῇ εἱρκτῇ μου ἀντ' ἐμοῦ, ὅπου τὸν ἐδιόρθωσα διὰ δύο καλῶν γρόνθων, τὸν ἕνα ἐπὶ τοῦ τραχήλου, καὶ τὸν ἕτερον ἐπὶ τοῦ στομάχου ἀντὶ ναρκωτικοῦ, καὶ τοῦτο ἐγένετο καθ' ἣν στιγμὴν μοὶ ἔφερε τὸ δεῖπνον μου. Ἰδέτε ὁποία εὐγνωμοσύνη! Ἔλαβα τὰ ἐνδύματά του, τὰ κλειδία του, ἔτρεξα πρὸς ἀναζήτησίν σας καὶ σᾶς ὡδήγησα ἐκτὸς τοῦ φρουρίου, χωρὶς νὰ ἐννοήσωσί τι οἱ στρατιῶται. Δὲν ἦτο νομίζω καὶ τόσον δύσκολον.

— Ἀλλ' ἡ θυγάτηρ μου; ἠρώτησεν ὁ κ. Χαλλιβούρτ;

— Εἶναι ἐπὶ τοῦ πλοίου ὅπερ μέλλει νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς Ἀγγλίαν.

— Ἡ θυγάτηρ μου εἶναι ἐκεῖ! ἐκεῖ! ἀνέκραξεν ὁ Ἀμερικανὸς πηδήσας ἐκ τοῦ θρανίου του.

— Σιωπή! ἀπεκρίθη ὁ Κρόκστων. Λεπτά τινα ἀκόμη καὶ ἐσώθημεν.

Ἡ λέμβος ἵπτατο ἐν τῷ σκότει ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τύχην. Ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὀμίχλης τοὺς φανοὺς τοῦ Δελφῖνος. Ἀμφεταλαντεύετο ποίαν διεύθυνσιν ν' ἀκολουθήσῃ καὶ τὸ σκότος ἦτο τοιοῦτον ὥστε οἱ κωπηλάται δὲν διέκρινον τὰ πέριξ των ἀντικείμενα.

— Λοιπὸν, κ. Ἰάκωβε; εἶπεν ὁ Κρόκστων.

— Θὰ ἔχωμεν διατρέξει πλέον τοῦ ἑνὸς καὶ ἡμίσεως μιλλίου, ἀπεκρίθη ὁ πλοίαρχος. Δὲν βλέπεις τίποτε Κρόκστων!

— Τίποτε. Καὶ ἐν τούτοις ἔχω καλοὺς ὀφθαλμούς. Καὶ ὅμως θὰ φθάσωμεν! Δὲν ἀμφιβάλλει τις περὶ οὐδενὸς ἐδῶ.....

Δὲν εἶχον ἔτι λεχθῆ οἱ λόγοι οὗτοι ὅτε βόμβα διέγραψε τὰ σκότη καὶ ἐτινάχθη εἰς μέγα ὕψος.

Σημεῖον! ἀνέκραξεν ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ.

— Διάβολε! ἔκαμεν ὁ Κρόκστων, θὰ ἦναι ἀπὸ τὸ φρούριον. Ἂς προσέξωμεν.»

Δευτέρα, ἔπειτα τρίτη βόμβα, ἐξετοξεύθησαν κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς πρώτης, καὶ σχεδὸν πάραυτα, τὸ ἴδιον σημεῖον ἐπανελήφθη εἰς ἓν μίλιον ἔμπροσθεν τῆς λέμβου.

« Αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὸ φρούριον Σούμτερ, ἀνέκραξεν ὁ Κρόκστων, καὶ εἶναι τὸ σημεῖον τῆς ἀποδράσεως. Δύναμις εἰς τὰς κώπας! Ἀνεκαλύφθη τὸ πᾶν.

— Δυνατὰ! ἐμπρός! φίλοι μου, ἀνέκραξεν ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ, ἐνθαρρύνων τοὺς ναύτας του. Αἱ βόμβαι αὗται ἐφώτισαν τὴν πορείαν μου. Ὁ «Δελφὶν» μόλις ἀπέχει ἡμῶν ὀκτὼ ὑάρδας. Ἰδοὺ, ἀκούω τὸν κώδωνα τοῦ καταστρώματος. Θάρρος, τόλμη! Εἴκοσι λίρας δῶρον, ἐὰν φθάσωμεν εἰς πέντε λεπτά.

Οἱ ναῦται ὤθουν τὴν λέμβον ἥτις ἐφαίνετο ξυρίζουσα τὰ κύματα. Αἱ καρδίαι ἀπάντων ἔπαλλον. Κανονοβολισμὸς ἀντήχησεν ἐκ τοῦ μέρους τῆς πόλεως, καὶ ὁ Κρόκστων ἐννόησε μᾶλλον ἢ εἶδε σῶμα τι διαβαῖνον ταχαίως εἰς εἴκοσι ὀργιὰς ἀπὸ τῆς λέμβου, ὅπερ πιθανὸν θὰ ἦτο σφαῖρα τις.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ κώδων τοῦ Δελφῖνος ἔκρουε μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως· ὀλίγον ἔτι ἐκωπηλάτησαν καὶ ἡ λέμβος ἐπλησίασεν· μετά τινα δὲ λεπτὰ ἡ Ἰωάννα ἐρρίπτετο εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρός της.

Παρευθὺς ἡ λέμβος ἀνυψώθη, καὶ ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ ὥρμησεν ἐπὶ τῆς πρώρας.

« Κύριε Ματθαῖε εἴμεθα ἕτοιμοι;

— Μάλιστα, πλοίαρχε.

— Κόψατε τὰ πρυμνήσια, καὶ ταχύτατα ἂς βαδίσωμεν.

Στιγμάς τινας κατόπιν, οἱ δύο ἕλικες ὤθουν τὸ ἀτμόπλοιον πρὸς τὴν κυριωτέραν δίοδον ἀπομακρύνοντες αὐτὸ ἐκ τοῦ φρουρίου Σούμτερ.

« Κύριε Ματθαῖε, εἶπεν ὁ Ἰάκωβος, δὲν εἶναι ὀρθὸν οὔτε νὰ σκεπτώμεθα ἵνα διαβῶμεν διὰ τῆς νήσου Σουλλιβάνης. Θὰ εὑρεθῶμεν ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τὰ πυροβόλα τῶν Ὁμοσπόνδων· ἂς παραπλεύσωμεν ὅσον δυνατὸν πλησιέστατα πρὸς δεξιὰν τοῦ ὅρμου· ἔχετε ἄνθρωπον ἀσφαλῆ εἰς τὸν οἴακα;

— Μάλιστα πλοίαρχε.

— Διατάξατε νὰ σβέσωσι τοὺς φανοὺς καὶ τὰ φῶτα τοῦ πλοίου. Καὶ μόνη ἡ ἀντανάκλασις τῆς μηχανῆς εἶναι μεγάλη, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν ἐμποδίσωμεν.

Ἐνῷ ταῦτα ἐλέγοντο ὁ «Δελφὶν» ἐβάδιζε μετὰ μεγάλης ταχύτητος. Ἀλλὰ κάμων ἐξελιγμοὺς, ὅπως φθάσῃ πρὸς δεξιὰν τῆς ἀποθήκης Καρλεστὼν ἠναγκάσθη ν' ἀκολουθήσῃ πορθμόν τινα ὅστις τὸν ἔφερε πρὸς στιγμὴν παρὰ τὸ φρούριον Σούμτερ καὶ δὲν εὑρίσκετο εἰς ἡμίσεως μιλίου ἀπόστασιν ἀπ' αὐτοῦ, ὅτε ἅπασαι αἱ θυρίδες τοῦ φρουρίου ἐφωτίσθησαν ἐν ἀκαρεῖ, καὶ χάλαζα πυρὸς διέβη ἔμπροσθεν τοῦ ἀτμοπλοίου, μετὰ καταπληκτικοῦ κρότου.

« Λίαν ἀδέξιον! ἀνέκραξεν ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ, διαρρυγνύμενος εἰς γέλωτα.

« Ταχέως! Ταχέως! κύριε μηχανικέ! πρέπει νὰ διέλθωμεν μεταξὺ δύο σειρῶν τηλεβόλων,

Οἱ θερμασταὶ ηὔξησαν τὴν δύναμιν τῶν καμίνων, καὶ ὁ Δελφὶν ἔρριψεν καθ' ὅλον τὸ μῆκός του ὑπὸ τὴν δύναμιν τῆς μηχανῆς, μέχρις βαθμοῦ νὰ χωρισθῇ εἰς δύω.

Τὴν στιγμὴν ταύτην, δευτέρα ἐκπυρσοκρότησις ἠκούσθη, καὶ νέα χάλαζα βλημάτων ἐσύρισεν εἰς τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου.

« Πολὺ ἀργὰ ἀνόητοι! ἀνέκραξεν ὁ νέος πλοίαρχος μετ' ἀληθοῦς βρυχηθμοῦ.

Ὁ Κρόκστων ἦτο τότε ἐπὶ τοῦ πυργούχου καὶ ἀνέκραξεν,

« Ἐπέρασε καὶ αὐτό. Στιγμάς τινας ἀκόμη καὶ παύωσιν αἱ μετὰ τῶν ὁμοσπόνδων σχέσεις μας.

« Νομίζεις λοιπὸν ὅτι δὲν ἔχομεν ἄλλο τίποτε νὰ φοβηθῶμεν ἐκ τοῦ φρουρίου Σούμτερ; ἠρώτησεν ὁ πλοίαρχος.

— Ὄχι, τίποτε. Πολὺ ὅμως, ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου Μουλτρίας παρὰ τὴν ἄκραν τῆς νήσου Σουλιβάνης· ἀλλ' αὐτὸ δὲν δύναται νὰ μᾶς βλάψῃ ἢ ἐπὶ ἓν δευτερόλεπτον ἐὰν θέλῃ λοιπὸν νὰ μᾶς ἐπιφέρῃ βλάβην, ἂς ἐκλέξῃ τὴν κατάλληλον στιγμὴν, καὶ ἂς σκοπεύσῃ καλῶς. Ἰδοὺ πλησιάζομεν.

— Καλῶς! Ἡ θέσις τοῦ φρουρίου Μουλτρίας θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ διευθυνθῶμεν δεξιὰ πρὸς τὸν πορθμόν. Πῦρ λοιπὸν! πῦρ! Τὴν στιγμὴν ταύτην ὡς ἂν ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ νὰ εἶχε διατάξῃ τὸ πῦρ, τὸ φρούριον ἐφωτίσθη διὰ τριπλῆς σειρᾶς φώτων. Τρομερὸς ἠκούσθη

κρότος, κατόπιν δὲ τριγμὸς εἰς τὸ πλοῖον. Μᾶς ἤγγιξαν τὴν φορὰν ταύτην εἶπεν ὁ Κρόκστων.

— Κύριε Ματθαῖε ἔκραξεν ὁ πλοίαρχος εἰς τὸν ὑποπλοίαρχον τοποθετημένον ὄντα εἰς τὴν πρῶραν, τί τρέχει;

— Τὰ προσκέραια τοῦ δόλωνος ἐτινάχθησαν εἰς τὴν θάλασσαν.

— Ἔχομεν πληγωμένους;

— Ὄχι πλοίαρχε.

— Λοιπὸν εἰς τὸν διάβολον ἡ κεραία! εὐθὺ πρὸς τὴν δίοδον, εὐθὺ, καὶ διευθύνεσθε ἐπὶ τῆς νήσου.

— Πράγματι, δὲν εἶχον διαφύγει ἔτι πάντα κίνδυνον, καὶ ὁ Δελφὶν δὲν ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ἀπηλλαγμένος πάσης προσβολῆς, ἂν καὶ ἡ νῆσος Μορρὶς δὲν εἶχε τὰς ἐπιφόβους ἐκείνας μηχανὰς, αἵτινες ἐστήθησαν μῆνας τινὰς κατόπιν· οὐχ ἧττον τὰ τηλεβόλα της, καὶ οἱ ὅλμοι της ἠδύναντο νὰ καταβυθίσωσιν εὐκόλως πλοῖον ὡς τὸν Δελφῖνα.

Τὰ τηλεβόλα τῶν φρουρίων Σούμτερ καὶ Μουλτρίας ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν των ἐπὶ τῆς νήσου τῶν ὁμοσπόνδων καὶ τῶν πλοίων τῆς πολιορκίας. Οἱ πολιορκηταὶ οὐδὲν ἠννόουν ἐκ τῆς νυκτερινῆς ταύτης προσβολῆς, δὲν ἐφαίνετο ὅτι ἀπευθύνετο πρὸς αὐτοὺς, ἐν τούτοις ὤφειλον νὰ ἦναι, καὶ ἦ ἂν ἕτοιμοι ν' ἀποκριθῶσιν· αὐτὸ ἐσκέπτετο ὁ Ἰάκωβος Πλαυφὲρ προχωρῶν εἰς τὰ στενὰ τῆς νήσου Μορρὶς καὶ εἶχε δίκαιον νὰ φοβῆται διότι μετὰ ἓν τέταρτον φῶτα διεχύθησαν εἰς τὰ σκότη, χάλαζα μικρῶν σφαιρῶν ἔπεσε πέριξ τοῦ πλοίου ἐκτινάξασα τὸ ὕδωρ μέχρι τῶν προπυργίων του· τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν προσβαλον τὴν γυφυραν τοῦ Δελφῖνος, ἀλλ' ἐκ τοῦ κατωθεν μέρους των ὅπερ ἔσωσε τὸ πλοῖον ἐκ βεβαίας καταστροφῆς· πράγματι αἱ σφαῖραι αὗται, ὅπως ἀργότερον ἔμαθον, ἔπρεπε νὰ ἐκρηχθῶσιν εἰς ἑκατὸν τεμάχια, καὶ νὰ καλύψῃ ἑκάστη ἐξ αὐτῶν ἐπιφάνειαν ἑκατὸν εἴκοσι τετραγωνικῶν ποδῶν. Εὐτυχῶς διὰ τὸν Δελφῖνα αἱ σφαῖραι νεωστὶ ἐφευρεθεῖσαι ἦσαν ἀτελεῖς ἔτι· ἅπαξ ἐκτοξευθεῖσαι λελανθασμένη κίνησις ἐκράτει αὐτὰς κεκλιμένας καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πτώσεώς των, ἔπιπτον ἐπὶ τῆς βάσεως ἀντὶ νὰ κτυπήσωσι διὰ τῆς ἄκρας των. Ἡ ἀτέλεια τῆς κατασκευῆς ἔσωσε τὸν Δελφῖνα βεβαίας ἀπωλείας· ἡ πτῶσις τῶν σφαιρῶν τούτων βάρους μικροῦ δὲν τῷ ἐπροξένησαν μεγάλην βλάβην, καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ὑπερθερμανθέντος ἀτμοῦ του ἐξηκολούθησε πορευόμενος.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ κ. Χαλλιβούρτ καὶ ἡ θυγάτηρ του, ἦλθον πρὸς τὸν Ἰάκωβον Πλαυφὲρ παρὰ τὰς διαταγάς του Οὗτος ἠθέλησε νὰ τοὺς ὑποχρεώσῃ νὰ εἰσέλθωσιν ἐκ νέου εἰς τὸν θαλαμίσκον των, ἀλλ' ἡ Ἰωάννα ἐδήλωσεν ὅτι θὰ μείνωσι πλησίον του.

Ὅσον διὰ τὸν κ. Χαλλιβοὺρτ, ὅστις ἔμαθε τὴν εὐγενῆ διαγωγὴν τοῦ σωτῆρος του, τῷ ἔθλιβε τὰς χεῖρας, μὴ δυνάμενος νὰ προφέρῃ λέξιν.

Ὁ Δελφὶν προϋχώρει τότε μετὰ ταχύτητος μεγάλης, πρὸς τὸν ὠκεανὸν· τρία μίλλια εἶχε νὰ διατρέξῃ ἔτι εἰς τὰ στενὰ, διὰ νὰ εὑρεθῇ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ᾧ ἐὰν ἡ διάβασις ἦτο ἐλευθέραθὰ ἐσώζετο· ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ ἐγνώριζεν ἀκριβέστατα ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ κόλπου τῆς Καρλεστὼν καὶ διηύθυνε τὸν Δελφῖνα εἰς τὰ σκότη μετὰ θαυμασίας ἀσφαλείας. Εἶχε ὅθεν διδόμενα νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς τολμηρᾶς πορείας του, ὅτε ναύτης τις ὢν εἰς τὸν πυργοῦχον ἀνέκραξε.

— Πλοῖον!

— Πλοῖον; ἀνέκραξεν ὁ Ἰάκωβος.

— Μάλιστα, πρὸς τὴν ἀριστερὰν πλευράν.

Ἡ ὀμίχλη ἥτις εἶχεν ἀνυψωθῆ τοῖς ἐπέτρεψε τότε νὰ διακρίνωσι μέγα πολεμικὸν πλοῖον, ὅπερ κατεγίνετο νὰ τοῖς κλείσῃ τὴν δίοδον καὶ νὰ παρεμποδίσῃ τὴν διάβασιν τοῦ Δελφῖνος. Ὤφειλον λοιπὸν νὰ διαβῶσιν αὐτὸ κατὰ τὴν πορείαν, ἐν πάσῃ θυσίᾳ αὐξάνοντες τὴν δύναμιν τῆς μηχανῆς, εἰ δ' ἄλλως τὸ πᾶν ἀπώλλετο.

Προσοχή! ἐφώνησεν ὁ πλοίαρχος· ἔπειτα ὥρμησεν ἐπὶ τῆς μικρᾶς γεφύρας ριφθείσης ἄνωθεν τῆς μηχανῆς, ἠμποδίσθη τῇ διαταγῇ του ἡ κίνησις τῆς μιᾶς ἕλικος, καὶ ἐνεργούσης μόνον τῆς ἑτέρας, ὁ Δελφὶν περιεστράφη μετὰ θαυμασίας ταχύτητος εἰς μικρὸν κύκλον ὡς ἐὰν ἐστρέφετο περὶ ἑαυτόν.

Ἀπέφυγεν οὕτως νὰ τρέξῃ κατὰ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου, καὶ προϋχώρησεν ὡς αὐτὸ πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ στενοῦ. Τώρα ἐπρόκειτο περὶ ταχύτητος.

Ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ ἐννόησεν ὅτι ἡ σωτηρία του, ἡ τῆς δεσποσύνης Ἰωάννας, τοῦ πατρός της, καὶ ἡ τοῦ πληρώματός του, ἀνέκειτο ἐκεῖ. Τὸ πολεμικὸν πλοῖον προεπορεύετο ἀρκετὰ τοῦ Δελφῖνος, ἔβλεπέ τις ἐκ τῶν συστροφῶν τοῦ μέλανος καπνοῦ, ὅστις ἐξήρχετο τῶν καπνοδόχων του, ὅτι ἐδιπλασίαζε τὴν δύναμιν τῆς ταχύτητός του. Ὁ Ἰάκωβος Πλαυφὲρ, δὲν ἦτο ἄνθρωπος νὰ ὀπισθοδρομήσῃ.

« Ποῦ εὑρίσκεσθε; ἔκραξεν εἰς τὸν μηχανικόν.

— Εἰς τὸ ἀνώτατον σημεῖον τῆς πιέσεως, ἀπεκρίθη οὗτος, ὁ ἀτμὸς ἐξέρχεται ὅλων τῶν ἐμβόλων.

— Πληρώσατε τὰ ἔμβολα διέταξεν ὁ πλοίαρχος.

Καὶ αἱ διαταγαί του ἐτελέσθησαν ἐν ἀκαρεῖ, ἂν καὶ ὑπῆρχε κίνδυνος μὴ τιναχθῇ τὸ πλοῖον εἰς τὸν ἀέρα. Ὁ Δελφὶν ἤρχισε τότε νὰ βαδίζῃ ταχύτερον ἔτι οἱ κτύποι τῶν κινουμένων κυλίνδρων διεδέχοντο ἀλλήλους μετ' ἐκπληκτικῆς ταχύτητος· αἱ πλάκες ἅπασαι τῶν βάσεων τῆς μηχανῆς ἔτρεμον ὑπὸ τοὺς ἀλληλοδιαδόχους τούτους κτύπους. Ἅπτο θέαμα προξενοῦν τρόμον εἰς τοὺς πλέον περὶ τὰ πολεμικὰ ἐνασκηθέντας.

« Δύναμιν ἔκραζεν ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ, δύναμιν πάντοτε!

— Ἀδύνατον! ἀπεκρίθη μετ' ὀλίγον ὁ μηχανικὸς, τὰ ἔμβολα εἰσὶν ἑρμητικῶς κεκλεισμένα. Αἱ κάμινοι μας εἰσὶ πλήρεις μέχρι τοῦ στομίου.

— Ἀδιάφορον! Ἐμφράξατε τας διὰ βάμβακος βεβρεγμένου εἰς οἰνόπνευμα! Πρέπει ἐν πάσῃ θυσίᾳ νὰ διαβῶμεν, καὶ νὰ ὑπερβῶμεν τὸ ἐπάρατον αὐτὸ πλοῖον.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους οἱ πλέον ἀτρόμητοι τῶν ναυτῶν ἐθεώρουν ἀλλήλους, ἀλλὰ δὲν ἐδίστασαν. Στιβάδες τινὲς βάμβακος ἐρρίφθησαν εἰς τὸν θαλαμον τῆς μηχανῆς, ἠνεώχθη ἓν βαρέλιον πλήρες οἰνοπνεύματος καὶ ἡ εὔφλεκτος αὕτη ὕλη εἰσήχθη οὐχὶ ἄνευ κινδύνου εἰς τὰς πεπυρακτωμένας καμίνους. Αἱ φλόγες ἠμπόδιζον τοὺς θερμαστὰς νὰ συνενοηθῶσι. Μετ' ὀλίγον αἱ πλάκες τῶν καμίνων ἔγινον ἐρυθραὶ μέχρι λευκότητος, αἱ μετάλλιναι πλάκες ἐπήγαινον καὶ ἤρχοντο ὡς αἱ τῆς ἀτμοκινήτου ἁμάξης. Τὰ ἀρεόμετρα ἐδείκνυον ἐπίτασιν καταπληκτικὴν, τὸ ἀτμόπλοιον ἐπέτα ἐπὶ τῶν κυμάτων, αἱ ἁρμογαί του ἔτριζον ἡ καπνοδόχος του ἐξέμει χειμάρρους φλογῶν καὶ στροβίλους καπνοῦ. Ὁ Δελφὶν ἔτρεχε μανιωδῶς, ὑπερέβη τὸ πολεμικὸν, τὸ ἀπεμάκρυνε, καὶ μετὰ δέκα λεπτὰ εὑρίσκετο ἔξω τῆς διώρυγος.

« Ἐσώθημεν! ἀνέκραξεν ὁ πλοίαρχος. «Ἐσώθημεν»! ἀνέκραξε τὸ πλήρωμα χειροκροτοῦν.

Ὁ φάρος τῆς Κάρλεστων ἤρχιζεν νὰ γίνηται ἄφαντος, νατιοανατολικῶς· ἡ λάμψις τῶν φανῶν του ὠχρία καὶ ἠδύναντο νὰ θεωρηθῶσι πλέον ἐκτὸς παντὸς κινδύνου, ὅτε σφαῖρα ἐκσφενδονισθεῖσα ἀπὸ κονονιοφόρου ἥτις παρέπλεε κατὰ πλάτος, ἐτοξεύθη συρίζουσα εἰς τὰ σκό-

τη. Εὔκολον ἦτο, ν' ἀκολουθήσῃ τις τὴν πορείαν της ἕνεκα τῆς πυρίτιδος, ἥτις ἄφινεν ὄπισθέν της σειρὰν πυρός. Ὑπῆρχε στιγμὴ ἀγωνίας, ἥτις ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ. Ἕκαστος ἐσιώπα, καὶ ἐθεώρει δι' ἐπτοημένου βλέμματος τὴν ὑπὸ τοῦ βλήματος διαγραφεῖσαν καμπύλην· δὲν ἠδύναντο τίποτε νὰ κάμωσιν ὅπως ἀποφύγωσιν αὐτήν, ἥτις ἔπεσε μετὰ ἓν δευτερόλεπτον διὰ τρομεροῦ πατάγου ἐπὶ τῆς τοῦ Δελφῖνος πρώρας.

Οἱ ναῦται πτοηθέντες ἀπεσύρθησαν πρὸς τὴν πρώραν, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ κάμῃ βῆμα ἐνόσῳ ἡ πυρῖτις κατεκαίετο διὰ ζωηροῦ τριγμοῦ, ἀλλ' εἰς μόνος, ὁ γενναιότερος μεταξὺ αὐτῶν ἔτρεξε πρὸς τὸ ἐπίφοβον καὶ ὀλέθριον αὐτὸ τῆς καταστροφῆς μηχάνημα· Οὗτος ἦτο ὁ Κρόκστων, ἔλαβε τὴν σφαῖραν διὰ τῶν ρωμαλαίων αὐτοῦ βραχιόνων, ἔπειτα δι' ὑπερανθρώπου δυνάμεως τὴν ἔρριψεν ἔξω τοῦ πλοίου.

Μόλις ἡ σφαῖρα εἶχεν ἐγγίζει τὴν τῆς θαλάσσης ἐπιφάνειαν καὶ τρομερὰ ἠκούσθη ἔκρηξις.

Οὔρρα! Οὔρρα! ἀνέκραξεν ὁμοφώνως ἅπαν τὸ τοῦ Δελφῖνος πλήρωμα, ἐνῷ ὁ Κρόκστων ἔτριβε τὰς χεῖρας.

Μετ' οὐ πολύ, τὸ ἀτμόπλοιον διέσχιζε ταχέως τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τὰ παράλια τῆς Ἀμερικῆς βαθμηδὸν ἠφανίζοντο ἐν τῷ σκότει, καὶ τὰ μακρόθεν διασταυρούμενα εἰς τὸν ὁρίζοντα φῶτα, ἐδείκνυον ὅτι ἡ προσβολὴ μεταξὺ τῶν κανονοστοιχιῶν τῆς νήσου Μορρὶς καὶ τῶν φρουρίων τῆς Καρλεστὼν ἦτο γενική.

X

Ο ΑΓΙΟΣ ΜΟΥΓΚΙΟΣ. (*)

Τὴν ἐπαύριον περὶ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου δὲν ἐφαίνετο πλέον ἀμερικανικὴ ἀκτή. Οὐδὲ ἓν πλοῖον ἐφαίνετο εἰς τὸν ὁρίζοντα καὶ ὁ Δελφὶν μετριάζων τὴν καταπληκτικὴν ταχύτητα τῆς πορείας του, διηυθύνθη ἡσυχώτερον πρὸς τὰς Βερμούδας.

Ἀνωφελὲς νὰ περιγράψωμεν ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ διάπλους τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Οὐδὲν ἀπευκταῖον συνέβη αὐτοῖς κατὰ τὴν ἐπιστροφήν, δέκα δὲ ἡμέρας μετὰ τὴν εἰς Κάρλεστων ἀναχώρησίν των, εἶδον τὰς Ἰρλανδικὰς ἀκτάς.

Ὅ,τι βεβαίως συνέβη μεταξὺ τοῦ νέου πλοιάρχου καὶ τῆς νεάνιδος δύναται εὐκόλως νὰ νοηθῇ ὑπὸ τῶν ἥκιστα διορατικῶν ἀνθρώπων. Πῶς ὁ κ. Χαλλιβοὺρτ ἠδύνατο νὰ ἀμείψῃ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὸ εὐγενὲς θάρρος τοῦ σωτῆρος ἢ καθιστὼν αὐτὸν τὸν εὐτυχέστατον τῶν ἀνθρώπων Ὁ Ἰάκωβος Πλαῦφὲρ δὲν περιέμενε νὰ φθάσῃ εἰς τὰς ἀγγλικὰς θαλάσσας ὅπως δηλώσῃ πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὴν νέαν κόρην τὰ καταπλημμυροῦντα τὴν καρδίαν του αἰσθήματα, ἐὰν δὲ πιστεύσωμεν τὸν Κρόκστων ἡ δεσποινὶς Ἰωάννα ἐδέξατο τὴν ἔκφρασιν ταύτην μετ' εὐτυχίας ἢν δὲν προσεπάθησε ν' ἀποκρύψῃ.

Τὴν 14 Φεβρουαρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἄπειρον πλῆθος ἦτο συνηγμένον ὑπὸ τοὺς βαρεῖς τοῦ ἁγ. Μουγκίου θόλους, παλαιᾶς μητροπόλεως τῆς Γλασκόβης. Ἐν τῷ ναῷ παρευρίσκοντο ναυτικοί, μεγαλέμποροι, βιομήχανοι, δικασταὶ κτλ. Ὁ γενναῖος Κρόκστων ἐχρησίμευσεν ὡς μάρτυς τῆς δεσποινίδος Ἰωάννας φερούσης νυμφικὴν ἐσθῆτα καὶ ὁ ἀξιόλογος ἄνθρωπος ἀπήστραπεν εἰς πρασινόχρουν ἔνδυμα μετὰ χρυσῶν κομβίων. Ὁ θεῖος Βικέντιος ἵστατο ὑπερηφάνως παρὰ τῷ ἀνεψιῷ του.

Ἐν βραχυλογίᾳ ἑωρτάζοντο οἱ γάμοι τοῦ Ἰακώβου Πλαῦφὲρ τοῦ ἐμπορικοῦ Οἴκου Βικεντίου Πλαῦφὲρ καὶ Σα. τῆς Γλασκόβης, μετὰ τῆς δεσποινίδος Ἰωάννας Χαλλιβοὺρτ ἐκ Βοστώνης.

Ἡ τελετὴ ἐτελέσθη μετὰ μεγάλης πομπῆς. Πάντες ἐγνώριζον τὴν ἱστορίαν τοῦ Δελφῖνος καὶ πάντες ἐθεώρουν δικαίως ἀνταμειφθεῖσαν τὴν γενναίαν ἀφοσίωσιν τοῦ νέου πλοιάρχου. Μόνον ὁ Ἰάκωβος ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ἀνταμειφθέντα ὑπὲρ τὴν ἀξίαν του.

Τὸ ἑσπέρας, μεγάλη ἑορτὴ ἔλαβε χώραν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ θείου Βικεντίου, μέγα δεῖπνον, μέγας χορός, καὶ πλουσία διανομὴ σελλινίων εἰς τὸ συνηθροισμένον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Γόρδων πλῆθος. Κατὰ τὸ ἀξιομνημόνευτον τοῦτο γεῦμα, ὁ Κρόκστων, ἂν καὶ δὲν ὑπερέβη τὰ ὅρια, ἔκαμεν ἐν τούτοις θαύματα εἰς τὴν ἀδηφαγίαν· πάντες δὲ ἦσαν εὐτυχεῖς, εὐχαριστημένοι, οἱ μὲν διὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν εὐτυχίαν, οἱ δὲ διὰ τὴν τῶν ἄλλων, τοῦθ' ὅπερ δὲν συμβαίνει πάντοτε εἰς τοιούτου εἴδους ἑορτάς· τὸ πλῆθος τῶν προσκεκλημένων ἀπεσύρθη, ὁ Ἰάκωβος προσῆλθε ν' ἀσπασθῇ τὸν θεῖον του ἐπὶ τῶν δύο του παρειῶν, καὶ

« Λοιπὸν θεῖε Βικέντιε; εἶπεν αὐτῷ.

— Λοιπὸν ἀνεψιὲ Ἰάκωβε;

— Εἶσθε εὐχαριστημένος, ἐκ τοῦ θελκτικοῦ φορτίου, ὅπερ ἐπανέφερον ἐπὶ τοῦ Δελφῖνος; ὑπέλαβεν ὁ πλοίαρχος Πλαῦφὲρ, δεικνύων τὴν χαρίεσσαν σύζυγόν του.

— Πολὺ μάλιστα! ἀπεκρίθη ὁ ἄξιος ἔμπορος.

Ἐπώλησα τὸν βάμβακά μου μὲ κέρδος τριακόσια ἑβδομήκοντα πέντε τοῖς ἑκατόν.

ΤΕΛΟΣ.

(*) Ἡ Μητρόπολις τῆς Γλασκόβης.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ
ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ.

(Συνέχεια ἴδε προηγ. φυλλ.)

Παρήλθον δὲ ἕκτοτε δέκα ἔτη....

Θερμήν τινα πρωΐαν τοῦ Ἰουλίου ἄνθρωπος ἡλικίας τριάκοντα πέντε μέχρι τεσσαράκοντα ἐτῶν, φέρων τὸ ἔνδυμα τοῦ τάγματος τῆς Μάλτας ἐβάδιζε τὴν εἰς τὴν ἔπαυλιν τοῦ Πόρτου ἄγουσαν.

Ἡ Εὐγενὴς καὶ καλοκάγαθος φυσιογνωμία αὐτοῦ ἔφερε τὸν τύπον βαθείας λύπης ἥτις προώρως ἠλάκωσε τοὺς ἀπογυμνωθέντας αὐτοῦ κροτάφους, τὸ μέτωπον δὲ αὐτοῦ δι' ἀμυδρᾶς χρωματιζόμενον λευκότητος ἐτεκμηρίου μακρὰς ἀγρυπνίας μελέτης καὶ ἐργασίας, τὸ δὲ πῦρ τοῦ βλέμματος αὐτοῦ καθίστατο ἀμυδρότερον ὑπὸ τοῦ πέπλου τῆς κατηφείας ἥτις ἀποτυποῦσα ἐφ' ὅλων τῶν χαρακτήρων αὐτοῦ ἀνέκφρακτον θλῖψιν, αὐτοπάρνησιν καὶ ὑπομονὴν προεκάλει τὸ σέβας.

Καθ' ὅσον δὲ προσήγγιζε πρὸς τὴν ἔπαυλιν, συγκίνησις δι ηνεκῶς αὐξάνουσα κατεκυρίευεν αὐτοῦ.

Ὅτε δὲ ἀπεχωρίζετο τοῦ δρυφάκτου τοῦ δάσους, μόλις ὑπὸ δεκάδος τινος βημάτων ἔστη, ἔφερε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ αὐτοῦ μετώπου καὶ ἠτένισε καλῶς πᾶν τὸ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, προσπαθῶν νὰ καταστείλῃ βιαίας κινήσεις τῆς καρδίας αὐτοῦ, ἥτις μικροῦ δεῖν διερρήγνυε τὸ στῆθος του.

« Ἰδοὺ ἐγώ, εἶπε, μετὰ παρέλευσιν δέκα ὅλων ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἐτῶν, καὶ ὅμως πρὶν ἢ ὑπερβῷ τὸν τῆς θύρας οὐδὸν καταλαμβάνομαι ὑπὸ ἀναμνήσεως ἣ, ὑπελάμβανον ἐντελῶς λησμονηθεῖσαν· ἀληθῶς τὰ ἔτη παρεῤῥχόμενα ἀπαμβλύνουσι τὰς θλίψεις, ἀλλ' ἡ θέα μόνη τῶν τόπων, οἵτινες ἐγένοντο μάρτυρες τῆς εὐτυχίας καὶ τῶν βασάνων ἡμῶν ὀρκεῖ, ἵνα ζωηροτέρας ἐπανακαλέσῃ ταύτας εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν. Ἐμπρός, ποιήσωμεν μίαν ἀκόμη προσπάθειαν. Δὲν εἶνε πλέον ὁ ἱππότης Δ 'Ὕστρὲ μέλλον νὰ λάβῃ τὸ θανατηφόρον τραῦμα ὅπερ θὰ τῷ ἀφαιρέσῃ πᾶσαν ἐλπίδα γηίνης εὐτυχίας, ἀλλ' ἀδελφὸς ἐν ὑπηρεσίᾳ, θέλων, πρὸ τῆς εἰς μεμακρυσμένας χώρας ἀπελεύσεως αὐτοῦ, νὰ μάθῃ ἂν δάκρυα εἰσέτι ὀφείλει νὰ χύσῃ ὑπὲρ ἀναπαύσεως ἐκείνων οὓς ἐγνώρισεν, ἡ δέησιν εὐχαριστίας νὰ ἀναπέμψῃ πρὸς τὸν θεὸν διὰ τὴν εὐτυχίαν ἣν ἐπεδαψίλευσε τοῖς εὐτυχῶς ἐν τῇ λήθῃ τοῦ παρελθόντος διαβιοῦσι. »

Καὶ διέβη προτιθέμενος νὰ μάθῃ παρὰ τοῦ φύλακος τὸ ὄνομα τοῦ ἰδιοκτήτου, καὶ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ ἐπιτηδείως ἵνα μὴ διεγείρῃ ὑποψίας.

Ἔκρουσε τρέμων, γραῖα δέ τις ἀνοίξασα,

— Τέλος πάντων ἐφώνησε, δόξα σοι ὁ θεός· ἰδοὺ ὁ ἱερεύς. Εἰσέλθετε πάτερ, εἶνε ἀκόμη καιρός.

— Περὶ τίνος πρόκειται; ἠρώτησεν ὁ Φερνάνδος.

— Πῶς δὲν σᾶς εἶπεν ὁ ἄνθρωπός μου; ὦ θεέ μου.

— Ἀλλά...

— Ἡ ἀτυχὴς δεσποινὶς Ἐρμηνεία, ἡ καλοκάγαθος κυρία μας, διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ παραδώσῃ τὴν ψυχήν της εἰς τὸν θεὸν ἄνευ τῆς προστασίας ἱερέως, διότι ὁ κύριος ἐφημέριος λείπει εἰς τὴν ἔπαυλιν. καί.....

— Ἡ δεσποινὶς Ἑρμηνία λέγετε;

— Βέβαια ἡ δεσποινὶς Ἑρμηνία Δε Γκωβραί. Φεῦ ὀφ' ὅτου ὑπὸ τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου προσεβλήθη συμβάντος, ἡ ζωὴ ἣν διάγει προξενεῖ οἶκτον.

— Θεέ μου, θεέ μου, ὑπετονθόριζεν ὁ Φερνάνδος, τί ὀφείλω νὰ πράξω;

— Ἀφοῦ ἦλθετε πάτερ, θὰ σᾶς ὁδηγήσω εἰς τὸ δωμάτιόν της.

Καὶ ἠτοιμάσθη νὰ τὸν ὁδηγήσῃ.

— Ὦ ὄχι, ὄχι, δὲν δύναμαι, ὄχι... ὄχι· εἶπε.

— Πῶς ἀρνεῖσθε νὰ προστατεύσητε ἀτυχῆ νέαν ἀποθνήσκουσαν; Ἀλλ' ὄχι, κακῶς ἤκουσα· ἔλθετε.

Καὶ λαβοῦσα τὸν ἱππότην ἀπὸ τὸν βραχίονα, ὡδήγησε, σύρουσα αὐτόν, πρὸς δωμάτιον εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁποίου ἠγωνίζετο τὸν ἔσχατον ἀγῶνα γυνή τις ἐπὶ κλίνης ἐξαπλωμένη ὀδύνης.

Πρὸς τὸ θέαμα τοῦτο ὁ Φερνάνδος ἐφρικίασε, ἀλλὰ συγκεντρώσας τὰς δυνάμεις του

— Ἡ εἰρήνη τοῦ Κυρίου εἴει μετὰ σοῦ τέκνον μου, εἶπε·

Πρὸς τὸν ἦχον δὲ τῆς φωνῆς ἡ ἀσθενὴς ἐστράφη, καὶ ἠτένισε τὸν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ, ἐνῷ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐξεδήλου ἀπερίγραπτον αἴσθημα ἐκπλήξεως χαρᾶς καὶ τρόμου συνάμα. « Ὁ Φερνάνδος, ὁ Φερνάνδος! εἶνε ἐκεῖνος, » ἐβόησε· σπασμωδικὴ δὲ κίνησις συνετάραξε τὰ μέλη αὐτῆς, τὸ στόμα της συνεσπάσθη καὶ ἀπέθανε μὲ ὀφθαλμοὺς διεσταλμένους καὶ μετὰ παραφροσύνης πρὸς τὸν Φερνάνδον ἐστραμμένους.

Οὗτος δὲ ὑπὸ ἰλίγγου καταληφθεὶς ἐξῆλθε τοῦ δωματίου ἔχων τοὺς μὲν χαρακτῆρας ἀνεστατωμένους τὸ δὲ βῆμα κλονιζόμενον.

Εἶνε ἐκεῖνος! εἶνε ἐκεῖνος! ἐπανελάμβανον μηχανικῶς καὶ ὅλοι οἱ τῆς ἐπαύλεως.

Εἴπομεν ἤδη ὅτι ὁ ληροθήρας Βρυνὼ ἦτο κακὸν ὑποκείμενον, καὶ πάντες περὶ τούτου ἦσαν σύμφωνοι.

Ἓν ἔτος πρὸ τῆς τοῦ Φερνάνδου εἰς τὴν ἔπαυλιν ἐπισκέψεως ἐγένετο ἄφαντος ἐκ τῶν περιξ ὡς ἀπελθὼν νὰ ἐξασκήσῃ τὸ προσφιλὲς αὐτῷ ἐπάγγελμα εἰς τὰ περιξ τῶν Παρισίων· ἄλλα ταχέως ἐπισύρας τὰς ὑποψίας τῆς Ἀστυνομίας ἠναγκάσθη νὰ ἀφήσῃ ἥσυχον τὸ κυνήγιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκτὸς τῆς αὐθαιρεσίας οὐδὲν ἕτερον εἶχε δικαίωμα· μὴ ἔχων δὲ ἕτερον πόρον τοῦ ζῆν ἐκτὸς τῆς ληροθήρας καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἐθισθῇ πρὸς τακτικὴν ἐργασίαν παρεξετράπη εἰς μικράς τινας κλοπάς, μέχρις οὗ ἐπιτεθεὶς κατά τινος συμβολαιογράφου ὃν ἐνήδρευσεν φέροντα μέγα τι χρηματικὸν ποσόν, συνελήφθη καθ' ἣν στιγμὴν ἤλπιζε τέλος; πάντων νὰ πλουτίσῃ, κρατῶν εἰσέτι εἰς χεῖρας τὴν κραβίναν δι' ἧς διετρύπησε μόνον τὸν πίλον τοῦ θύματός του.

Ἦλθη δὲ εἰς τὴν εἱρκτὴν τοῦ Ναοῦ, ἐν ᾗ τὴν προτεραίαν καὶ ἕτερός τις ἐνεκλείσθη, ἵνα ὑποστῇ καταδίκην πρὸ δέκα ἐτῶν κατ' αὐτοῦ ἐξενεχθεῖσαν.

Ἦν δ' οὗτος ὁ ἱππότης Φερνάνδος Δ 'Εστρὼ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ἕνεκα τῆς δολοφονίας τοῦ εὐγενοῦς Μαρκησίου Δε Γκωβραί.

Ἡ θέα τῶν δύο τούτων ἐγκλείστων ἦν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος· διότι ὁ μὲν ἱππότης ἤρεμος πάντοτε καὶ μειδιῶν ἐφαίνετο ὡς οὐδόλως νοῶν τὴν φρικώδη τιμωρίαν τὴν ἐπιφυλασσομένην αὐτῷ· ἡ δὲ τῆς ψυχῆς του γαλήνη ἀπεικονίζετο καὶ ἐπὶ τῶν χαρακτήρων αὐτοῦ, οἵτινες διετήρησαν πάντοτε ἀτάραχον τὴν γλυκείαν αὐτῶν ἔκφρασιν. Ὁ βλέπων δὲ αὐτὸν διηπόρει πῶς ἦν δυνατὸν νὰ πιέζηται ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὑπὸ τοῦ ἐγκλήματος οὗτινος ἐθεωρεῖτο ἔνοχος;

Φεῦ! ἰδοὺ πῶς. Ἐξερχόμενος τῆς ἐπαύλεως καὶ ἰδὼν ὅτι ἀνεγνωρίσθη, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν δι' ἣν τηλικαύτη ἐνετυποῦτο φρίκη ἐπὶ τοῦ προσώπου πάντων οὓς ἐπλησίαζεν· Ἔμαθε δὲ μετὰ φρικιάσεως καὶ ἀποστροφῆς τὸ ἔγκλημα, οὗτινος ἐθεωρεῖτο ὁ αὐτουργός· καὶ ὅτι οὐδεμία δικαιολόγησις ἐπετρέπετο αὐτῷ διότι ὁ μαρκήσιος ἐπρόφερε τὸ ὄνομά του καὶ ὑπέδειξεν αὐτὸν ὡς φανέα του.

Ἐδέχθη τὸ νέον τοῦτο κρεοῦσμα ὡς νέαν θείαν παραχώρησιν σκοποῦσαν τὴν ἐξάγιτσιν τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν τοῦ ἔρωτος ὃν ἠσθάνθη ἄλλοτε πρὸς τὴν δεσποινίδα Δε Γκωβραί· δὲν ἐφρόντισε δὲ νὰ διαφύγῃ, καὶ οὕτως ἦχθη ἐνώπιον τοῦ προέδρου τῶν ἐνόρκων, ὅστις καί περ ἀλλοῖαν ὅλως σχηματήσας πεποίθησιν ἐκ τοῦ εὐγενοῦς αὐτοῦ σχήματος, προέβη ὅμως εἰς τὴν ἐγκάρθειρξιν αὐτοῦ ἐν τῇ φυλακῇ τῆς πόλεως ἐξ ἧς ἦχθη κατ' αἴτησιν τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Ναοῦ.

Ὁ δὲ Βρυνὼ δι' ἔγκλημα ὅμοιον τῷ ἀποδιδομένῳ εἰς τὸν Φερνάνδον φυλακισθεὶς, ἀπέβαλεν ἅμα τῇ εἰς τὴν εἰρκτὴν εἰσόδῳ αὐτοῦ, ἅπαν τὸ θράσος καὶ τὴν ἀπάθειαν, ἅπερ μέχρι τοῦδε δυστυχῶς ἐπεδείξατο.

Φρικταὶ ὕβρεις ἐξήρχοντο τῶν χειλέων αὐτοῦ, αἱ δὲ φωνοὶ τῆς ἀπελπισίας αὐτοῦ τοσοῦτον ἦσαν σπαραξικάρδιοι, ὥστε ὁ Φερνάνδος κινηθεὶς πρὸς οἶκτον, ἐπέτυχεν ἐξαιτησάμενος τὴν ἄδειαν νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ αὐτόν, ἐλπίζων νὰ ἐνσταλάξῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ δυστυχοῦς ἐνόχου τὴν θείαν τῆς θρησκείας παραμυθίαν.

Κατ' ἀρχὰς ὁ Βρυνὼ ἠρνήθη νὰ τὸν ἀκούσῃ, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐνδοὺς εἰς τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Φερνάνδου ὁμιλοῦντος αὐτῷ περὶ μετανοίας καὶ αὐταπαρνήσεως κατελήφθη ἄκων ὑπὸ τῆς πειστικῆς τοῦ λειτουργοῦ τοῦ θεοῦ στωμυλίας καὶ ἐπειδὴ ἠγνόει τό τε ὄνομα καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἐν τῇ εἱρκτῇ παρουσίας αὐτοῦ, διεκήρυξεν ὅτι θέλει νὰ τῷ ἐξομολογηθῇ τὰ ἐγκλήματα ἅτινα διέπραξε· μετά τινας δὲ δισταγμοὺς ἤρξατο τὴν ἀπαρίθμησιν αὐτῶν.

Ἀλλὰ φθάσας εἰς τὴν ὁμολογίαν ἐγκλήματος ὅπερ ἐθεώρει ὡς τὸ μόνον δυνάμενον νὰ ἐξαλείψῃ ἐν αὐτῷ πᾶσαν ἐλπίδα ἐπιεικείας παρὰ τῶν δικαστῶν του, ἔστη· ὁ δὲ Φερνάνδος μεταχειρισθεὶς πάντα τὰ μέσα τοῦ ἀκαμάτου αὐτοῦ ζήλου, ἐπέτυχε πλήρη παρ' αὐτοῦ ἐξομολόγησιν.

Ἀλλ' ἀίφνης τὸ πρόσωπον τοῦ ἱερέως ἠλλοιώθη, φωνὴ φρίκης ἐξέφυγε τῶν χειλέων αὐτοῦ, καὶ τρόμος νευρικὸς συνετάραξεν ἅπαν τὸ σῶμά του.

Ἤκουσε τὸν Βρυνὼ, διηγούμενον αὐτῷ τὸν φόνον τοῦ μαρκησίου Δε Γκωβραί, ὁμολογοῦντα ὅτι διέπραξεν αὐτόν, καὶ ἐλπίζοντα ὅτι οὐδεμίαν ἔμελλε νὰ λάβῃ παρ' ἀνθρώπων τιμωρίαν, διότι ἕτερός τις ἀντ' αὐτοῦ καταδικασθεὶς, εὐτυχῶς ἐξηφανίσθη.

Ὁ ἐγκληματίας ἀποδιδοὺς τὴν συγκίνησιν τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν φρίκην ἣν ἐνεποίησεν αὐτῷ τὸ ἔγκλημα, ἐξητεῖτο τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ὁ δὲ Φερδινάνδος συνελθὼν ἔδωκε τὴν ἄφεσιν τῷ μετανοοῦντι ἁμαρτωλῷ, καὶ εἰσῆλθε σπεύδων εἰς τὸ καθορισθὲν αὐτῷ δωμάτιον.

Ἀλλὰ τότε μάχη συνήφθη ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ βιαία, τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἱερέως ἐλθόντων εἰς χεῖρας.

Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἵστατο ὁ ἀδίκως καταδικασθεὶς ἀθῶος, ὅστις τὴν παραμονὴν τῆς ἐκτελέσεως τῆς κατ' αὐτοῦ θανατικῆς ἀποφάσεως, ἠδύνατο διὰ μιᾶς μόνης λέξεως ν' ἀπολυθῇ, ὑποδεικνὺς τὸν ἀληθῆ ἔνοχον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ ἱερεὺς, φύλαξ τοῦ ἀπαραβιάστου τῆς ἐξομολογήσεως μυστικοῦ, ὀφείλων πρὸ τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ, νὰ θυσιάσῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωήν του.

Ἀλλ' ὁ ἀγὼν δὲν διήκεσε πολὺ, διότι ἀπεράσισε νὰ πίσῃ ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ δημίου συμπαραφέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀθωότητός του.

Ὁ Βρυνὼ κατεδικάσθη εἰς τὴν διὰ τοῦ τροχοῦ τιμωρίαν, ἡ δὲ ἐντέλεσις ἔμελλε νὰ λάβῃ χώραν τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἐκτελέσεως τῆς καταδίκης τοῦ Φερνάνδου. Τὴν πρωΐαν δὲ τῆς ὁλεθρίας ταύτης ἡμέρας, καὶ οἱ δύο ἤχθησαν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ δεσμοφύλακος ἵνα ἀκούσωσι τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀποράσεως.

Ἀλλ' ὁ Βρυνὼ ἔμεινεν ὡς ἐμβρόντητος πρὸς τὴν θέαν τοῦ ἱερέως ὅστις ἐδέχθη τὴν ἐξομολόγησιν αὐτοῦ.

Ὁ Φερνάνδος ἀτενίσας αὐτὸν θλιβερῶς τῷ ἔδειξε τὸν οὐρανὸν λέγων αὐτῷ ὁ θεὸς νὰ σοι συγχωρήσῃ ὡς καὶ ἐγὼ σοὶ συγχωρῶ.

Ὁ Γραμματεὺς ἐπιτάξας σιγὴν ἤρξατο τῆς ἀναγνώσεως· ἀνέγνωσε δὲ πρῶτον τὴν ἀπόφασιν τὴν καταδικάζουσαν τὸν Φερδινάνδον Δ 'Εστρώ.

Ἀλλὰ πρὸς τὸ ὄνομα τοῦτο, ὁ Βρυνὼ διαφυγὼν τὴν προσοχὴν τῶν φυλάκων του, ἔδρα-

με πρὸς τὸν ἱππότην τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ πεσὼν εἰς γόνατα.

— Εἶσθε ὁ Φερδινάνδος Δ' Ἐστρώ; ἐφώναξε.

— Μάλιστα.

Τότε ὁ ἄθλιος Βρυνὼ καταληφθεὶς ὑπὸ σεβασμοῦ καὶ θαυμασμοῦ συνάμα πρὸς τὸ μεγαλεῖον τῆς θυσίας ἀνθρώπου, ἑκουσίως παρευρισκόμενου πρὸς τὸν θάνατον, ἐποίησε κλαίων δημοσίᾳ τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ ἐγκλήματος, ὅπερ διέπραξε, φονεύων τὸν μαρκήσιον Δε Γκουβραὶ διὰ πυροβόλου, καὶ ἀνεκήρυξε τὴν ἀθωότητα τοῦ Φερνάνδου.

Ἀμέσως δὲ ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἀνεβλήθη καὶ νέα ἀνάκρισις διετάχθη, ἀλλὰ τὸ ἔργον τῶν δικαστῶν ἦν εὔκολον ἕνεκα τῆς καταθέσεως τοῦ ἐνόχου, ὁ δὲ Φερνάνδος ἀφηγήσατο πῶς κατὰ τὴν πρὸ δέκα ἐτῶν δοθεῖσαν τῷ Μαρκησίῳ δε Γκωβραὶ ὑπόσχεσιν, παρενέβαλε μεταξὺ τούτου καὶ τῆς θυγατρὸς ἐκείνου τὸν ὠκεανὸν, πῶς κατετάχθη εἰς τὸ τάγμα τῆς Ἱερουσαλὴμ ὡς ἀδελφὸς ἐν ἐνεργείᾳ καί ὅτι ὑπηρέτει ἐντὸς τῶν πλοίων τῆς θρησκείας, καὶ πῶς τέλος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἔπαυλιν τοῦ Πόρτου ἀγνοῶν ὅλως τὸ ἔγκλημα δι' ὅπερ ἐκατηγορεῖτο.

Οὕτω δὲ ἀπεκεφαλίσθη μὲν ὁ Βρυνὼ, ἠθωώθη δὲ καὶ ἀπελύθη ὁ Φερνάνδος Δ' Ἐστρώ.

Περίφημα δὲ ὑπῆρξαν καὶ τὰ δεῖπνα τοῦ Ναοῦ περὶ ὧν λέγεται ὅτι ὑπερέβησαν καὶ αὐτὰ τὰ τοῦ βασιλικοῦ παλατίου κατά τε τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν εὐφυΐαν τῶν συνδαιτημόνων, ὁ Λαφὰρ ὑπεδείκνυεν ἐν αὐτοῖς ἅπασαν τὴν λάμψιν τῆς εὐθυμίας αὐτοῦ, ὁ Σαλὶω, πλούσιος ἐνοικιαστὴς κάτοικος τοῦ περιβόλου τοῦ Ναοῦ ἤδεν ὑπερογδοκοντούτης τὸν ἔρωτα καὶ τὸν οἶνον, ἡ δὲ δεσποινὶς δε Δωναὶ ἡ εὐφυεστάτη θαλαμηπόλος τῆς δουκίσσης Δουμαὶν συνεισέφερε τὰς δικαστικὰς αὐτῆς ἀπαιτήσεις, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης Ἰάκωβος Ρουσσὼ ἐγένετο μὲν ἀποδεκτὸς εἰς τὰ δεῖπνα ταῦτα, ἀλλ' ὁ τρόπος καθ' ὃν ποιεῖται λόγον περὶ αὐτῶν, ἀποδεικνύει ἢ ὅτι ἐκρίθη ἀνάξιος πλήρους μυήσεως ἢ ὅτι ἡ εἰρωνεία μόνη ὑπηγόρευσεν αὐτῷ ὅσα ἔν τινι πρὸς τὸν Σωσιῶ ἐπιστολῇ αὐτοῦ λέγει περὶ τῶν δείπνων, ἀποκαλῶν αὐτὰ ἀθῶα, ἐν οἷς αἱ ἀρεταὶ καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ προσφιλοῦς Ἀδὰ ὠκοδόμησαν ἐν αὐτῷ πᾶν ὅ,τι ἀρετῆς ἐκέκτητο.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἐν τοῖς δείπνοις τούτοις ὑπῆρχεν ἡ πάροδος τῶν στεναγμῶν καλουμένη, ἐν ᾗ πολλαὶ τῶν ὡραίων συνδειπνητριῶν ἀπήρχοντο προθύμως πρὸς περίπατον μετά τινος τῶν ἐξόχων ἐκείνων εὐγενῶν μετὰ τὴν τράπεζαν.

Παραθέτομεν περιγραφὴν τοῦ δείπνου τοῦ γενομένου εἰς τιμὴν τῆς κυρίας Σεβινὲ ἣν καὶ τέλειπεν ἡμῖν ὁ μετασχὼν τοῦ δείπνου Βουσὺ Ραβουτὲν, ὡς καὶ κρίσιν αὐτῆς τῆς κυρίας Σεβινὲ, θεωροῦντες αὐτὰ ὡς ἀρκούντα πρὸς πληροφορίαν τοῦ ἀναγνώστου.

« Φανταστῆτε πρῶτον ἐν τῷ γνωστῷ ὑμῖν κήπῳ τοῦ Ναοῦ δάσος τὸ ὁποῖον δύο ὁδοὶ ἐν τῇ συναντήσει αὐτῶν διασταυροῦσι. Ἐν τῇ διασταυρώσει ταύτῃ ὑπῆρχε μέγας κύλος δένδρων ἐκ τῶν ὁποίων ἐξηρτήθησαν ἄπειρα κρυστάλινα κηροπήγια.

Ἔν τινι τοῦ κύκλου τούτου ἄκρα ἱδρύθη μεγαλοπρεπὲς θέατρον, οὗτινος ἡ διακόσμησις ἔδει νὰ φωτίζεται ὡς ἐφωτίζετο· διότι ἡ τῶν ἀναριθμήτων κηρίων λάμψις ἦν τὰ τῶν δένδρων φύλλα ἐκώλυον τοῦ νὰ ἐφαπλωθῇ εἰς τὰ πέριξ, καθίστα τὸ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο συγκεντρωμένον φῶς οὕτω ζωηρὸν ὅσον καὶ τὸ τοῦ ἡλίου· τὰ δὲ πέριξ, τούτου ἕνεκα, ἦσαν οὕτως σκοτεινά, ὥστε οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπέβαινον ὅλως ἄχρηστοι, ἡ δὲ νὺξ ἦτο ἡσυχωτάτη.

Καὶ πρῶτον παρέστη ἡ κωμωδία, ἥτις ἐκρίθη λίαν ἀστεία, μετὰ τὴν διασκέδασιν ταύτην εἴκοσι καὶ τέσσαρα βιολία, προανακρούσαντα ἔπαιξαν χοροὺς μεγάλους, καλπάσματα, καὶ μικροὺς χορούς.

Ἐκ δὲ τοῦ εὐαρίθμου μὲν ἀλλ' ἐκλεκτοῦ ὁμίλου τινὲς μὲν ἐχόρευον, ἕτεροι ἔβλεπον χορεύοντας καὶ ἕτεροι τέλος ὧν αἱ ὑποθέσεις ἦσαν ἤδη προκεχωρηκυῖαι, ἐπεριπάτουν μετὰ τῶν ἐρωμένων αὐτῶν ἐν τοῖς διαδρόμοις ἐν οἷς ἀόρατοι ἤγγιζον καὶ ἠγγίζοντο.

Διήρκεσε δὲ τοῦτο μέχρι τῆς ἡμέρας ἥτις, ὡς ἐὰν ὁ οὐρανὸς ἐπένευεν εἰς ταῦτα, ἤρξατο διαυγάζουσα ὅτε τὰ κηρία ἀπεσβέσθησαν.

Ἡ ἑορτὴ δὲ τοσοῦτον ὑπῆρξεν ἐπιτυχὴς, ὥστε λεπτομέρειαι ἀπεστάλησαν πανταχοῦ, πάντες δὲ τὴν στιγμὴν ταύτην ὁμιλοῦσι περὶ αὐτῆς μετὰ θαυμασμοῦ».

Ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ ἄλλων καὶ ἡ κυρία Δὲ Κουλὰνζ προέκρινε τὴν ἐν τῷ Ναῷ διαμονὴν πρὸς μεγάλην τῆς κυρίας Σεβὶ ἐ δυσαρέσκειαν, αὕτη ἔγγραφε πρὸς τὸν σύζυγον τῆς φίλης της τὰ ἑπόμενα.

« Δὲν τολμῶ νὰ κάμω λόγον περὶ τῆς μετοικήσεως ἡμῶν ἐκ τῆς ὁδοῦ του βασιλικοῦ δάους εἰς τὸν Ναὸν, λυποῦμαι καὶ δι' ὑμᾶς καὶ δι' ἐμέ· διότι μισῶ τὸν Ναὸν ὅσον ἀγαπῶ τὴν θεὰν ἥτις τό γε νῦν θέλει νὰ λατρευθῇ εν αὐτῷ· μισῶ τὴν συνοικίαν τὴν ἄγουσαν εἰς Μοντφωκὸν, ὡς καὶ τὴν ὡραίαν θέαν περὶ ἧς μοὶ ὁμιλεῖ ἡ κυρία Δὲ Κουλάντ· μισῶ καὶ τὴν περίφημον πεδιάδα, ἥτις ἀποκαθιστᾶ τὸν θεάμενον ἀναίσθητον πρὸς τὰς καλλονὰς τῆς ἀληθοῦς, διότι εν τῇ Βρεβαίνῃ (ἔνθα ἡ κυρία Δὲ Κουλὰνζ εἶχεν οἰκίαν) αὕτη ἔσται μᾶλλον εν τῷ ἀσφαλεῖ, ἢ εντὸς τῆς στενῆς κλίνης της, εν τῷ ἀχρείῳ Ναῷ· τὰ πάντα τέλος μοὶ ἀπαρέσκουσι μέχρι θανάτου· μόνον δὲ ὡραῖον θεωρῶ τὸ ὅτι ἐκτοξεύω κατ' αὐτοῦ πάσας ταύτας τὰς ἀποδοκιμασίας μετὰ βαναυσότητος ἣν καίπερ αἰσθανομένη, ἀδυνατῶ ν' ἀποφύγω».

Ἐξ ὧν καταφαίνεται ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ Ραβουτὲν φημιζόμενος χορὸς ἀπήρεσε τῇ κυρίᾳ Σεβινὲ ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Ναός.

III

Ἡ Βασιλικὴ οἰκογένεια ἐν τῷ Ναῷ. — Ψηφίσματα τῆς Βουλῆς. — Σήμων. — Λουδοβίκος XVI.

Πρὶν προβῶμεν εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ μεγάλου τοῦ Ναοῦ πύργου, καθ' ἣν ἐποχὴν προωρίσθη, ὑπὸ τῆς κοινότητος τῶν Παρισίων. ὡς φυλακὴ τοῦ Λουδοβίκου XVI καὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, καθῆκον ἡμῶν ὑπολαμβάνομεν νὰ ῥίψωμεν ἓν βλέμμα ἐπὶ τοῦ μικροῦ πύργου τοῦ ἐπ' ἐκείνου ἐρειδομένου, ὅστις ἐχρησίμευσε πρὸς κατοικίαν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας μέχρι τῆς πρὸς τοῦτο διευθετήσεως τοῦ μεγάλου.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος πύργος κατωκεῖτο πρὸ τούτου ὑπὸ τοῦ Ἀρχειοφύλακος τοῦ τάγματος τῆς Μάλτας. Ἐπεριεδόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ μεγάλου, οὐδεμίαν εἶχε μετ' αὐτοῦ ἐσωτερικὴν συγκοινωνίαν· ἡ δὲ εἰς αὐτὸν ἄνοδος ἐγίνετο διὰ κλίμακος κατεσκευασμένης ἐντὸς ἑνὸς τῶν δύο πλαγίως αὐτῷ κειμένων πυργίσκων, ἥτις ἀρχομένη ἀπὸ τῆς πρώτης ὀροφῆς ἔφερεν εἰς στοὰν κειμένην ἐπὶ τοῦ δώματος.

Ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ πυργίσκῳ ἦσαν δωμάτια ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰς ὀροφὰς τοῦ πύργου, οὗτινος ἡ καθόλου ἄποψις προσωμοίαζε τετραγώνῳ ἐπιμήκει.

Ἡ δὲ ἐξωτερικὴ εἴσοδος, ἧς προεξεῖχον τέσσαρες ἐξωτερικαὶ βαθμίδες, στενὴ καὶ χαμηλὴ ὡς ἀληθὴς εἴσοδος εἰρκτῆς, ἠνοίγετο ἐντὸς μικρᾶς αὐλῆς, ἐν ᾗ ἔκειτο εἰς μικρὰν ἀπόστασιν καὶ ἡ σπηλαιοειδὴς κλίμαξ· κατὰ τὴν πρώτην δὲ γενομένην ἐπιθεώρησιν μὴ κριθεῖσα ἀρκούντως στερὰ ὅπως ἀντιστῇ κατὰ πάσης προσβολῆς αὐτῆς ἐπιχειρήσεως ἐστεροποιήθη διὰ δοκῶν καὶ ἰσχυροῦ καὶ βαρέως κλείθρου ὅπερ ἄλλοτε ἐκόσμει μίαν τῶν θυρῶν τῆς φυλακῆς τοῦ Σατελέτου.

Εἷς δὲ τὸ πρόσγειον ἓν καὶ μόνον ὑπῆρχε διαμέρισμα, προωρισμένον πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀρχείων τοῦ τάγματος, μεθ' ἑνὸς μαγειρείου πρὸς τὴν τοῦ φύλακος χρῆσιν.

Τέσσαρες ὀροφαὶ ἀπήρτιζον τὸν πύργον καὶ ἡ μὲν πρώτη συνέκειτο ἐξ ἑνὸς ἀντιθαλάμου, ἑνὸς ἐστιατορίου καὶ ἑνὸς ἐν τῷ πυργίσκῳ κειμένου γραφείου, ἐν ᾧ ὑπῆρχε βιβλιοθήκη ἐκ χιλίων πεντακοσίων περίπου τόμων· καὶ ἡ δευτέρα δὲ ὀροφὴ ἦν σχεδὸν καθ' ὅμοιον τρόπον διηρημένη. Ἀλλ' ὁ μὲν ἀντιθάλαμος ἦν μᾶλλον σκοτεινὸς, τοῦ δὲ δωματίου τὸ παράθυρον ἔβλεπεν εἰς τὸν κῆπον, ὑπῆρχε δὲ καὶ δεύτερον δωμάτιον ὅπερ διήρχετό τις πορευόμενος πρὸς ἄνοδον.

Καὶ εἰς τὴν τρίτην δὲ ἡ αὐτὴ ὑπῆρχε διαίρεσις, ἀλλ' ὁ ἀντιθάλαμος ἐτέμνετο ὑπὸ ξυλίνου παραπετάσματος ὅπερ ἀπέκρυπτε, εἶδος τι κομωτηρίου φωτιζομένου ὑπὸ ὑέλων εἰς τὴν στέγην προσκλωμένων.

Εἰς τὰ δεξιὰ δὲ τοῦ ἀντιθαλάμου ἔκειτο μέγα δωμάτιον τὸ εἰς τὸν βασιλέα παραχωρηθὲν, ὅπερ ἐπλεονέκτει τῶν ἄλλων κατά τι παστὸν καὶ ἀντικρὺ τούτου ἕτερον ὑπῆρχε διαχώρισμα ἧττον μέγα καὶ τέλος τὸ μικρὸν τοῦ πυργίσκου γραφεῖον.

Ἡ τῶν μερῶν τούτων διευθέτησις ἐξετελέσθη ἐν τάχει, ἡ δὲ διανομὴ ἐγένετο ὡς ἑξῆς. Ἡ μὲν πρώτη ὀροφὴ παρεχωρήθη ὡς ὑπνωτήριον εἰς τὰς κυρίας Θιβὼ πρώτην θαλαμηπόλον τῆς βασιλίσσης, Βαρκρὲ θαλαμηπόλον τῆς Ἀντοφίνης καὶ Ναβάρρην πρώτην θαλαμηπόλον τῆς Κυρίας Ἐλισάβετ, αἵτινες ἀπετέλουν τὴν τῆς βασιλίσσης ὑπηρεσίαν.

Ἡ δευτέρα ὀροφὴ ὡρίσθη διὰ τὴν βασίλισσαν καὶ τὰ τέκνα της, ἐξ ὧν ἡ μὲν Μαρία Ἀντωανέττα κατεκλίνετο μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ἐν τῷ πρὸς ἀριστερὰν δωματίῳ, ὁ δὲ Δελφὶν καὶ ἡ κυρία Δὲ Τουρζὲλ τροφὸς τῶν βασιλοπαίδων, μετὰ τῆς κυρίας Σαϊντ Βρὶ; ἐν τῷ ἑτέρῳ.

Ἡ τρίτη δὲ τέλος ὀροφὴ παρεχωρήθη εἰς τὸν βασιλέα, μετὰ τῆς κυρίας Ἐλισάβετ, τῆς Δεσποινίδος Δὲ Τουρζὲλ, ἐπίσης παιδαγωγοῦ τῶν βασιλοπαίδων καὶ τῶν κυρίων Χοῦ καὶ Σαμιλύ.

Μετὰ τὴν ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς εἰρκτῆς ἐγγραφὴν τῶν πεφυλακισμένων, ἐλήφθη πρόνοια ἵνα, δι' ἀμέσων ἐργασιῶν περιφρουρηθῇ ὁ Ναὸς καθ' οἷας δήποτε προσβολῆς, ἧς τινος ἀρκούντως μὲν δύσκολος ἐφαίνετο ἡ πιθανότης, ἀλλ' ἡ ὑπερβάλλουσα τοῦ συμβουλίου τῆς κοινότητος πρόνοια ἐθεώρησεν ὡς πιθανήν.

Κτίστης δέ τις ὁ πολίτης Παλουὰ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀρχιτέκτονος Ποαγὲτ, καὶ τὴν ἐπαγρύπνησιν τοῦ ἐπόπτου τῶν ἐργασιῶν τῶν Παρισίων, ἐπεφορτίσθη τὴν ἐπασφάλισιν τῆς φυλακῆς.

Ἐν πρώτοις κατεβλήθησαν οὐ μόνον οἱ προσκείμενοι εἰς τοὺς πύργους τοῖχοι καὶ λοιπαὶ οἰκοδομαὶ, ἀλλὰ καὶ τὰ πέριξ δένδρα ἀπεκόπησαν καὶ τάφρος εὐρεῖα καὶ βαθεῖα ἀνεσκάφη περὶ τὴν οἰκοδομήν.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ πρώτη αὕτη ἐργασία δὲν ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ συμβουλίου ἀπεφασίσθη ἵνα ἡ μὲν τάφρος, ἧς ὁ σκοπὸς ἐφαίνετο ἐντελῶς ἀναποδεκτος, πληρωθῇ, προκριθῇ δὲ ἡ κατὰ τὸ διπλοῦν ἀνύψωσις τῶν τοίχων τοῦ περιβόλου, καὶ ὁ ἀποκλεισμὸς τῶν πλείστων παραθύρων τῶν εἰς τὸν περίβολον ἀνοιγομένων.

Τῇ δὲ 24 Αὐγούστου ἐκοινοποιήθη ἡ ἑξῆς ἀπαγόρευσις.

« Τῷ τετάρτῳ ἔτει τῆς ἐλευθερίας, καὶ πρώτῳ τῆς Ἰσότητος.

« Σαν.επεια ψηφίσματος τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου, ὁ γενικὸς διοικητὴς διατάσσει, ἵνα ἡ εἰς τὸν κῆπον τοῦ Ναοῦ πρόσοδος ἀπαγορεύηται εἰς πάντας, ἐκτὸς τοῦ ὑπαπιστοῦ καὶ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς ὑπηρεσίας τοῦτε ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ βασιλέως.

Ἐν Παρισίοις τῇ ἡμέρᾳ καὶ τῷ ἔτει τῷ ἄνω ῥηθέντι.

Ἀφικόμενος εἰς τὸν Ναὸν τῇ 13 Αὐγούστου 1792 ὁ Λουδοβίκος XVI τὴν ἑβδόμην ὥραν τῆς ἑσπέρας, ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐγκατασταθῇ κατ' ἀρέσκειαν, ἀλλὰ περὶ τὴν δεκάτην ἐγένετο αὐτῷ γνωστὴ ἡ προρηθεῖσα διανομὴ τῶν δωματίων.

Ἡ δὲ χρῆσις τοῦ χρόνου ἐκανονίσθη ὡς ἑξῆς. Ὁ Λουδοβίκος ἠγείρετο μεταξὺ τῆς ἕκτης καὶ ἑβδόμης ὥρας· ἐνδυθεὶς δὲ εἰσήρχετο εἰς τὸ συνεχόμενον μὲ τὸ ὑπνωτήριον αὐτοῦ γραφεῖον ἐν ᾧ διέμενε μέχρι τοῦ προγεύματος ὅπερ ἐγίνετο τὴν ἐννάτην. Τὴν δεκάτην ὥραν ἅπασα ἡ οἰκογένεια συνερχομένη παρὰ τῇ βασιλίσσῃ ἠσχολεῖτο περὶ τὴν τῶν τέκνων ἀνατροφήν. Τὴν πρώτην ὥραν μ. μ. ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια κατήρχετο εἰς τὸν κῆπον, καὶ τὴν δευτέραν ἐγευματίζε, διήρχετο δὲ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας ἀναγινώσκουσα καὶ ἐργαζομένη· περὶ τὴν ὀγδόην ἐδείπνει ὁ Δελφὶν, καὶ μετὰ μίαν ὥραν ὁ βασιλεὺς καὶ τὰ λοιπὰ τῆς οἰκογενείας μέλη.

Περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον πάντες ἐκοιμῶντο, ἐκτὸς ἐὰν ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ κυρία Ἐλισάβετ εἰργάζετο, ἀσχολουμένη περὶ τὴν ἐπιδιόρθωσιν τῶν ἐνδυμάτων ὧν οὐδεὶς τῶν πεφυλακισμένων εἶχε τὰ πρὸς ἀλλαγήν.

Ὁ τρόπος δ' οὗτος τοῦ ζῆν διήρκεσε μέχρι τῆς 29 Σεπτεμβρίου.

Μακρὸν θὰ ἦτο, ἂν ἐπεχειροῦμεν τὴν ἐξιστόρησιν τῶν περιφρονήσεων καὶ ταπεινώσεων ἃς ἐπέπρωτο νὰ ὑποστῶσιν οἱ ἔνδοξοι πεφυλακισμένοι· διότι, οὐχὶ ἱστορίαν τῆς αἰχμαλωτίσεως ἀλλὰ τῆς φυλακίσεως τοῦ Λουδοβίκου XVI προθέμενοι, θέλομεν ἀναφέρει μόνον τὰ κυριώτερα τῶν λαβόντων χώραν γεγονότων.

Καὶ πρῶτον ἐκθέτομεν τὰ περὶ τοῦ θανάτου τῆς ἀτυχοῦς πριγγιπίσσης Δὲ Λαμβάλ. Ἡ δυστυχὴς πριγγίπισσα ἐκ τοῦ Ναοῦ ἀχθεῖσα εἰς τὴν εἰρκτὴν τῆς Βίας, ἐξήχθη καὶ ἐκ ταύτης ἵνα θανατωθῇ ὑπὸ ὄχλου μανιώδους, ὅστις ἀπέτεμεν μὲν τὴν κεφαλὴν, ἀπέσπασε δὲ τοὺς μαστοὺς καὶ ἄλλα τοῦ σώματος μέρη· διέσχισε τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν καὶ χεὶρ ἀνθρώπου ἐξέσπασε τὴν ἔτι ἀσπαίρουσαν καρδίαν· ἕκαστον δὲ τῶν ἀνθρωπίνων τούτων μελῶν τεθὲν εἰς τὸ ἄκρον λόγχης περιήχθη ἐν θριάμβῳ ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων.

Τότε δὲ δόκιμός τις κρεωπώλης, καλούμενος Ἰωάννης-Ἀντώνιος-Λουδοβίκος-Λεβέγος, φέρων ἀγερώχως τὴν κεφαλὴν τοῦ θύματος διευθύνθη ὑπὸ πολλοῦ παρακολουθούμενος πλήθους πρὸς τὸν Ναὸν, ἵνα προσφέρῃ εἰς τὴν βασίλισσαν τὴν κεφαλὴν ταύτην πρὸς ἀσπασμόν.

Οἱ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ πύργου δημοτικοὶ, νοήσαντες τὸν κίνδυνον ὃν διέτρεχον οἱ πεφυλακισμένοι, φοβούμενοι δὲ ν' ἀναλάβωσιν ἅπασαν τὴν εὐθύνην, ἐπεκαλέσθησαν τὴν βοήθειαν ἐξ τῶν πρώτων τῆς Κοινότητος ἀστυνόμων.

Ἀλλ' ἡ ἀποτρόπαιος συνοδεία ἤδη προσήγγιζε, τὸ δὲ κῦμα τοῦ ὄχλου βαθμηδὸν ἐξωγκοῦτο πρὸς τὸν θόρυβον τὸν ὀρυγμῶν καὶ βλασφημιῶν ὧν ἐπεκράτει ἡ παρὰ πάντων ἐκπεμπομένη φωνὴ ἡ Λαμβαλλή! ἡ Λαμβαλλή!

Φθάσας πρὸ τῆς τοῦ Ναοῦ θύρας, ὁ συρφετὸς ἔστη πρὸς τὴν διαταγὴν, στῆτε· οἱ δὲ ἀρχηγοὶ αὐτοῦ ἔλαβον θέσιν ἐνώπιον τῆς θύρας, ἀλλὰ θορυβωδέστεραι ἐν τῇ ἀναπαύσει ἢ ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῶν αἱ εἰδεχθεῖς αὗται ὀρδαὶ ἐχαιρέτησαν τὴν κατήφειαν ἐμποιοῦσαν οἰκοδομὴν διὰ βοῆς ἐκκοφευτικῆς, ἥτις ἐχρησίμευσεν ὡς πρόσκλησις πρὸς πάντας τοὺς τῆς συνοικίας ἐξάλλους.

Τότε δὲ αἱ τάξεις αὐτῶν διεσπάσθησαν, ἐπεφάνη ἐν μέσῳ αὐτοῦ πτῶμα ἄνευ κεφαλῆς καὶ ἠκρωτηριασμένον· ἄνδρες δὲ καὶ παῖδες διημφισβήτουν φιλοτίμως τὴν ἀποτρόπαιον τιμὴν νὰ τὸ σύρωσιν διὰ σχοινίου εἰς τὸν ῥύκα.

Οἱ δημοτικοὶ ἐσκέρθησαν νὰ προσκλώσωσιν ἐνώπιον τῆς τοῦ Ναοῦ πύλης ἕρκος διὰ τριγύρων ταινιῶν. Ἀλλὰ φόβος ἦν, μὴ ἡ τῶν ἐθνικῶν χρωμάτων θέα ἀποβῇ ἀνεπαρκὴς πρὸς ἀναχαίτισιν τοῦ φρενήρους συρφετοῦ, ὅστις ἐβόα καθ' ἅπαντας τοὺς τόνους, τὴν Αὐστριακήν, θέλομεν τὴν Αὐστριακήν.

Ἀπεφασίσθη δὲ συνθηκολόγησις καθ' ἣν ἐξ τῶν παραφορωτέρων, οἱ φέροντες τὰ αἱμοσταγῆ τῆς δολοφονηθείσης πριγγιπίσσης λείψανα ἔμελλον νὰ γίνωσι δεκτοί, ἵνα περιελάσωσι διὰ τοῦ κήπου ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν τοὺς Ἀστυνόμους.

Ἀφοῦ δὲ ταχέως ἡ σημαία ὑπηγέρθη, εἰσῆλθε πρῶτον δωδεκάς τις· ἀλλ' ὀμέσως ἕτεροι προτροπάδην παρηκολούθησαν ὁ δὲ Ναὸς ἔμελλε νὰ διαρπαγῇ, ὅτε ῥήτωρ τις αὐτοσχέδιος ἐσκέφθη νὰ προτείνῃ εἰς τὸ πλῆθος ὅτι « ἐν τῷ Βασιλικῷ Παλατίῳ καὶ ἐν τῷ κήπῳ τῶν Τουϊλλεριῶν, ἐν οἷς τοσάκις κατεπατήθη ἡ τοῦ λαοῦ ἰσχὺς, ὤφειλον νὰ στήσωσι τὰ τρόπαια αὐτῶν ὡς μνημεῖον αἰώνιον τῆς κερδηθείσης νίκης.»

» Φωναὶ εἰς τὸ Βασιλικὸν Παλάτιον, λέγει ὁ ὁμιλήσας, μοὶ ἀνήγγειλαν ὅτι ἡ γελοία δημηγορία μου ἐνεκρίθη· οὕτως δὲ ἤρξαντο ἐξερχόμενοι ἀλλὰ κατεκλύσαν ἡμᾶς δι' αἵματος καὶ οἴνου ἐν τοῖς εἰδεχθεσιν αὐτῶν ἐναγκαλισμοῖς.

Ὁ φέρων τὴν καρδίαν τῆς κυρίας Δὲ Λαμβὰλ ἦν ἐκ τῶν εἰσελθόντων ἐσχάτως· νομίσας δὲ ὅτι ἀνεγνώρισεν ἔν τινι τῶν ἐποπτῶν τὸν μάγειρον τῆς οἰκίας, ἐβόησε δεικνύων αὐτῷ τὴν καρδίαν.

— Νά· ψήσε με τοῦτο νὰ τὸ φάγω.

— Αἱ φωταὶ εἶνε σβυσμέναι τῷ ἀπήντησεν, ὅ,τι ζητεῖς εἶνε ἀδύνατον.

— Ἄναψέ τας· πεινῶ.

Ἀλλ' οἱ δημοτικοὶ τὸν ἀπώθησαν μετ' ἀποστροφῆς.

Ὁ εἰδεχθὴς Καννίβαλος μεταβὰς τότε παρὰ τῷ ἀντικρὺ τῆς τοῦ Ναοῦ θύρας οἰνοπώλῃ, καὶ εὑρὼν τὸν στέρξαντα νὰ παρασκευάσῃ αὐτῷ τὸ φρικῶδες γεῦμα, ἄθλιον, ἔφαγε τὴν καρδίαν σύντροφον ἔχων πρὸς τοῦτο ἕτερον, ὃν προσεκάλεσε.

Ἐὰν δὲ πιστεύσωμεν εἰς τὸν Ματὸν Δέλα Βαρὲν τὰ δύο ταῦτα ἐν μορφῇ ἀνθρώπου τέρατα ἐκαλοῦντο Φενὸτ καὶ Πετὶ-μανέν.

Ὁ κάλαμος ἀπαναίνεται ἀληθῶς πρὸς ἔκθεσιν τοιούτων πράξεων ὑπὸ Γάλλων ἐκτελεσθεισῶν.

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν Ναόν.

Τῇ 27 Σεπτεμβρίου τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου ἐδήλωσαν εἰς τὸ γενικὸν Συμβούλιον, ὅτι νυκτερινοὶ ὅμιλοι ἐκ τετρακοσίων ἢ πεντακοσίων ἀνθρώπων ἐσχηματίζοντο ἑκάστης νυκτὸς παρὰ τὸν ἐξώτερον τοῦ πύργου περίβολον τῇ δ' ἐπαύριον ὁ Σαντὲρ παρεπονέθη κατὰ τῆς βραδύτητος τῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν προσκομμάτων τῶν διὰ καταστροφῶν τῶν οἰκοδομήσεων, ἐπενεχθέντων τῇ φυλακῇ, τῶν θυρῶν ἀπολειφθεισῶν ἄνευ προστασίας.

Ὁ Γενικὸς διοικητὴς προέτεινε τότε πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν ἐργασιῶν τὴν χρῆσιν τῶν 500,000 λιρῶν, τῶν ὡρισμένων πρὸς τὴν τῶν

πεφυλακισμένων συντήρησιν, καὶ τὴν κατάργησιν τοῦ σταθμοῦ τοῦ τεθέντος ἄνω τῆς κατοικίας τοῦ βασιλέως.

Τῇ δὲ 29 ἀπόρασις τῆς κοινότητος τῶν Παρισίων ἔλεγεν αὐτολεξί.

« Ἐπειδὴ ἡ τῶν πεφυλακισμένων τοῦ Ναοῦ ἐπιτήρησις ἀποβαίνει ὁσημέραι δύσκολος, ἕνεκα τῆς συνενοήσεως καὶ τῶν μέτρων ἅτινα δύνανται οὗτοι νὰ λάβωσι, ἡ εὐθύνη τοῦ γενικοῦ συμβουλίου τῆς κοινότητος ἐπιβάλλει αὐτῷ τὸ καθῆκον τοῦ προλαβεῖν κατεπειγόντως πᾶν μέσον δυνάμενον νὰ διευκολύνῃ τὴν ἀπόδρασιν τῶν προδοτῶν τούτων· ἐφ' ᾧ ὁρίζει τὰ ἑπόμενα.

1ον ὅτι ὁ Λουδοβῖκος καὶ ἡ Ἀντωανέττα θέλουσι χωρισθῆ ἀπ' ἀλλήλων.

2ον ὅτι ἕκαστος τῶν πεφυλακισμένων ἕξει ἰδίαν φυλακήν

3ον ὅτι ὁ θαλαμηπόλος τεθήσεται ὑπὸ κράτησιν.

4ον Προστίθησιν εἰς τοὺς ἤδη διωρισθέντας ἀστυνόμους τὸν πολίτην Χεβέρτ.

5ον Ἐπιτρέπει αὐτοῖς πρὸς ἄμεσον ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐσπέρας ταύτης, τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἀργυρῶν σκευῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἀπαιτουμένων πρὸς τὴν τράπεζαν· ἐνὶ λόγῳ, τὸ γενικὸν συμβούλιον παρέχει εἰς τοὺς ἀστυνόμους ἀπόλυτον ἐλευθερίαν πρὸς τὴν χρῆσιν παντὸς ὅπερ ἡ φρόνησις ἤθελεν ὑπαγορεύσει αὐτοῖς πρὸς τὴν ἀσφάλειαν τῶν ὁμήρων.

Συνεπείᾳ δὲ τούτων ὁ Λουδοβῖκος XVI μετῳκήσθη ἐν τῷ μεγάλῳ τοῦ Ναοῦ πύργῳ, καίτοι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ χρωματισταὶ εἰργάζοντο εἰσέτι·

Παραθέτομεν δὲ συνοπτικὴν τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ πυργου περιγραφὴν ἐρανιζόμενοι αὐτὴν ἐκ τοῦ Βωσχέυη ὅστις λεπτωμερέστατα περιέγραψεν ἁπάσας τὰς δροφὰς αὐτοῦ.

« Τὸ πρόσγειον ὀρχιτεκτονικῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ ἐπιβλητικῆς, μηδεμίαν δ' ὑποστὰν ἀλλοίωσιν, καὶ φέρον ἐπὶ τῶν γυμνῶν αὐτοῦ τοίχων τὸ ἀποτύπωμα παρελθόντων γεγονότων συνέκειτο ἐξ εὐρείας αἰθούσης ἥτις τῇ 8 Δεκεμβρίου παρεχωρήθη τοῖς δημοτικοῖς ἀξιωματικοῖς· τοῖς μὴ ἐπιφορτισθεῖσι τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης, οἵτινες ὤφειλον ἐνταῦθα μόνον νὰ συσκέπτωνται νὰ τρώγωσι καὶ νὰ κατακλίνωνται. Ἐπεκλήθη δὲ αἴθουσα τοῦ συμβουλίου ἵνα διὰ τῆς εὐφήμου ταύτης ἐπικλήσεως ὑποδεικνύηται ὁ εὐγενέστερος τῶν διαφόρων σκοπῶν πρὸς οὓς καθωρίσθη. Ἐκ δὲ τῶν τριῶν πυργίσκων τοῦ εἰσογείου ὁ μὲν ἦν γραφεῖον καὶ ὁπλοθήκη τῶν ἀστυνόμων, ὁ δὲ ὀψοφυλακεῖον, καὶ ὁ τρίτος ἱματιοθήκη, περὶ δὲ τοῦ τετάρτου ἐλέχθη ἤδη ὅτι περιέκλειε τὴν κλίμακα τὴν εἰς τὰς ἐπάλξεις ἄγουσαν, ἐφ' ἧς κατ' ἀποστάσεις ἑπτὰ ἐτέθησαν πυλίδες. Ἐκ τῆς κλίμακος δὲ ταύτης εἰσήρχετό τις εἰς ἑκάστην τῶν ὀροφῶν δύο ὑπερβὰς θύρας ὧν ἡ πρώτη ἦν ἐκ δρυὸς πυκνῆς διὰ χονδρῶν ἐξισφαλισμένης ὅλων, ἡ δὲ δευτέρα ἐκ σιδήρου.

Πρώτη ὀροφή.

Ἡ πρώτη ὀροφὴ, ἣν ἐπίσης ἐσεβάσθησαν οἱ συνδυασμοὶ τῶν δεσμοφυλάκων καὶ τὸ μυστρίον τῶν κτιστῶν, τὴν πρώτην αὐτῆς ἀκεραιότητα διατηρήσασα, ἐχρησίμευσε διὰ τὸ σῶμα τῶν φυλάκων· κατὰ δὲ τὴν διάταξιν ἣν ἐπανέληψις τοῦ προσγείου, μόνην ἔχουσα προσθήκην σανίδας τινὰς κεκλιμμένας ἄσπερ προσήλωσαν ἐπὶ τῶν δύο εὐρυτέρων τοίχων ἵνα προχείρως κατασκευάσωσι κλίνας διὰ τοὺς φύλακας, καὶ δέσμην ἐν τῷ μέσῳ κειμένην καὶ σχηματιζομένην ὑπὸ τῶν ὅπλων αὐτῶν. Ἐκ δὲ τῶν πυργίσκων δύο μὲν μετεβλήθησαν εἰς γραφεῖον, ὁ δὲ τρίτος εἰς ἱματιοθήκην. Τὸ σῶμα τοῦτο τῶν φυλάκων ἔχον τὰ δευτερεῖα τοῦ πύργου τοῦ Ναοῦ, ἦν τὸ σπουδαιότερον τῶν ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτοῦ.

Δευτέρα ὀροφή.

Ἡ δευτέρα ὀροφὴ πρὸς κατοικίαν τοῦ Βασιλέως ὁρισθεῖσα ἀπηρτίζετο μὲν ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ ἐξ ἑνὸς διαμερίσματος, διῃρέθη δε διὰ χωρισμάτων ἐκ σανίδων καὶ ψευδῶν ἐξ ὑφασμάτων ὀροφῶν εἰς τέσσαρα δωμάτια, τούτων δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἦν ἀντιθάλαμος τρεῖς περιέχων θύρας, εἰς τὰ τρία ἄλλα δωμάτια ἀγούσας. Ἀντικρὺ δὲ τῆς εἰσόδου ἔκειτο τὸ δωμάτιον τοῦ Λουδοβίκου XVI, ἐν ᾧ ἐτέθη κλίνη χάριν τοῦ υἱοῦ του· πρὸς ἀριστερὰν δὲ ἦν τὸ δωμάτιον τοῦ Κλερὺ καὶ τὸ ἑστιατόριον, ὅπερ ἀπεχωρίζετο τοῦ ἀντιθαλάμου διὰ διαφράγματος ὑαλωτοῦ. Ἑστίαν εἶχε μόνον τὸ τοῦ βασιλέως δωμάτιον, τὰ δὲ λοιπὰ ἐθερμαίνοντο διὰ θερμάστρας τεθειμένης ἐν τῷ ἀντιθαλάμῳ. Ἐφωτίζετο δὲ ἕκαστον τῶν διαχωρισμάτων τούτων διὰ παραθύρου· ἀλλὰ τὰ χονδρὰ σιδηρὰ ἐλάσματα καὶ τὰ ἀλεξήλια παραθυρόφυλλα ἔξωθεν τεθειμένα καὶ ἐσφραγισμένα ἐκώλυον πᾶσαν ἀέρος κυκλοφορίαν. τὰ δὲ τῶν παραθύρων κοιλώματα εἶχον ἐνιέα ποδῶν βάθος· πάντα τὰ διαφράγματα τῶν δωματίων ἐκαλύφθησαν διὰ χάρτου κεχρωματισμένου, οἱ δὲ τοῦ ἀντιθαλάμου τοῖχοι παρίστων λίθους πεπελεκημένους καὶ ἐπ' ἀλλήλων τεθειμένους ὅπως ἐν τοῖ, θεάτροις ἀπομιμοῦνται τὸ ἐσωτερικὸν τῶν εἱρκτῶν. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ τοῦ πρὸς ἀριστερὰν τοίχου, εἶχον προσηλώσει ἐντὸς περιθορίου τριχρόου διὰ χονδρῶν χαρακτήρων, *προκήρυξιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν πολιτῶν* ἐπὶ τῆς ὁποίας κάτωθεν ἀνεγινώσκετο: *ἔτος 1ον τῆς Δημοκρατίας.*

Ἀνοιγομένης δὲ τῆς θύρας τοῦ βασιλέως ἐφαίνετο κατέναντι μὲν ἡ ἑστία, ἐν δεξιᾷ δὲ τὸ παράθυρον καὶ ὁ πυργίσκος, πρὸς δ' ἀριστερὰν ἡ κλίνη τοῦ Λουδοβίκου XVI καὶ παρ' αὐτὴν κλισίδιον τοῦ βασιλικοῦ πρίγκιπος. Ἐπὶ δὲ τῶν τοίχων χάρτης κίτρινος ἐστιλβωμένος καὶ πεποικιλμένος διὰ λευκῶν ἀνθέων. Ἐπὶ δὲ τῆς πλακὸς τῆς ἐν τῷ βάθει τῆς ἑστίας ἦσαν κεχαραγμέναι αἱ λέξεις: *Ἐλευθερία, ἰσότης, ἰδιοκτησία, ἀσφάλεια.* Ἐπὶ δὲ τῆς ἐξεχούσης ἐπὶ τῆς ἑστίας πλακὸς ἔκειτο ὡρολόγιον τοῦ ὁποίου ἡ πλὰξ ἔφερε τὴν ἐπιγραφὴν «*Λεπὼτ ὡρολογοποιὸς τοῦ Βασιλέως*» ἀλλὰ ἅμα τῇ ἐν τῷ πύργῳ ἐγκαταστάσει τοῦ Βασιλέως οἱ ἐν ὑπηρεσίᾳ ἀστυνόμοι ἐκόλλησαν σφραγιστικὸν ἄρτον ἐπὶ τῆς λέξεως «*τοῦ Βασιλέως*» μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ἀντικατέστησαν αὐτὸ δι' ἑτέρου.

Ὁ δὲ πυργίσκος ὁ συγκοινωνῶν μετὰ τοῦ ἀντιθαλάμου ἐχρησίμευεν οὐ μόνον ὡς συνεντευκτήριον ἀλλὰ καὶ ὡς ἀναγνωστήριον τῷ βασιλεῖ, ὅστις τοσαύτας διῆλθεν, δυστυχὴς πρίγκηψ, ὥρας, προσευχῆς, μελέτης καὶ σκέψεως πρὸς τὴν θέρμανσιν μικροτάτης θερμάστρας ἐν αὐτῷ κειμένης. Ἐν τῇ γωνίᾳ δὲ καὶ δεξιᾷ τῆς τοῦ Δελφῖνος κλίνης θύρα τις ἀνοιγομένη ἐντὸς διαδρόμου ἦγε πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ δωματίου τοῦ Κλερύ, καὶ ὀλίγον προσωτέρω ἐν δεξιᾷ εἰς τὴν ἱματιοθήκην κειμένην ἐν τῷ δευτέρῳ πυργίσκῳ· ἡ δὲ τοῦ Κλερὺ κλίνη παραλλήλως τῆς τοῦ βασιλέως οὖσα ἀπεχωρίζετο αὐτῆς διὰ μόνου τοῦ διαφράγματος· ὁ δὲ πυργίσκος ὁ συγκοινωνῶν τῷ ἑστιατορίῳ ἐχρησίμευεν ὡς ὀψοφυλακεῖον.

Τρίτη ὀροφή.

Καὶ ἡ τρίτη δὲ ὀροφὴ πρὸς τὴν τῆς βασιλίσσης κατοικίαν ὡρισθεῖσα τὴν αὐτὴν σχεδὸν τῇ τῆς δευτέρας εἶχε διάταξιν· διότι καὶ ἐνταῦθα δύο προηγοῦντο τοῦ ἀντιθαλάμου ἐκ δρυὸς καὶ σιδήρου πύλαι, αἱ δὲ διαστάσεις καὶ ὁ τῶν τοίχων χάρτης ἦν ὁ αὐτός.

Τὸ δωμάτιον τῆς Μαρίας Ἀντοανέττης μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ἔκειτο ἐπὶ τοῦ τοῦ βασιλέως, καθόλου ὅμοιον πλὴν τοῦ διαδρόμου. Ἐν δὲ τῇ κοιλότητι τῇ ἐπὶ τοῦ διαδρόμου κειμένῃ, ἣ ἡ κλίνη τῆς βασιλικῆς Κυρίας. Ἐνῷ ἡ τῆς βασιλίσσης εἶχε τὴν αὐτὴν τῇ τοῦ βασιλέως θέσιν. Ὡρολόγιον δὲ παριστᾶν τὴν τύχην καὶ τὸν τροχὸν αὐτῆς, ζωηρὰ εἰρωνεία τοῦ καταπεσόντος μεγαλείου, ἐκόσμει τὴν ἑστίαν ὁμοίαν τῇ κίτωθεν αὐτῆς, ὁ δὲ χάρτης τοῦ δωματείου ἐποικίλλετο διὰ ζωνῶν πρασίνων καὶ κυανῶν λίαν γλυκέως χρώματος, ὡς καὶ ὁ πυργίσκος· ὁ χρησιμεύων εἰς τὴν βασίλισσαν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς ὡς κομωτήριον.

Τετάρτη ὀροφή.

Ἡ τετάρτη ὀροφὴ διετηρήθη ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῆς ἁπλοϊκότητι ἀτε δὲ μένουσα ἀκατοίκητος. Ἐφαίνετο μεγαλοπρεπεστέρα τῶν λοιπῶν ὀροφῶν ἕνεκα τοῦ ὑψηλοῦ θόλου της, καὶ ἐκοσμεῖτο διὰ παλαιῶν τινων ἐπίπλων.

Μεταξὺ δὲ τῶν ἐπάλξεων καὶ τῆς στέγης τοῦ μεγάλου πύργου ἔκειτο στοὰ χρησιμεύουσα πρὸς περίπατον· ἀλλὰ τὰ μεταξὺ τῶν ἐπάλξεων διαστήματα διὰ σανίδων φραχθέντα δὲν ἐπέτρεπον τοῖς περιπατοῦσι μήτε νὰ ἴδωσι μήτε νὰ ὁραθῶσι.

Τοιοῦτον δ' ἦν ἐν ὀλίγοις τὸ μέγαρον τοῦ τῆς Γαλλίας βασιλείου αὐτοσχεδίως ἐξευρεθὲν ὑπὸ τοῦ μυστρίου τῶν ἐπαναστάσεων. Ὀκτὼ δημοτικοὶ Ἀστυνόμοι ἐτάχθησαν πρὸς φυλακὴν τῶν πεφυλακισμένων, τούτων δὲ εἷς μὲν ἦν ἐπιτετραμμένος παρὰ τῷ Λουδοβίκῳ XVI εἷς δὲ παρὰ τῇ Μαρίᾳ Ἀντωανέττῃ, δύο κατεκλίνοντο ἐν τῷ ἀντιθαλάμῳ τοῦ Βασιλέως καὶ δύο ἐν τῇ τῆς βασιλίσσης.

Ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν αὐτῆς ἐν τῷ μεγάλῳ Πύργῳ ἤκιστα μετεβαλε τὰ ἔθιμα αὐτῆς, διότι ἡ δίαιτα ἐκκανονίσθη ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν προσέγγισιν τῆς τοῦ Βασιλέως δίκης, δύο ἐπιτροπαὶ ἦλθον διαδοχικῶς πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Ναοῦ τὸ δὲ γενικὸν συμβούλιον ἐξέδοτο τὰ ἑπόμενα.

1ον ὁ πολίτης Κλερὺ θαλαμηπόλος τῶν πεφυλακισμένων ὀφείλει νὰ κατοικῇ καὶ κατακλίνηται ἐν τῷ πύργῳ τῷ ἐξ ἀριστερῶν συγκοινονοῦντι πρὸς τὸ ἑστιατόριον, ἄνευ ἀδείας τοῦ κατακλίνεσθαι ἀλλαχοῦ ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει.

2ον. Τὸ τοῦ Ναοῦ συμβούλιον ἐγκαθιδρυθήσεται ἐν τῷ πύργῳ.

3ον. Ὁ πολίτης Μαθέῦ δεσμοφύλαξ ἐπαγρυπνῶν ἐπὶ τὸν εἰρημένον πύργον δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει.

4ου. Οἱ ἐν ἐνεργείᾳ δεσμοφύλακες ὡς περιττοὶ ἕνεκα τῶν νέων διατάξεων θέλουσι πληρωθῆ καὶ ἀπολυθῆ.

5ον) Τὸ μαγειρεῖον θέλει μεταθῆ ἐν τῷ πύργῳ οἱ δὲ ἀξιωματικοὶ οὐδόλως θέλουσιν ἐξέλθει.

6ον) Τῆς νυκτὸς δύο δημοτικοὶ ἀξιωματικοὶ θέλουσι φυλάττει τοὺς εἰς ἑκάστην ὀροφὴν πεφυλακισμένους.

7ον) Τέλος τὸ αὐτὸ μαγειρεῖον ἔσται καὶ πρὸς χρῆσιν τῶν τοῦ Ναοῦ ἀστυνόμων.

Ἀλλὰ τὰ προφυλακτικὰ ταῦτα μέτρα ἐπολλαπλασιάζοντο· καθ' ἑκάστην δὲ νέαι ἐπενοοῦντο προφάσεις, ἵνα στενωτέραν καταστήσωσι τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν βασιλικῶν θυμάτων.

Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀποκεφαλίσεως τοῦ βασιλέως, πῦρ ἀφθὲν ἐν τῇ καπνοδόχῃ δωματίου κατοικουμένου ὑπὸ τοῦ κομιστοῦ τῶν καυσίμων τοῦ Ναοῦ ξύλων προὐκάλεσε πολυάριθμον τοῦ λαοῦ ἐν τῇ αὐλῇ συρροήν· δημοτικός τέ τις δραμὼν ἔντρομος, εἶπε τῷ κ. Μαλεζὲρβ, ὅστις συνεσκέπτετο μετὰ τοῦ βασιλέως περὶ τῆς ὑπερασπίσεως ἣν ἔμελλεν νὰ παρουσιάσῃ.

« Ἀποσυρθῆτε διότι μόλις φθάνετε.

— Τίς ἡ τοῦ τρόμου σας αἰτία; ἠρώτησεν ὁ θαλαμηπόλος Κλερῦ.

— Ἦθεσαν πῦρ εἰς τὸν Ναὸν, ἀπεκρίθη ἕξαλλος ὁ δημοτικὸς, ἵνα ἐν τῷ θορύβῳ, σώσωσι τὸν Καπέταν, ἀλλ' ἐνήργησα ἵνα τὰ τείχη περικυκλωθῶσι δι' ἰσχυροῦ σώματος φυλάκων.

Ἐντὸς ὀλίγου δὲ ἐγνώσθη ὅτι τὸ πῦρ ἐκ τυχαίας τινος περιστάσεως προελθὸν, ἐσβέσθη.

Ἐφ' ὅσον δὲ ἐπλησίαζε ἡ τῆς καταδίκης ὥρα, ἐπὶ τοσοῦτον ηὔξανεν ἐν τῷ Ναῷ καὶ ὁ φόβος τῆς τῶν θυμάτων ἀποδράσεως.

Τῇ δὲ 18 Ἰανουαρίου τῇ πρὸ τῆς παραμονῆς τῆς τοῦ βασιλέως καταδίκης, τὸ γενικὸν τῆς Κοινότητος συμβούλιον, διέταξεν ἵνα πᾶσα μεταξὺ τοῦ Λουδοβίκου XVI καὶ τῶν συμβούλων αὐτοῦ σχέσις διακοπῇ. Ὥωισε δὲ ἵνα οἱ ἐν ἐνεργείᾳ ἐν τῷ Ναῷ ἀστυνόμοι, ὧτιν ὑπόχρεοι νὰ διενεργήσωσιν ὑπ' εὐθύνην των, ἀκριβεῖς ἐρεύνας ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ κατοικουμένῳ δωματίῳ, μὴ τυχὸν ὅπλον τι ἢ ἄλλο ὀξὺ ἐργαλεῖον εὑρίσκεται ἐν αὐτῷ κεκρυμμένον.

Ὅτε δὲ, μετὰ τὴν γενομένην ἀνακοίνωσιν τοῦ ψηφίσματος τοῦ καταδικάζοντος αὐτὸν εἰς θάνατον, ὁ βασιλεὺς, ὃν ἡ γαλήνη καὶ τὸ ἀτάραχον οὐδέποτε ἐγκατέλιπον, ἐζήτησε τὸ γευμά του, τῷ ἀνεγνώσθη ἕτερον ψήφισμα δι' ὧν ἀπηγορεύετο αὐτῷ ἡ ἐν τοῖς γεύμασιν χρῆσις περόνης ἢ μαχαιρίου, καὶ ἐδηλοῦτο ὅτι μόνον ἑνὶ τῶν θαλαμηπόλων του ἐνεχειρίσθη μαχαίριον δι' οὗ οὗτος νὰ κόπτῃ τὸν ἄρτον του καὶ τὸ κρέας τὸ πρὸς χρῆσιν ἐκείνου, καὶ τοῦτο ἐνώπιον δύο ἀστυνόμων, οἵτινες ὤφειλον νὰ ἀποσύρωσι τὸ μαχαίριον.

« Μὲ ὑπολαμβάνουσιν οὕτως ἄτιμον ὥστε νὰ ἐπιχειρήσω τι κατὰ τῆς ζωῆς μου; Εἶπεν ὁ Βασιλεύς. Μοὶ ἀποδίδουσιν ἐγκλήματα ὧν εἰμὶ ἀθῶος, καὶ θὰ ἀποθάνω ἀφόβως. Ἐπιθυμῶ δὲ ἵνα ὁ θανατός μου γένηται πρόξενος εὐτυχίας τῇ Γαλλίᾳ καὶ ἀποτρέψῃ ἀπ' αὐτῆς τὰ δυστυχήματα ἅπερ προβλέπω».

(ἀκολουθεῖ).

Η ΤΕΛΕΥΤΗ ΤΟΥ ΠΛΟΙΑΡΧΟΥ ΚΟΥΚ ΚΑΙ ΤΟ ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΑΣΜΑ

ΤΩΝ ΑΤΙΟΥΑΝΩΝ.

Ὁ πλοίαρχος Κοὺκ, Ἄγγλος πλοίαρχος ὑπὸ τὴν βασιλικὴν ὑπηρεσίαν, φημίζεται κυρίως ὡς ποιήσας πλείστας ἀνακαλύψεις ἐν τῷ ἀρχιπελάγει τῶν Σανδουίχων (Saudwich) τῷ ἀνατολικωτάτῳ τῆς Πολυνησίας, συγκειμένῳ ἐκ 14 νήσων, ὧν ἡ μεγίστη καὶ περίφημος διὰ τὸν ἐπισυμβάντα ἐκεῖ θάνατόν του εἶνε ἡ Owhyheo. Σήμερον οἱ κάτοικοι τῆς νήσου θεωροῦνται ὡς ἀρκούντως πεπολιτισμένοι. Ἐκπαιδευτήρια καὶ καταστήματα Εὐρωπαίων ὑπάρχουσι ἀρκετά· ἀλλὰ κατὰ τὸ 1778 διετέλουν εἰς ἡμιαγρίαν κατάστασιν.

Ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι κατ' ἀρχὰς δὲν ἦσαν διατεθειμένοι ἐχθρικῶς κατὰ τοῦ Καπένα Κοὺκ (ὡς ἀπεκάλουν τὸν (Captain Cook) καὶ τῶν ναυτῶν του, οὗτος ὅμως δὲν ἐφρόντισε νὰ περιποιηθῇ ποσῶς τοὺς ἰθαγενεῖς· περιεφρόνει τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας των ἀναφανδὸν καὶ πολλάκις ἐσυγχώρει εἰς τὸ πλήρωμα νὰ μεταχειρίζηται τοὺς ναούς των ὡς μέρη ὀργίων καὶ κραιπάλης. Ὁσάκις ὁ βασιλεὺς τῆς νήσου ἢ ἄλλος τις τῶν ἀρχηγῶν τῷ παρεπονεῖτο διὰ τὰς παρεκτροπὰς ταύτας τῶν ναυτῶν του, ἠρκεῖτο νὰ μειδιᾷ μόνον· ἐνῷ, καταναλίσκων τὰ σιτία των καθίστη τοὺς νησιώτας τούτους πράγματι ἐνδεεῖς. Οὕτως ὁ ὡς ὁ Ρόνο (ἤτοι Θεὸς) λατρευόμενος Εὐρωπαῖος ὑπέπεσε βαθμηδὸν εἰς τὴν δυσμένειαν αὐτῶν, μία δὲ προσέτι ἀφορμὴ ἤρκεσεν εἰς τὴν καταςροφήν του.

Οἱ νησιῶται, οἵτινες ὀσημέραι ἀπεγυμνοῦντο τῶν ἀναγκαίων τῆς ζωοτροφίας των, δὲν ἐδίστασαν νὰ ὑπεξαιρέσωσιν ἐκ τῶν εὐρωπαίων πράγματά τινα μικρᾶς ἀξίας. Οἱ ναῦται ἐκδικούμενοι κατέσχον βραδύτερον τὸ κανὸ ἑνὸς ἰθαγενοῦς, ὀνόματι Παλοῦ ὡς ἐνέχυρον τῶν κλαπέντων· ὁ νησιώτης ὅμως ἀγνοῶν τὰ συμβαίνοντα ἀπεπειράθη νὰ λάβῃ τὸ μονόξυλόν του, ἀλλ' ἐκτυπήθη ὑπό τινος τῶν ναυτῶν καὶ ἀνεχώρησεν ὠργισμένος, ὥστε μετὰ ταῦτα ἀνταποδίδων τὰ ἴσα ἔκλεψε μίαν τῶν λέμβων τοῦ πλοίου.

Ὁ πλοίαρχος Κοὺκ ᾐτήσατο παρὰ τοῦ βασιλέως Ζαραοποῦ τὴν ἀπόδοσιν τῆς κλαπείσης λέμβου, ἀλλ' ἡ αἴτησίς του ἦτον ἀδύνατον νὰ ἐκπληρωθῇ, καθόσον οἱ ἰθαγενεῖς, ὅπως λάβωσι τὰ καρφία, εἶχον κατατυντρίψει αὐτήν.

Ὁ Κοὺκ ἐξελθὼν τότε εἰς τὴν ξηρὰν μέ τινας ὠπλισμένους ναύτας, ἀπεπειράθη νὰ καταπείπῃ τὸν βασιλέα ὅπως μεταθῇ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐπὶ σκοπῷ νὰ τὸν κρατήσῃ αἰχμάλωτον μέχρι τῆς ἀποδόσεως τῆς λέμβου· ἡ παγὶς αὕτη θὰ ἐτελεσφόρει, ἂν ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέως καί τινες τῶν ἀρχηγῶν οἱ μᾶλλον φιλύποπτοι, δὲν καθικέτευον τὸν βασιλέα νὰ μὴ ἀκολουθήσῃ τὸν εὐρωπαῖον· συσσωρευθέντες δὲ πρὸ τῆς παραλίας ἠδυνήθησαν νὰ τὸν καταπείσωσι. Ἐνῷ τοιαῦτα συνέβαινον ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, δύω τῶν ἀρχηγῶν κωπηλατοῦντες ἐν τῷ μονοξύλῳ των, ἐπυροβολήθησαν χάριν ἀστεϊσμοῦ ὑπὸ ναύτου τινὸς τοῦ ἀγγλικοῦ πλοίου καὶ ὁ εἷς ἔπεσε νεκρός.

Τὴν εἴδησιν ταύτην φέρων ἰθαγενής τις ἐπὶ τοῦ μέρους τῆς συναθροίσεως ἀνέκραξε: πόλεμος!!!

Πάραυτα ὁ πλοίαρχος Κοὺκ ὠπισθοχώρησε πρὸς τὴν λέμβον κτυπηθεὶς δὲ ὑπό τινος ἰθαγενοῦς διὰ λόγχης, ἐπυροβόλησε διὰ διπλοῦ τουφεκίου καὶ τὸν ἐφόνευσε. Τότε οἱ ἰθαγενεῖς ἤρξαντο ρίπτοντες λίθους βροχηδὸν, οἱ δὲ ναῦται ἀντεπεκρίθησαν διὰ πυρός.

Ὁ πλοίαρχος ἐξηκολούθει ἐν τούτοις ὀπισθοδρομῶν πρὸς τὴν λέμβον ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἐστράφη, ὅπως διατάξῃ τοὺς ναύτας νὰ παύσωσι τῆς προσβολῆς, ἰθαγενής τις ἔπληξεν αὐτὸν ἐκ τοῦ ὄπισθεν δι' ἐγχειριδίου θανατηφόρως, συγχρόνως δ' ἕτερος διεπέρασεν αὐτὸν διὰ λόγχης καὶ πάραυτα ὁ πλοίαρχος ἔπεσε νεκρός.

Σήμερον ἔτι δεικνύεται ὁ βράχος πλησίον τοῦ ὁποίου κατέπεσε, φέρων πολλὰς ἐπιγραφάς, ἐξ ὧν ἡ μᾶλλον διακρι-

νομένη εἶνε ἡ ἑξῆς κεχαραγμένη ἐπὶ μεταλλικῆς πλακὸς προσκεκολλημένης ἐπὶ τοῦ κορμοῦ δένδρου κοκόας, ὅπερ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐκόπη, ἀλλ' ἔτι ὅμως ὁ κορμὸς αὐτοῦ σώζεται,

Near this spot
fell
Captain Cook B. N.
the
Renownd circumnavigator
who discovered these Islands
a. d. 1778
His Magesty's ship
«Imogene»
October 17 1837

— ἤτοι —

Παρὰ τῇ θέσει ταύτῃ
ἔπεσεν
ὁ πλοίαρχος Κοὺκ. Β. Ν.
ὁ
περίφημος θαλασσοπόρος
ὁ τὰς νήσους ταύτας ἀνακαλύψας
Μ. Χ. 1778
Πλοῖον τῆς Α. Μεγαλειότητος
«Imogene»
Ὀκτωβρίου 17 1837

Τοιοῦτος ἐν ὀλίγοις ὑπῆρξεν ὁ ἀνήρ, περὶ τοῦ ὁποίου, ὁ κ. Wyatt Gill, ἅμα φθάσας ἐν Ἀτιοῦ ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ πληροφορίας.

« Κατὰ τὸ διάστημα προσφάτου τινος ἐν τῇ νήσῳ ἐπισκέψεώς μου, λέγει, ἠρώτησα προβεβηκότας τινὰς ἄνδρας, ὧν οἱ πατέρες εἶχον ἰδῆ τὸν πλοίαρχον Κοὺκ, τί ἐδιηγήθησαν αὐτοῖς περὶ τῆς πρώτης ἐπισκέψεως τοῦ λευκοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῶν τραχέων κοραλλίνων αὐτῶν ἀκτῶν; Αἱ προφορικαὶ των διηγήσεις συμφωνοῦσι πληρέστατα μετὰ τῶν δεδημοσιευμένων, τῇ προσθήκῃ ἰδιαιτέρων τινῶν μόνον λεπτομερειῶν. Ἡ νῆσος Ἀτιοῦ ὤφθη τὴν 31 Μαρτίου 1777· τὴν ἐπισῦσαν ὁ ὑπαξιωματικὸς τῆς Ἀναλύψεως κ. Κούαρ ἀπεβιβάσθη πρὸς τὴν μεσημβρινὴν ἀκτήν, ἐπὶ τοῦ μέρους, ὅπερ οἱ ἰθαγενεῖς μοὶ ἔδειξαν ὀνομοζόμενον Ὀροβαρού.

Οἱ Εὐρωπαῖοι ὡδηγήθησαν διὰ πεπατημένης ὁδοῦ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐγένοντο ὑποδεκτοὶ διὰ παντοίων τιμῶν. Εἶνε βέβαιον ὅτι θὰ ἐκρατοῦντο οἱ καλλίδερμοι οὗτοι φίλοι ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν διὰ τῆς βίας ἄνευ τῶν μεγαλοποιημένων πληροφοριῶν τοῦ Μαὶ (τοῦ διερμηνέως δηλ. Ὀμαί.) περὶ τῆς πολεμικῆς ἀξίας τῶν Εὐρωπαίων καὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν πυροβόλων ὅπλων των. Οἱ Ἀτουϊανοὶ ἐπροσποιοῦντο τότε, ὅτι μεγάλως ἐξεπλήττοντο ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει, ἂν ἔφαγον ποτὲ ἀνθρωπίνην σάρκα. Πολλοὶ ζῶντες εἰσέτι μοὶ ὡμολόγησαν, ὅτι πολλάκις ἐνεπλήσθησαν τοιαύτης τροφῆς. Ἰθαγενής τις τῆς γείτονος νήσου Μαούκ, μοὶ εἶπεν, ὅτι κατὰ τὸ 1819 πολλοὶ τῶν συμπολιτῶν του ἐφονεύθησαν καὶ κατεβροχθίσθησαν ὑπὸ τῶν τροπαιοφόρων Ἀτιουανῶν. Ὁ λαὸς τοῦ Μιτάρο ἔπαθεν ἐπίσης τὰ αὐτὰ ὑπὸ τῶν ἱλαροπροσώπων Ἀτιουανῶν, ὡς, χαριεντιζόμενοι, προσονομάζουσιν ἑαυτούς.

Εἷς ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἀτιοῦ· κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως τῆς ἐπισκέψεως τοῦ πλοιάρχου Κοὺκ δύο κατεῖχον ἴσην τὴν ἐξουσίαν: ὁ Τιαπούτας καὶ ὁ Ταγκαπάτολος. Ὁ ἴδιος Κοὺκ δὲν ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν ξηρὰν· κατὰ τὴν ἀποβίβασιν ὅμως τοῦ ὑπαξιωματικοῦ Κούαρ οἱ ἀρχηγοὶ προσελθόντες ἠρώτησαν αὐτὸν μεταξὺ καὶ ἄλλων τὰ ἑξῆς·

— Εἶσαι ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ ἐνδόξου Τετούμου;

— Εἶσαι ἐκ τῶν υἱῶν τῆς μεγάλης Ρίζης ἢ Αἰτίας τῆς (Great Roocor tause?) ὧν τινων τὰ τέκνα εἰσὶν ἐξ ἡμισείας θεῖα καὶ ἀνθρώπινα ὄντα;

Κατὰ τὴν μυθολογίαν των ὁ Τετούμους ἦτον ὁ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, ὁ δημιουργὸς τοῦ παντός. Τὸ λευκὸν τῶν ξένων πρόσωπον, τὰ καταπληκτικὰ ἐνδύματα καὶ ὅπλα αὐτῶν, πάντα ταῦτα κατὰ τὴν ἰδέαν ἐκείνων ἐνέφαινον θείαν καταγωγήν. Εἰς τὰς τοιαύτας αὐτῶν ἐρωτήσεις οὐδεμία ἐδόθη ἀπάντησις· ἀναμφιβόλως ἦσαν ἀκατανόητοι εἰς τὸν διερμηνέα Μαὶ ὅσον καὶ εἰς τὸν ἴδιον Κούαρ.

Κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ἐκείνην ἡμέραν οἱ ξένοι ἦσαν οἱ συνδαιτημόνες τοῦ Τιαπούτου, ὅστις διέταξεν ὀρχήσεις καὶ ἄλλας διασκεδάσεις πρὸς τιμὴν τοῦ συμβάντος. Τὸ ποτὸν καβὰ, τὸ νέκταρ τῶν πολυνησίων θεῶν καὶ τὸ συμπόσιον ἦσαν παράδοξα. Τεσσαράκοντα χοῖροι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μικροὶ, ἐμαγειρεύθησαν καὶ παρετέθησαν εἰς τοὺς ξένους οἵτινες ὡδηγήθησαν ἐπὶ τοῦ μαρὲ, ἔνθα προσηνέχθη αὐτοῖς εἶδος λατρείας ὡς πρὸς τὰ εὐνοούμενα τέκνα τοῦ Τετούμου.

Οἱ Ἀτιουανοὶ διατείνονται ὅτι τὰ πλοῖα ἀπεῖχον τέσσαρας ἡμέρας ἀπὸ τῆς νήσου των, ἐνῷ ἐν τοῖς ταξειδίοις γίνεται λόγος περὶ μιᾶς μόνον· οὐδόλως ὅμως ἡ διαφορὰ πρέπει νὰ φανῇ ἡμῖν παράδοξος ἅμα ὡς ἀναλογισθῶμεν, ὅτι ἡ ἀκατοίκητος νῆσος Τακουτέα, ἔνθα ὁ Κοὺκ ἐπρομηθεύθη κοκόας κτλ, ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Ἀτιουανῶν ὡς συνεχὴς χῶρα τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἐδάφους, κεχωρισμένος ἐκ τῆς κυρίας νήσου ὑπὸ στενοῦ πορθμοῦ ἀποστάσεως 14 μιλλίων.

Ἡ Ἀτιοῦ ὤφθη τὴν 31 Μαρτίου· ὁ δ' ἐκ τῆς Τακουτέα ἔκπλους ἔλαβε χώραν κατὰ τὴν 3 Ἀπριλίου, ὅπερ ἀποδεικνύει τὴν ὀρθότητα τῆς ἐντοπίου παραδόσεως.

Περίεργος ἐθνικὴ προφητεία ὑπῆρχε γνωστὴ τοῖς νησιώταις τούτοις πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀτιοῦ ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου Κούκ. Θεός τις ὀνόματι Τάνε-μέϊ-ταϊ ἤτοι ὑπερατλάντειος Τάνε, ἡμέραν τινα θὰ ἐπεσκέπτετο τὰς ἀκτάς των. Ἡ νέα αὕτη θεότης θὰ ὡμίλει ξένην γλῶσσαν, ἔμελλε νὰ ἰσάξῃ ἤθη καὶ ἔθιμα νέα, θὰ μετεχειρίζετο δὲ κακῶς τοὺς ἐντοπίους. Ὁ χρησμὸς οὗτος ἐφηρμόσθη ἐν ἀκαρεῖ ἐπὶ τῶν ξένων, ὥστε οὐ σμικρὸν δέος καὶ δυσπιστία συνανεμίχθη μετὰ τῆς εὐχαριστήσεως τοῦ νὰ ἴδωσι τοὺς Τούτε. Ὁ Τανὲ ἐθεωρήθη ὡς εἷς τῶν ἐνδόξων υἱῶν τοῦ Τετούμε, ἑπομένως κατὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Κούαρ ἐγένοντο αὐτῷ αἱ ἄνω ρηθεῖσαι ἐρωτήσεις. Πρώτην ἤδη φορὰ ἐλάμβανον γνῶσιν φυλῆς ὅλως διαφόρου τῆς ἰδικῆς των· πολλὰ δῶραν ἐπεδαψιλεύσθησαν τοῖς νησιώταις ὡς ἀνταμοιβὴ τῆς φιλοξενείας των, ὡς πελέκεις ὅμοιοι τῷ δοθέντι πρό τινων ἐτῶν πρὸς τὸν ὁπλαρχηγὸν τῆς Μαγγαίας Κιρικότην, χάνδρα, καρφία, μάχαιραι καὶ τεμάχια ὑφασμάτων.

Τὸ λαμπρότερον ὄνομα πάντων ἦτον ὁ σκύλος τοῦ Μαὶ, ὁ πρῶτος ὀφθεὶς ἐν τῷ συστήματι τῶν νήσων Χέρβεϊ.

Ὁ πλ. Κοὺκ ἐκφράζει τὴν ἔκπληξίν του ἐπὶ τῇ ἀπιστεύτῳ αὐτῇ αὐτῶν ἀμαθείᾳ τοῦ ἀποκαλεῖν πτηνὰ τὰς ἐν τῷ πλοίῳ «Ἀπόφασις» αἴγας καὶ πρόβατα· ἡ λέξις ὅμως μανιοῦ ἐκφράζει οἱονδήποτε ζῶον, κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἢ ἐν τῷ ἀέρι· ἡ λέξις ἐφαρμόζεται πολλάκις καὶ ἐπὶ ἀνθρώπων ὥστε οἱ Ἀτιουανοὶ δὲν παρελήρουν. Εἶναι ὄντως λυπηρὸν ὅτι ὁ μέγας θαλασσοπόρος καὶ οἱ ἀξιωματικοί του οὐδέποτε ἔδωκαν αὐτοῖς ἰδέαν τινα τοῦ ζῶντος καὶ ἀληθοῦς Θεοῦ.

Τεσσαράκοντα καὶ ἓξ παρῆλθον ἔκτοτο ἔτη μέχρις ὅτου τὸ Εὐαγγέλιον εἰσήχθη ἐν Ἀτιοῦ ὑπὸ τοῦ μάρτυρος τῆς Ἐρρομάγγας. Τά πρὸ πολλοῦ προσκυνούμενα καὶ λατρευόμενα εἴδωλα ὡς ὁραταὶ ἀπεικονήσεις τῶν ἀοράτων καὶ ἐνδόξων τέκνων του ἀλατρεύτου Τετούμου ἐξώσθησαν ταχέως· ὧν ἄλλα μὲν ἐκάησαν ἄλλα δὲ νῦν εὑρίσκονται ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀποστολικῆς Ἑτσιρίας τοῦ Λονδίνου.

Παραπλέοντες σήμερον τὴν Ἀτιοῦ, τὸ ἐξωχώτερον τῶν ἀντικειμένων, ὅπερ δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν εἶναι ἡ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ κεντρικωτέρου λόφου ὡραία καὶ νεόδμητος Ἐκκλησία, ὁρατὴ

εἰς μακρὰν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπόστασιν. Ὑπάρχουσι δύω ἰθαγενεῖς Πρεσβύτεροι καὶ 250 περίπου πιστοὶ οἵτινες πρὸς πεῖσμα τινων ἐναντιοφρονούντων εἰσὶ κοινωνοὶ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης.

Λέγεται ὅτι, Ἀτιοῦ ὑπῆρξε τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης κατοίκου περίεργος δὲ μῦθος ἀναφέρεται ὡς πρὸς τὸν Ἀδὰμ τοῦτον τῆς Ἀτιοῦ.

Περιστερά τις τὸ πεφιλημένον τοῦ Ταγκαρόα πτηνὸν, ἐπέμφθη ἐνταῦθα ἐκ τῆς χώρας τῶν πνευμάτων καὶ διέμεινεν ἐπί τινα καιρὸν ἐν σπηλαίῳ, γνωστῷ μέχρι σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα « Δεξαμενὴ τῆς περιστερᾶς.» Μεγάλαι σταγόνες ὕδατος ἐ ηκολούθουν πίπτουσαι ἐκ τῆς πετρώδους κορυφῆς πριοῦσαι μικρὰς δίνας ὑπὸ τὸ διαυγὲς ὕδωρ. Ἐνῷ ἡ περιστερὰ ἀνεψύχετο πίνουσα ἐκ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος, παρετήρησε γυναικεῖαν σκιὰν ἐξαισίας ὡραιότητος. Ἡ περιστερὰ τοῦ Ταγκαρόα δὲν ἦτον ἢ πραγματικός τις Θεός· ἑπομένως μετὰ προθυμίας ἐναγκαλισθεῖσα αὐτὴν ἀπῆλθεν οἴκαδε εἰς τὴν κάτω χῶραν. Τὸ ἐξ αὐτῶν γεννηθὲν τέκνον ὠνομασθὲν Ἀτιοῦ, ἦτο πρῶτος καρπὸς ἢ προτότοκος· ἐκ τούτου δὲ ἔλαβεν ἡ νῆσος καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς. Ὡς ἐκ τῆς παραδόσεως ταύτης ἀνυψοῦσι τὴν νῆσον των διὰ τῆς προσωνυμίας «Γῆ τῶν Θεῶν», νομίζοντες ἑαυτοὺς ὡς εἶδος θεοτήτων ὑπὸ θείου πεπροικισμένων πνεύματος,

Τὰ διπλὰ τῆς Ἀτιοῦ πλοῖα συνήθως δέκα καὶ πέντε ποδῶν μήκους εἰσὶ κατηρτισμένα δι' ἱστίου καὶ πανίων ἐκ ψιάθου. Τὰ σχοινία αὐτῶν κατασκευάζονται ἐκ φλοιοῦ τῆς λεμονέας Hibicsus· δύνανται νὰ συμπεριλάβωσιν ἀνέτως 150 περίπου ἄτομα, ἄνδρας γυναῖκας καὶ παιδία.

Ὁπόταν ρίπτωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ δύναταί τις ν' ἀκούσῃ αὐτοὺς εἰσέτι ᾄδοντας τὸ ἑξῆς ᾆσμα ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἐν Ἀτιοῦ ἐπίσκεψιν τοῦ πλοιάρχου Κούκ.

]Εἷς)

Τούκου ἄκε ὅ ἔ Τάχιτι Νοὺί
Ὁ ἄριούα, ὁ του-παπα, ὁ Ταγκαρόα
Μέα ὅ, κούα ὅτι

[ὁ Χορός]

Ρέτι ἔ!

[Εἷς]

Ἔ τὲ τούπου ὅ, κούα ὅτι

]ὁ Χορός]

Ρέτι, ἔ!

[Εἷς]

Τάγκι μαὶ τὲ πουπουί, τὲ πουπουί
Τὲ παυπουὶ ἴ τεῖμάα ἔ!
Ἴ τεῖμάα ἴέα;
Ἴ τὲ τεῖμάα ἴ γκα ταμαρίκι
Τουόρο μαι ἴ τε παὶ ὁ τούτε ρὰ ἔ! Ριτάνα

[ὁ Χορός]

Ἄε!

[Εἷς]

Τυορόο, τουόρο ἀτοῦ ἴέα;
Τουόρο ἀτοῦρα ἴ τε κίατο μούα ἴα Ὄτου
Τάγκι μάϊ ἴ τε ταγκοτάγκο
Τάκου ρακάῦ μέϊ ἀπιτία
Μέϊ ἴα ταουάε τὲ βάκα ἔ!
Ταβαί τὲ ρουέ!

[ὁ Χορὸς

Ταβαί τὲ ρουέ!

Εἷς

Ταβαϊ τὲ ρουὲ ἴ τὲ ρακάου, κομία ρα
Κὸ βάκα, ὅ ταουρεκαρέκα, ὁ παὶ ταία

[ὁ Χορός]

Ἀέα, ἔ παὶ ἔ!

— ἤτοι —

[Εἷς]

Πλέω πρὸς τὸν μέγαν Ταχίτην
Ὦ σεῖς ἱεροὶ Τοῦ καὶ Ταγκαρόα
Εὐνοεῖτε, καὶ ἀπομακρύνομαι

[ὁ Χορὸς]

Προχώρει Ἄε!

(Εἷς)

Φίλοι, εἶναι ἤδη τετελεσμένον

(ὁ Χορὸς)

Προχώρει Ἄε!

(Εἷς)

Ἀκροάσθητε! τὰ πυροβόλα ἐκπυρσοκροτοῦν ἐκπυρσοκροτοῦν

Τί εἶναι τὰ κτυπήματα ταῦτα;
Τρομερὰ ὅπλα
Ποῖον αὐτὰ ἐκφοβίζουσι;
Ὅλον τὸν λαὸν κράζοντα
Ὅτι τὰ πλοῖα τοῦ Κοὺκ ἔφθασαν
Προχωρεῖ!

(ὁ Χορὸς)

Ἄ προχωρεῖ προχωρεῖ!

Εἷς

Πρὸς ποῖον τὰ πυροβόλα ταῦτα ὁμιλοῦσι;
Πρὸς τοὺς ἀπογόνους τοῦ θείου Τού.
Ἐκπλήσσοντα καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον τῶν πνευμάτων·
Ἄ τὰ ξύλα ἐξολισθαίνουσι!
Τὸ πλοῖον ἀναποδογυρίζεται
Ἐπανορθώσατέ το!

(ὁ Χορός]

Ἐπανορθώσατέ τα

(Εἷς)

Ἐπανορθώσατέ το, σεῖς ὅλοι!
Τὸ εὐγενὲς μας πλοῖον εἶναι ἐπὶ τῶν κυμάτων.

(Χορὸς)

Εὖγε σου πλοῖον!

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΑΙ

ΕΝ ΤΗ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΙ

ΥΠΟ

Α. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ (Ἰατροῦ,)

Οὐδὲν ἐκ τῶν ἐθνῶν τῆς ἀρχαιότητος ἐκληροδότησεν εἰς τὰς μεταγενεστέρας γενεὰς πολιτίμους καὶ ἀφθόνους διανοητικοὺς θησαυροὺς ὅσους καὶ οἵους ἡ ἀρχαία Ἑλλάς.

Ἡ ἀναγέννησις τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων πλειότερον πάσης ἄλλης ἀφορμῆς μετέδωκεν εἰς τὸ πνεῦμα τῆ. Εὐρώπης τὴν ἰσχυρὰν ὤθησιν, ἥτις ἀπὸ τοῦ σκότους τοῦ Μεσαιωνοῦ προήγαγεν αὐτὴν εἰς τὸ φῶς τοῦ νέου πολιτισμοῦ. Αἱ ἰδέαι τῆς Ἑλλάδος συνυφάνσαν ἐν τῇ φιλολογίᾳ τῶν μεταγενεστέρων ἐθνῶν· ἡ δὲ φιλοσοφία της ἐχορήγησε τὸν σπινθῆρα τῶν νεωτέρων θεωριῶν, καὶ ἐκ τῶν θεσμῶν αὐτῆς ἀνεβλάστησαν πλεῖστα πολιτικὰ διατάγματα. Αἱ ὑπ' αὐτῆς καλλιεργηθεῖσαι ὡραῖαι τέχναι διήγειρον τὴν ἄμιλλαν τῶν νεωτέρων καλλιτεχνῶν καὶ τοῖς ἐπρομηθευσαν τὰ εὐγενέστερα πρότυπα χάριτος καὶ καλλονῆς. Ὑπάρχουσιν ἀπειράριθμοι ἀποδείξεις τῆς ὑπεροχῆς της εἰς καλλιτεχνικὰ ἔργα. Τὰ λείψανα τῶν μεγαλοπρεπῶν αὐτῆς οἰκοδομῶν μαρτυροῦσι περὶ τῆς εὐφυΐας τῶν καλλιτεχνῶν της οὐχ ἧττον, ἢ περὶ τῆς ἱκανότητος τῶν ἐργατῶν αὐτῆς, πανταχοῦ καταφαινομένης, ἐν τῇ λεπτοφυεῖ χάριτι πλείστων προϊόντων τῆς βιομηχανίας των. Ἡ θρησκεία τῶν Ἑλλήνων, συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ καλλιτεχνικοῦ αὐτῶν πνεύματος ἐν τῇ βιομηχανίᾳ. Τοῦτο ἰδίως καταφαίνεται ἐν τῇ ἐπεξεργασίᾳ τῶν πολυτίμων μετάλλων, ἐξ ὧν μεγάλη ποσότης ἐχρησίμευων ἐπὶ ἐπίπλων διὰ τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν. Ἐνίοτε ὑπερμεγεθῆ χρυσὰ ἢ ἀργυρὰ σκεύη κατειργάζοντο, ὡς δεξαμεναί, ἀγγεῖα, τρίποδες, κρατῆρες, δίσκοι, καὶ κύπελα ὅπως ἀφιερωθῶσιν ὡς ἀναθήματα ὑπὸ πόλεων ἢ ἐθνῶν πρός τινα θεότητα Εἰς τοιαύτας περιπτώσεις συχνάκις ἡ ἐπεξεργασία ἐγίνετο τοιοῦτον λεπτοφυὴς καὶ καλλιτεχνικὴ, ὥστε ὑπερκόντιζε τὴν ἀξίαν τοῦ ὑλικοῦ ὄγκου. Χωρογραφίαι ὁλόκληροι περιλαμβάνουσαι ἀπειρίαν προσώπων καὶ ἀντικειμένων ἐξεικονίζοντο ἐνίοτε ἐπὶ τῆς παρειᾶς δοχείου, ἢ κρατῆρος τινός. Βακχικαὶ πομπαί, λόγου χάριν, ἐξ ὁλοκλήρου συνοδίας σατείρων καὶ μαινάδων προβαινουσῶν διά τινος συσκίου κοιλάδος ἢ ἐρήμου ὄρους, ἢ βραχώδους τινὸς παραλίας, κατάπι Σειληνῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Διονύσου. Συμπλέγματα Νηρηΐδων, Νυμφῶν, καὶ Τριτόνων παιζόντων ὑπὸ τὰς θερμὰς ἀκτῖνας διαλάμποντος ἡλίου ἐν γαλκίῳ θαλάσσῃ, καὶ θυσιαι, γάμοι, εὐωχίαι, ἁμαξοδρομίαι, καὶ χοροὶ νέων καὶ παρθένων περιστρεφομένων εἰς τοὺς ἑλιγμοὺς τοῦ χοροῦ, κύκλῳ βωμοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος ἢ τῆς Ἀρτέμιδος. Εἰς Ἕλληνας χρυσοχόους ἀναμφιλέκτως ὀφείλονται τὰ θαυμαστὰ ἐκεῖνα δημιουργήματα τῆς καλλιτεχνίας ἐφ' οἷς νεβρύνοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας, οἷον ἡ χρυσὴ ἄμπελος βρύθουσα βοτρύων, συγκειμένων ἐκ λίθων πολυτελῶν μινομοίων κατὰ τὸ μέγεθος καὶ χρῶμα μὲ δροσερὰς σταφυλάς, ἥτις ἐπεσκίαζε τὸ βασιλικὸν ἀνάκλιντρον· ἢ ἡ κισσοστεφὴς ἐκείνη χρυσὴ πλάτανος, ἥτις ἀνιστάμενη ὄπισθεν τοῦ θρόνου ἐξήπλωνε τοὺς χρυσοὺς κλάδους, βλαστοὺς καὶ φύλλωμά της ἄνωθεν τοῦ μονάρχου, δίδοντος ἐπίσημον ἀκρόασιν.

Ἡ ἐπίχρυσις καὶ περικάλυψις τῶν ὑποδεεστέρων μετάλλων διὰ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἐγινώσκετο καλῶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ εἶχον πολλὰς εὑρυεῖς μεθόδους· ἵνα χρωματίζωσι καὶ στιλβόνωσι τὴν ἐπιφάνειαν καὶ νὰ ψηφοθετῶσι καὶ ἀνθοστολίζωσιν ἓν μέταλλον διὰ ἑνὸς ἄλλου. Ἡ λατομία, ἡ γλυφὴ, καὶ ἡ στίλβωσις τῶν πολυτίμων λίθων προήλθεν εἰς μέγαν βαθμὸν τελειότητος παρὰ τοῖς Ἕλλησι, οἵτινες φαίνεται ὅτι διὰ τὰς ἐργασίας ταύτας μετεχειρίζοντο πάντα τὰ ἐ. χρήσει σήμερον λεπτότερα ἐργαλεῖα ὡς καὶ τὴν ἀδα

μάντινον ἀκίδα καὶ τὸν τροχὸν τοῦ λιθογλύφου. Εἶναι τουλάχιστον βεβαιον ὅτι ἐνέγλυφον εἰκόνας, αἵτινες διὰ τὴν λεπτότητα καὶ καλλιτεχνίαν ἀριστεύουσιν ἄχρι τῆς σήμερον. Ὑπάρχει λόγος ἵνα πιστεύσωμεν ὅτι ἐγίνωσκον τὸ μικροσκόπιον, ἢ ὅτι τοὐλάχιστον μετεχειρίζοντο ὑέλους μεγαλοποιοῦντας τὰ ἀντικείμενα, καθότι αἱ γλυφαὶ ἐίοτε εἰσὶ τοσοῦτον λεπταὶ, ὥστε αἱ γραμμαὶ των δὲν διακρίνονται διὰ γυμνῶν ὀφθαλμῶν. Αἱ καυστικαὶ ὕαλοι μάλιστα μνημονεύονται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀριστοφάνους, καὶ πολὺ μεγάλαι ὑέλινοι φανοὶ ἀνεκαλύφθησαν μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ Ἡρακλείου.

Εἰς ἀρχαιοτέρους αἰῶνας μετεχειρίζοντο ἐν Ἑλλάδι τὸν χαλκὸν πρὸς κατασκευὴν ὅπλων καὶ παντὸς εἴδους ἐργαλείων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ὁμήρου ἦτον ἐν χρήσει ὁ σίδηρος καὶ χάλυψ. Ὁ Ποιητὴς ἀναφέρει περὶ πελέκεων καὶ ἑτέρων ἐργαλείων σιδηρῶν ἐχόντων αἰχμὴν χαλύβδινον, καὶ περιγράφει τὴν μέθοδον τοῦ σκληρύνειν τὸν σίδηρον διὰ τῆς ἐν ψυχρῷ ὕδατι ἐμβαπτίσεως· τὰ ξίφη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον σκληρυνθέντα ἀπέβαινον ὡς φαίνεται πολὺ εὔθραυστα καθότι μνημονεύονται συχνάκις συντριβόμενα ὅτε κατεφέροντο ἐναντίον ἀσπίδος ἢ κρανους. Ὅταν ἀπῃτεῖτο πλειοτέρα στερεότης ἐβάπτιζον τὸν πεπυρακτωμένον σίδηρον ἐν ἐλαίῳ ἀντὶ τοῦ ὕδατος· ἵνα ψυχρανθῇ βραδύτερον ἡ κατασκευὴ τῶν ξιφῶν ἐγένετο ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας προσοχῆς, κατεσκευάζοντο δὲ ἀπὸ καλλίστης ποιότητος χάλυβα στίλβοντα καὶ δαιδάλαια, ἕνεκα τῆς λεπτῆς ἐπεξεργασίας. Ἡ ὁπλοποιΐα ἦτο παρὰ τοῖς Ἕλλησι ἀείποτε τὸ σπουδαιότατον τῶν μελημάτων καὶ προήχθη εἰς μέγαν βαθμὸν τελειότητος. Οἱ κάτοικοι τῶν Δελφῶν ὡς φαίνεται, ἔχαιρον μεγαλητέραν φήμην διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ξιφῶν, ὡς ἐπίσης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἐργασίαν ἴσως περισσότερον, ἢ ἕνεκα τῆς ποιότητος τοῦ χάλυβος.

Τὸ ἐργοστήριον καὶ τὰ ἐργαλεῖα τοῦ σιδηρουργείου εἶχον στενὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰ ἐν χρήσει τῶν σήμερον· αὐτόθι ὑπῆρχεν ὁ ἄκμων ἐπὶ ὀγκώδους ξυλίνου στηρίγματος, ἡ φῦσα συγκειμένη ἐκ λεπτῶν σανίδων συνεχουένων διὰ τῶν πτυχῶν βοείου δέρματος καὶ ἐκπνέουσα ἀέρα διὰ τοῦ σιδηροῦ αὐτῆς σωλῆνος, σφῦρα, πυράγρα, λαβίς καὶ τὰ λοιπὰ ἐργαλεῖα τοῦ σιδηρουργείου.

Οἱ Ἕλληνες ἐπορίζοντο τὰ μέταλλα μέρος διὰ συναλλαγῶν ἐμπορικῶν ἔξωθεν, καὶ μέρος ἐκ τῶν ἐγχωρίων μεταλλείων. Τὰ ἐν τῷ Λαυρίῳ τῆς Ἀττικῆς ἦσαν πλούσια καὶ ἐκτιμώμενα, ἀλλὰ δὲν ἔχομεν ἀκριβῆ πληροφορίαν περὶ τῶν μεθόδων τοῦ ἐκμεταλλεύειν αὐτά. Εἶναι ἁπλῶς γνωστὸν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ὤρυττον ὁ μὲν φοῖνικα καθέτως, ὁτὲ δὲ σήραγγας ὁριζοντίους, καὶ ὅτι ὑπονομεύοντες καὶ καμινεύοντες τὸ ὀρυκτὸν μετεχειρίζοντο ἄφθονον ξυλείαν, ὅπως προλαμβάνωσι δὲ τὴν κατάπτωσιν τοῦ ὑπεροκειμένου ὄρους ἀφινον ἐκ διαλειμμάτων ὑπερμεγέθεις στήλους, ὁρίσαντες ποινὴν θανάτου καθ' οἱουδήποτε ἀποπειρομένου ἵνα σκαλίσῃ ἢ ὑποσκάψῃ τὰ ἔρεισματα ταῦτα Παρὰ τοῖς Ἕλλησι τότε ὡς καὶ ἐν Εὐρώπῃ τὴν σήμερον ὁ ὑπονομεὺς ἐξετίθετο εἰς δεινοὺς κινδύνους ἔκ τε τῆς ἐν τοῖ μεταλλείοις ἀναδιδομένης εὐῆλεκτου ἀτμίδος, καὶ ἐκ τῶν μιασματικῶν καὶ νοσερῶν ἀναθυμιάσεων. Τοὐλάχιστον γινώσκομεν δὲ ὅτι οἱ μεταλευταὶ τοῦ Λαυρίου ἔπασχον ἐξ αὐτῶν τῶν αἰτιῶν, ἀλλ' εἶνε ἄδηλον ἂν ἐλαμβάνετο πρόνοια τις ὅπως ἐξασφαλισθῶσι ἀπὸ τῆς ἐπηρείας αὐτῶν τῶν ἀτμῶν.

Ἡ λατομία τοῦ μαρμάρου, τοῦ γρανίτου ἢ κοκκωτοῦ λίθου, τῆς ἀμμολίθου τῆς τιτανολίθου ἢ τόφου διὰ οἰκοδομὰς ἦτον ἐπικερδὴς βιομηχανία Ὁ λεπτοκοπανισμένος τόφος ἡνωμένος μετὰ πηλοῦ ἐχρησίμευεν εἰς κατασκευὴν πλίνθων. Μ γάλην δὲ εὐφυΐαν ἀνέπτυξα οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν ἐφεύρεσιν λιθοκόλλας (ciment) τοσοῦτον συμπαγοῦς καὶ σκληρᾶς κατα τῷτης, ὥστε διετηρεῖτο καλλίτερον, ἢ οἱ λιθοι οὗς ἐχρησιμευεν ἵνα συνδέῃ.

Οἱ ζωγράφοι τῶν οἰκιῶν ἐν Ἑλλάδι ἐνεφοροῦντο ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ καλλιτεχνικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἐχαρακτήριζε τὸ ἔθνος ὅλον. Συχνάκις κατώρθωνον νὰ παραστήσωσιν ἐπὶ τῆς στιλπνῆς ἐπιφανείας λίθου τινος τὰ χρώματα καὶ ποικίλας ἀπυχρώσεις ἑτέρων λίθων, ἡ δὲ τοιχογραφία ἦτο φαίνεται εἰς μεγάλην χρῆσιν πρὸς ἐσωτερικὸν στολισμὸν τῶν τε ἰδιωτικῶν καὶ τῶν δημοσίων οἰκοδομῶν. Τοῖχοι αἰθουσῶν ὁλόκληροι ἐκαλύπτοντο ἐνίοτε ὑπὸ ἱστορικῶν ζωγραφημάτων, χωρογραφιῶν, ἢ εἰκόνων διαφόρων ζώων. Καὶ εἰς τοὺς ἐσχάτους αἰῶνας τῆς ἀρχαιότητος αἱ ὁροφαὶ ἐζωγραφίζοντο διὰ ποικιλοχρόων λιθαρίων ἢ ὑέλων πρὸς ἀπεικόνισιν τῶν πτερῶν καὶ τοῦ χρώματος τῆς οὐρᾶς τοῦ Ταώ.

Πρὸς οἰκοδόμησιν μετεχειρίζοντο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ξυλείαν, ὅθεν προήχθη τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ τέκτονος, οὗτινος τὰ ἐργαλεῖα περιεῖχον πλεῖστα τῶν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς λεπτουργοῖς τῶν σήμερον, οἷον πρίονας διαφόρων μεγεθῶν, τὴν ρυκάνην, τὸ σκέπαρνον, σμίλην, κανόνα, τρύπανον, τέρετρον, διαβήτην καὶ διάφορα ἄλλα Ἡ πρὸς οἰκοδομὴν χρησιμεύουσα ξυλεία ἐκανονίζετο ὑπὸ γραπτοῦ νόμου, περιελάμβανε δὲ ἱκανὴν ποικιλίαν δένδρων ὡς ἐλάτην, πτελέαν, κυπάρισσον, κέδρον, ἄρκευθον, σμίλακα, καλάμον, καὶ τὴν φηγὸν ἢ βελανιδίαν.

Αἱ σωζώμεναι πριγραφαὶ ἑλληνικῶν ἐπίπλων ἐν χρήσει παρὰ τοῖς εὐποροῦσι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ τέχνη τοῦ λεπτουργοῦ ἢ τέκτονος προήλασεν εἰς μέγαν βαθμὸν τελειότητος καὶ ὅτι τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ τορευτοῦ ἐπίσης τοῖς ἐχορήγει σκεύη κομψοτάτης ἐργατείας. Ἡ κατασκευὴ μουσικῶν ὀργάνων ἦτον ἑτέρα βιομηχανία ἐν ᾗ οἱ Ἕλληνες ἠρίστευσαν Οἱ Κεραμεῖς τῆς Ἑλλάδος, ἰδίως δὲ οἱ τῶν Ἀθηνῶν, Ῥόδου καὶ Σάμου ἔχαιρον δικαίαν φήμην διὰ τὴν χύρι καὶ κομψότητα τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας των. Τὰ ἐν τῇ Κωλιάδι τῆς Ἀττικῆς κατασκευαζόμενα πήλινα σκεύη, καλλιτεχνικῶς ἐζωγραφισμένα διὰ κινναβάρεως, ἦσαν τὰ ὡραιότερα τεχνητὰ ἀντικείμενα τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἔξοχος τέχνη καὶ καλαισθησία ἐπεδεικνυντο πρὸς παραγωγὴν ἀγγείων ὧν τὸ χάριεν σχῆμα οὐχ ἧττον, ἢ ἡ ἔξοχος καλλονὴ τῶν κοσμημάτων ἐδείκνυεν ὅτι οἱ Ἕλληνες κεραμεῖς ἐκαλλιέργησαν εἰς ὕψιστον βαθμὸν τὴν ζωγραφίαν, ἐν ᾗ ἡ εὐφυΐα τῆς φυλῆς εὗρεν ἁρμόδιον ἀντικείμενον ἵνα ἀναπτυχθῇ. Μεταξὺ τῶν σκιαγραφομένων μορφῶν ἐπὶ τοιούτων ἀγγείων συνήθως παρίσταντο θεότητες, φυλλάδες δρυΐνοι, καὶ στέμματα ἀνθοστόλιστα. Ἡ λυχνοποιΐα ἦτο σπουδαῖος κλάδος τῆς τέχνης τοῦ κεραμέως, ὅστις περιπλέων κατεσκεύαζε τεχνητὰς ὀπώρας, εἰκόνας θεῶν, ἀνθρώπων, ἢ ζώων, ἅτινα πωλοῦντο εἰς τὰς ὁδοὺς, καθὼς τὰ ἐκ γύψου ἀγαλμάτια ἐνίοτε τὴν σήμερον. Ἰδέαν τινὰ τῆς ἀγοραίας ἀξίας ἐκείνων τῶν ἀγαλμάτων δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν ἀναγινώσκοντες ἔν τισι περισωθεῖσι συγγράμμασι τῶν ἀρχαίων ὅτι πήλινον ἄγαλμα ἔρωτος ἐπωλεῖτο ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

Ἡ ὑαλοποιΐα ἐτελειοποιήθη εἰς μέγαν βαθμὸν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, οἵτινες ἐγίνωσκον τὰς μεθόδους τοῦ ἐμφυσᾶν, ἐντέμνειν, κολάπτειν καὶ χρωματίζειν τὸν ὕαλον. Ἠδύναντο δι' εὐφυεστάτων ἀποχρώσεων νὰ μιμηθῶσι τὰ χρώματα καὶ τὴν λαμπηδόνα τῶν πολυτιμωτέρων λίθων οἷον ἄνθρακος, ἀμεθύστου, καλαΐδος, ἢ βηρύλλου. Ἤξευρον νὰ κατασκευάζωσιν ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης λοιπόνους, κοτύλας καὶ φιάλας παριστώσας τὰ ποικίλα χρώματα τῆς οὐρᾶς τοῦ ταώ, καὶ ἀνταυγαζούσας ὥπερ τὸ στῆθος τῆς περιστερᾶς ἢ καθὼς τὰ διαλαμπῆ μεταξωτὰ νέους ἀκτινοβόλους χρωματισμοὺς ἀλλοιουμένους ὑποτρέμοντας καὶ συγκυρνωμένους κατὰ τὰς διαφόρους στάσεις τοῦ θεωροῦντος ὀφθαλμοῦ.

Τὰ ὑράσματα τῶν Ἑλλήνων ἐπίσης, ὡς καὶ διαφόρων ἄλλων ἐθνῶν τῆς ἀρχαιότητος, κατὰ τὴν ποιότητα δὲν ἦσαν ὑποδεέστερα τῶν κατασκευαζομένων τὴν σήμερον, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως μηχανῶν, ἰδίως τὰ πολυτελέστερα ὑράσματα, κατασκευάζοντο εἰς μικρὰν ποσότητα, ἐνῷ τὰ ἐνδύματα τοῦ κοινοῦ λαοῦ τότε δὲν δύναντο νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ ὑράσματα, ἅτινα ἐνδύονται τὰ πλήθη τὴν σήμερον. Εἰς τοὺς Ἕλληνας ὀφείλεται ἡ ἐφεύρεσις τοῦ ὀρθίου καὶ ὁριζοντίου ἱστοῦ, ἤτοι ὑφαντικοῦ ἐργαλείου Ἡ ἀχαϊκὴ πόλις τῶν Πατρῶν ἐφημίζετο διὰ τὰ ἐκλεκτὰ αὐτῆς ὑράσματα, ἅτινα ἔκλωθον καὶ ὕφαινον γυναῖκες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οὖσαι διπλοῦσαι τῶν ἀνδρῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει. Αἱ πεδιάδες τῆς Ἤλιδος ἐπρομήθευον τὸ διὰ τὰ λεπτότερα ὑράσματα ἀπαιτούμενον λίνον, καθ' ὅσον αὐτόθι ἐκαλλιεργεῖτο καλλίστη ποιότης αὐτοῦ τοῦ φυτοῦ, καὶ ἐφάνιλος πρὸς τὸ τοιοῦτον προϊὸν τῶν Ἰνδιῶν. Τὰ δὲ ξ αὐτοῦ κατασκευαζόμενα λεπτοφυῆ ὑράσματα εἶχον ἀξίαν ἰσοστάσιον μὲ χρυσόν. Ἡ νῆσος Ἀμοργὸς οὐχ ἧττον διεκρίνετο δι' ἓν εἶδος λεπτοῦ λίνου καλλιεργουμένου αὐτόθι καὶ διὰ τὴν ὡραίαν ὑρὴν, καὶ τὸν περικαλῆ πορφυροῦν χρωματισμὸν τῶν λινῶν ὑφασμάτων, ἅτινα οἱ κάτοικοι κατεσκεύαζον ἐξ αὐτοῦ. Ἀρίστης ποιότητος ὑράσματα ἐπίσης κατεσκευάζοντο αὐτόθι ἀπὸ κάνναβιν καὶ διάφορα ἐνδύματα ἀνδρικὰ καὶ μανδύαι γυναικῶν τριχόπλεκτοι ἢ ὑφαντοὶ κατεργάζοντο ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ. Ἡ διατροφὴ τοῦ σηρικοῦ βόμβυκος καὶ ἡ ἐπεξεργασία τῆς μετάξης ἦταν ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων συνήθης ἀσχολία ἐν τῇ νήσῳ Κῷ ἧς τὰ ὑράσματα ἔθαυμαζον καὶ ἦσαν περιζήτητα. Τὸ διαφανὲς καὶ ἡ λεπτότης αὐτῶν ἦτο τοσαῦτα ὥστε ὅλον τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα τοῦ καλυπτομένου σώματος ραδίως διεκρίνοντο. Οἱ βόμβυκες τῆς Κῶ ἐτρέφοντο διὰ φύλλων πεύκης μελίας ἢ δρυός, τὸ δὲ ὑπ' αὐτῶν παραγόμενον μετάξιον διέφερε τῆς μετάξης, ἣν ποριζόμεθα ἀπὸ βόμβυκας τρεφομένους διὰ φύλλων συκαμηναίας. Ἕν ἄλλο εἶδος μεταξῆς ἐπρομηθεύοντο οἱ ἀρχαῖοι ἀπὸ τὸ σαλλίον τῆς πίννης, δι οὗ κατεσκεύαζον πολυτελῆ ὑφάσματα.

Περὶ τὴν κατασκευὴν ταπήτων οἱ Ἕλληνες ἀνέπτυσσον ἔξοχον καλλιτεχνίαν καὶ ἐπιτηδειότητα ὡς πρὸς τὴν ποιότητα καὶ τὴν κομψότητα τῶν σχεδίων, ἐν οἷς ἐξεικόνιζον δένδρα, ἄνθη, μορφὰς, παντοίων ζώων καὶ ἕτερα ἀντικείμενα.

Τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ ὑποδηματοποιοῦ ἦτον ἐπικερδὲς εἰς πᾶσαν περίοδον τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας τὰ δὲ ἐργαστήρια τῶν τεχνιτῶν αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἦταν κομψῶς κεκοσμημένα μὲ καλοποδια, κωπίδας, δοχεῖα κόλλας, λαβίδας, ὀπήτια (σουβλία) καὶ ἕτερα ἐργαλεῖα διατηρούμενα ἐντὸς κυρεπισμένων σκευοθηκῶν διατεμνομένων εἰς διάφορα χωρίσματα.

Εἰς τὴν βαρικὴν τέχνην οἱ Ἕλληνες οὐ μόνον ἐξισοῦντο, ἀλλὰ καὶ ὑπερέβαλλον τοὺς σημερινοὺς βαφεῖς. Ἡ πορφύρα, χρῶμα παρασκευαζόμενον μεθ' ἴσης ἐπιτυχίας ὑπὸ τῶν Φοινίκων καὶ ἄλλων ἀρχαίων ἐθνῶν συχνάκις ἀναφέρεται ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων συγγραφέων μετ' ἐνθουσιώδους θαυμασμοῦ. Ἐποιοῦντο δὲ τὴν βαφὴν ταύτην ἀπὸ διάφορα εἴδη κοχυλίων τῆς μεσογείου. ὧν τὰ καλίτερα ἦσαν τὰ ἁλιεύομενα παρὰ τὰ παράλια τῆς νέας Τύρου. Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην ὑπῆρχον διάφορα εἴδη πορφυροφόρων κοχυλίων, διαφέροντα κατὰ τὸ μέγεθος καὶ χρῶμα τοῦ παραγομένου χυμοῦ. Οὗτος δὲ πεπιείζετο ἐντὸς λευκῆς φλεβὸς περὶ τὸν τράχηλον, (μόνον μέρος τοῦ κοχυλίου ὅπερ εἶχεν ἀξίαν) Τὴν χρωματισμένην ταύτην ὕλην συνῆγον ἐπιμελῶς, καὶ τὴν διετήρουν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἀλατισμένην, εἶτα τὴν ἔβραζον, μετὰ μετρίας ποσότης ποσότητος ὕδατος μεμιγμένην, ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐντὸς μολυβδίνων λεβήτων διὰ μετρίου πυρὸς, καὶ τότε τὰ ἔρια, καλῶς καθαισμένα προηγουμένως, ἐβυθίζοντο εἰς τὴν βαφὴν καὶ ἔμενον ἐπὶ πέντε ὥρας διαβρεχόμενα ἐν αὐτῇ· ἀκολούθως ἐξήγοντο ἵνα στεγνώσωσι καὶ κτενισθῶσι, εἶτα ἐνεβάφοντο πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ ὑγρὸν, μένοντα αὐτόθι ἕως ὅτου τὸ ἀπεροόφουν ὅλον Διάφορα εἴδη κοχυλίων συνήθως ἀνεμιγνύοντο ὁμοῦ, καθότι παρήγοντο διάφοροι ἀποχρώσεις διὰ τῆς μεταλλαγῆς τῶν ἀναλογιῶν ἐπίσης, ὡς καὶ διὰ τῆς προσθήκης ἑτέρων ὑλῶν ἐξ ὧν ἦτο καὶ ἓν εἶδος βρύου εὑρισκομένου ἐν ἀφθονίᾳ ἐπὶ τῶν πετρωδῶν παραλίων τῆς νήσου Κρήτης. Τρία διάφορα χρώματα φαίνεται ὅτι περιελαμβάνοντο ὑπὸ τὴν γενικὴν ὀνομασίαν Πορφύρα. τουτέστι, τὸ βαθυχρουν Ἰάνθινον ἀποκλίνον εἰς τὸ μελαγχροινὸν, ὡς τὸ τῆς ἀμεθύστου λίθου, ὅπερ περιγράφει ὁ Πλίνιος, ὡς μεγαλοπρεπεστάτον χρῶμα· ἔτι ἡ πορφύρα τῆς Τύρου καὶ τῆς Ταρέντου, ἥτις ἦτο τὸ ἀλουργὸν, ἢ βύσσινον χρῶμα, καὶ τρίτη βαφὴ πορφύρας ἦτον ἡ ὁμοιάζουσα τὸ βαθὺ κυανοῦν θαλάσσης ἡεμα ἀναρριπιζομένης ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Λαμπρὰ ὕγινας βαφὴ ἐπίσης ἀξιοθέατος κατεσκευάζετο διὰ τῆς ὕσγης (πρινοκοκκίου) αὐταφοῦς ἐν διαφόροις τόποις τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐν χρήσει ὡς φαίνεται ἀπὸ παναρχαίων χρόνων. Πολλὰ πρὸς τούτοις χρώματα προήχθησαν εἰς μεγάλην τελειότητα ὑπὸ τῶν βαφέων τῆς Ἑλλάδος, οἷον τὸ φλογῶδες κροκωτὸν χρῶμα, τὸ ὑπερυθρον τοῦ χερεσύλλου, (γαρουφαλῆ), τὸ πράσινον, καὶ τὸ λευκόραιον, τὸ κυανοῦν καὶ τὸ οὐρανόχρουν παοαγόμενα ἐκ τῆς ἰσάτιδος (indigo), καὶ τὸ ἐρυθρὸν ἐκ τοῦ ἐρυθροδάνου (ριζάριου).

Ἐκ τῆς πληθύος τῶν ἁλιέων, καὶ ἐκ τῆς πανδήμου χρήσεως καὶ ἀξίας των ἀγοραομένων ἰχθύων ἐν Ἑλλάδι εἰκάζεται εὐλόγως ὅτι ἡ ἁλιεία ἦτο σπουδαῖος κλάδος βιομηχανίας συντελεστικὸς εἰς τὸ νὰ παρασκευάζῃ ἱκανοὺς καὶ εὐτόλμους ναυτικοὺς ἀναδειχθέντας ἐνίοτε θαλασσοκράτορας τῆς Μεσογείου.

Ἡ σπουδαιότης τῆς γεωργίας καὶ ἡ μεγάλη κλίσις ἣν εἶχον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ὑπὲρ τῆς γεωπονίας θέλει μᾶς δικαιώσει ἴσως προτείνοντας παρατηρήσεις τινὰς περὶ αὐτῆς. Πολλοὶ ἐκ τῶν γαιοκτημόνων τῆς Ἀττικῆς κατῴκουν ἐν τῷ ἄστει ξήρχοντο δὲ καθ ἑκάστην εἰς τοὺς ἀγροὺς ἵνα ἐπιτηρῶσι τοὺς ἐργάτας των, οἵτινες συνήθως ἦσαν ἀγοραῖοι δοῦλοι. Αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι ἤρχιζον λίαν πρωὶ γενικῶς παρεσκεύαζον καὶ ἔτρωγον τὰ ραγητά των αὐτόθι εἰς τὸ ὕπαιθρον, ἡ δὲ ἐργασία συχνάκις συνωδεύετο ὑπὸ ἀγροτικῶν ἄσματων, ἰδίως ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ καὶ τοῦ τρυγητοῦ, αἵτινες ἦσαν ἐποχαὶ πανδήμου εὐφροσύνης καὶ προεκάλουν χαρουσύνους εὐχαίας εἰς τιμὴν τῶν ἀγροτικῶν θεοτήτων.

Ὅπως προμηθεύωνται εἰς μετρίας τιμὰς τὰ ἀπαιτούμενα ἀγροτικὰ ἐργαλεῖα καὶ σκεύη εἶχον χαλκεῖς, ξυλουργοὺς καὶ κεραμεῖς ἐγκατεστημένους αὐτόθι καὶ μετερχομένους τὰ ἐπιτηδεύματα των ἐν τῷ ἀγροκηπίῳ ἢ πλησίον που, καὶ ὅπως οἱ ἰδιοκτῆται ἀπέφευγον τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ στελλωσι συχνὰ τοὺς δούλους τοῦ κτήματος εἰς τὴν πόλιν ὅπου ἐκινδύνευον νὰ περιπεσωσιν εἰς κακὰς ἕξεις.

Ὅθεν τὰ ἄροτρα, ἅμαξαι, φορεῖα, δίκρανα καὶ λοιπὰ ἐργαλεῖα ἐτεκταίνοντο καὶ ἐπεσκευάζοντο εἰς τὰς ἐπαύλεις. Μεταξὺ ἄλλων ἐργαλείων ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἕλλησι γεωργοῖς μνημονεύονται θρίνακες ἢ λικμιτήρια, δρέπανα, ζύγκλαι, κλαδευτήριαι, πρίονες ἐπιτήδειοι εἰς τὸ κλαδεύειν καὶ ἐμβολιάζειν δένδρα, λίσγον, πτυάρια, λίστρα, κζίναι, σκάπαναι, καὶ δίκελαι. Ὅταν οἱ γεωργοὶ ἐνασχολοῦντο εἰς τὴν θαυνοτομίαν, ἢ εἰς τὸ καθαρίζειν τὰ ἔδαφος ἀπὸ χαμόκλαδα ἐφόρουν σκυτίνους ἐπενδύτας περικνημιδας καὶ χειρόκτια. Δι' ἀροτήρα ἐφρόντιζον συνήθως νὰ ἐκλέγωσιν ἄνδρα ὑψηλοῦ ἀναστήματος καὶ ῥωμαλαίον, δυνάμενον νὰ ἐμπήγῃ βαθέως εἰς τὴν γῆν τὸ ὑννίον τοῦ ἀρότρου καὶ νὰ τὸ κυβερνᾷ εὐχερῶς. Προετίμων δὲ τὸν ὑπερβάντα τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας, ἵνα ᾖ προσεκτικὸς καὶ σταθερὸς εἰς τὸ ἔργον του Εἴς τινας περιπτώσεις ὅτε ὁ ἀροτὴρ ἔσπευδε νὰ περατώσῃ τὴν ἐργασίαν του, ἔφερε συνήθως ὑπὸ τὴν μασχάλην τὸν ἄρτο του καὶ προβαίνων, ἔτρωγε συγχρόνως ἐξ αὐτοῦ ὡς ποιοῦσιν οἱ χωρικοὶ ἐν Γαλλίᾳ τὴν σήμερον.

Ἐζεύγνυντο βόες συνήθως εἰς τὸ ἄροτρον ὅταν προέκειτο νὰ ὀργώσουν χέρσους γαίας, διὰ δὲ τὴν ἀροτρίωσιν τῶν ἤδη καλλιεργημένων ἀγρῶν προετίμων τοὺς ἡμιόνους.

Ἐν ἀθήναις οἱ βουλόμενοι νὰ ἀσχοληθῶσιν εἰς τὸν θερισμὸν ἐσυνήθουν νὰ συναθροίζωνται λίαν πρωὶ εἰς τὴν ἀγορὰν, ὅπου οἱ γαιοκτήμονες προστήρχοντο ἵνα ἐκμισθώσωσιν ὅσους ἐργάτας ἐχρειάζοντο διὰ τὰ λήά των. Ἅμα ἔῳθεν εἰς τὴν ἀγορὰν οἱ δρεπανοφόροι θερισταὶ διαιρούνται εἰς δύο στίφη ἤρχιζον τὴν ἐργασίαν κ τῶν ἀντιθέτων πλευρῶν τοῦ λήϊου, ἀμιλλώμενοι πρὸς ἀλλήλους τίνες θὰ φθάσωσι πρῶτοι θερίζοντες εἰς τὸ μεσαίτατον σημεῖον τοῦ ἀγροῦ. Οἱ εὐπειρότεροι θεοῖνται προετίμων τὴν ἐξ ἀνέμου πλευρὰν τοῦ λήϊου, ὅπως διὰ τῆς πνοῆς τοῦ ἀνέμου οἱ ἀστάχεις κλίνοντες εἰς τὰ πρόσω διευκολύνουν τὸν θερισμὸν τῆς καλαμης. Εἰς τινα τῆς Ἑλλάδος μέρη αἱ γυναῖκες μετεῖχον ταύτης τῆς ἐργασίας, ἀλλ' ἡ τοιαύτη συνήθεια δὲν ἦτο γενική. Διὰ τὸν θερισμὸν τοῦ σίτου μεταχειρίζοντο πάντοτε τὴν ζάγκλην ἤτοι ὀδοντοτὸν δρέπανον, ἀλλ' ἡ κριθὴ καὶ τὰ λοιπὰ γεννήματα θέριζιζοντο συνήθως δι' ὀξυτόμου δρεπάνου. Εἶχον διαφόρους μεθόδους ὅπως καθαιρωσι τὸ γέννημα ἀπὸ τοῦ ἀχύρου, ἐξ ὧν ἡ κοινοτέρα ἦτο τὸ νὰ συνωθῶσι κυκλικῶς τοὺς στάχεις εἰς δράγματα ἢ δέματα ὅπως καταπατηθῶσιν ὑπὸ βοῶν, ἵππων, ἢ ἡμιόνων κυκλικῶς ἐλαυνομένων ὑπὸ ὁδηγοῦ ἱσταμένου ἐν μέσῳ τοῦ ἅλωνος Τὸν θρίνακα (εἶδος ὀδοντοτοῦ λικμητηρίου) μετεχειρίζοντο ἐνίοτε διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, εἰς τινας δὲ περιπτώσεις τὴν ῥαβδωτὴν μάστιγα, ἰδίως διὰ στάχεις ἐναποταμιεθέντας εἰς ἀποθήκας, ὅπως κοπανισθῶσι τὸν χειμῶνα.

Μετὰ τὴν σύντομον ταύτην ἀφήγησιν, περὶ τῶν οὐσιωδεστέρων κλάδων τῆς βιομηχανίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δεῖ εἶναι ἴσως ἄκαιρον νὰ ἀναφέρωμεν ὀνομαστικὸν κατάλογον ἐπαγγελμάτων καὶ ἐπιτηδευμάτων τινῶν, ἅτινα μετήρχοντο κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Φωβρὸκ γενομένην ἀπαρίθμησιν, ὡς ἑξῆς:

Ἀναγνῶσται (ἔχοντες καθῆκον ν' ἀναγινώσκωσιν, ἐνῷ οἱ κύριοί των ἐδειπ ων καθ. καὶ τὴν νύκτα ὅταν οὗτοι ἦταν ἄϋπνοι, καὶ εἴς τινας ἄλλας περιπτώσεις,) ἀγορανόμοι, ἀλεκτρεκτορεῖς, ἁλιεῖς, ἀσκοποιοί, ἀχθοφόροι, βυρσοδέψαι, βαφεῖς, γελωτοποιοί, γναφεῖς, γεωργοί, δεσμοφύλακες, ἐλαιέμποροι, ζωγράφοι. ἰατροί, ἱξοποιοί, ἱπποκόμοι, ἱπποδαμασταί, ἰχθυοπῶλαι, καλαθοπλέκται, κάπηλοι, κεραμεῖς, κηροπλάστοι, κηπουροί, κιλικιουργοί (οἱ τρίχινα ὑφάσματα κατασκευάζοντες) κολλυβισταί, κουρεῖς ἀνδρῶν καὶ γυναῖκες κομμώτριαι ἐπιτηδευόμεναι τὴν μάθησιν τῶν τριχῶν πρὸς καλλωπισμὸν τοῦ προσώπου· κρεωπῶλαι, λεπτουργοί, λινουργοί, μάγειροι, μεσῖται, μιλτοποιοί, μάναι, μυρεψοί, ξυλουργοί, ὀρνιθοκόμοι, παιδαγωγοί, πιλοποιοί, πλακουντοποιοί, πρωρᾶται, ποιμένες, σιδηρουργοί, ταχυδρόμοι, τέκτονες, τοιχογράφοι, ὑελοποιοί, ὑράνται, χαλκεῖς, χειρουργοί, χαρτοποιοί μεμβράνης καὶ παπύρου, χηλεῖς, χρυσωταί, χρυσοχόοι καὶ χωνευταὶ μετάλλων.

Περὶ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως καὶ τοῦ εἴδους τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων οἵτινες ἠσχολοῦντο εἰς τὰ διάφορα ταῦτα ἐπαγγέλματα αἱ ὑπὸ τῶν συγγραφέων διδόμεναι πληροφορίαι εἰσὶ σχετικῶς ἀνεπαρκεῖς.

Ἀναμφιβόλως πολλοὶ ἐλεύθεροι πολῖται ἐκ τῶν πενεστέρων τάξεων εἰργάζοντο ἰδιοχείρως ἐπαγγέλματα καὶ τέχνας δι' ἀτομικὸν ὄφελος, ὡς οἱ κλῶσται καὶ ὑφάνται τῆς Lancashire ἐν Ἀγγλίᾳ πρὸ τῆς ἐφευρέσεως καὶ χρήσεως μηχανῶν διὰ τὰ ἰδιαίτερα αὐτῶν ἐπιτηδεύματα. Εἰς τόπους ὅπου αἱ γαῖαι ἐκαλλιεργοῦντο ὑπῆρχον χωρικοί, ὡς οἱ θῆται ἐν τῇ Ἀττικῇ, οἵτινες ἐκαλλιέργων τοὺς ἀγροὺς ἀποφέροντες εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας διὰ μίσθωμα μερίδα τινά (ὁ Boeck νομίζει τὸ ἕκτον τῶν προϊόντων τοῦ μισθουμένου ἀγροῦ.) Οἱ χωρικοὶ οὗτοι, ὡς πολλοὶ ἄλλοι ἐκτῶν ἀσχολουμένων δι' ἰδιαίτερον κέρδος εἰς μηχανικὰς τέχνας, πιθανώτατα εἰργάζοντο συχνάκις καὶ ἐπὶ μισθῷ. Οἱ θῆται μάλιστα μνημονεύονται ἐνίοτε, ὡς τάξις ἐργατῶν μισθωτῶν εἰς πολλὰς πόλεις, καὶ ἰδίως ἐν Ἀθήναις, κατῴκουν πλῆθος ξένων ἐργαζομένων ἐπὶ μισθῷ εἰς ἐργατικὰς τέχνας, καὶ μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, πολῖται τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες πρὶν ἦσαν σχετικῶς πλούσιοι, ἠναγκάζοντο, ὅπως διατραφῶσι νὰ ἐργάζωνται ὡς χειρώνακτες δι' ἡμερομίσθιον.

Ἦτο φαίνεται ἰδιαίτερος σκοπὸς τοῦ πολιτεύματος τοῦ Σόλωνος, ἄρχοντος Ἀθηνῶν τῷ 594 ἔτει πρὶν Χριστοῦ νὰ αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν τεχνιτῶν καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς πόλεως. Ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀπηγόρευσε τὴν ἐξαγωγὴν τῶν φυσικῶν προϊόντων τῆς χώρας, ἐξαιρουμένου τοῦ ἐλαίου μόνον, ὅπερ ἦτο ἄφθονον. Ἀπηγόρευσε πρὸς τούτοις τὸ νὰ πολιτογραφῶνται οἱ ἔξωθεν μετοικοῦντες, ἐκτὸς ἂν ἐγκατέλειπον διὰ παντὸς τὴν προτέραν κατοικίαν των ἵνα ἐγκατασταθῶσιν εἰς Ἀθήνας, μὲ σκοπὸν νὰ μετέλθωσι βιομηχανικόν τι ἐπιτήδευμα. Ἡ Βουλὴ τοῦ Ἀρείου Πάγου εἶχεν ἐξουσιαν νὰ ἐπιτηρῇ ἐν γένει τὴν διαγωγὴν τῶν πολιτῶν, καὶ νὰ τιμωρῇ τοὺς· μὴ ἔχοντας βιοποριστικήν τινα ἐνασχόλησιν. Καὶ ἂν ὁ υἱὸς δὲν ἐδιδάχθη τέχνην ἢ ἐπάγγελμά τι ὑπὸ τοῦ πατρός του, οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος τὸν ἀπήλλαττον τῆς εὐθύνης τοῦ γηροκομεῖν τὸν πατέρα του "... βούλησις τοῦ νομοθέτου τούτου, ἦτο νὰ ἐξάγωνται ἀπὸ τὰς Ἀθήνας προϊόντα τεχνικῆς βιομηχανίας μᾶλλον ἢ τὰ φυσικὰ τῆς χώρας προϊόντα. Ἡ νενομοθετημένη αὕτη διάταξις συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ εἰς την αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐλευθέρων τεχνητῶν καὶ ἀριστοτεχνῶν ἐν Ἀθήναις.

Περὶ τῆς ἀντιμισθείας τῆς ἐργασίας αἱ πληροφορίαι ἡμῶν κατ' ἀνάγκην βασίζονται ἐπὶ τυχαίων ἀφηγήσεων ἀρχαίων συγγραφέων μνείαν ποιούντων περὶ ἡμερομισθίου ἰδιαιτέρων τινῶν ἐπιτηδευμάτων.

Ὁ Λουκιανὸς γράφει ὅτι εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Τιμωνος (περὶ τὰ 420 ἔτη πρὸ Χριστοῦ,) τὸ ἡμερομισθιον διὰ κηπουρικὴν ἢ ἀγρατικὴν ἐργασίαν, ἦτο 4 ὀβολοί· ὁ Boeck φρονεῖ ὅτι ὁ συγγραφεὺς οὗτος ἀποδίδει εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους διατίμησιν ἐπικρατοῦσαν εἰς μεταγενεστέραν ἐποχήν. Ἡ αὐτὴ ποσότης μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους, ὡς μισθὸς ἀχθοφόρου καθὼ καὶ τοῦ ἐνασχολουμένου εἰς τὴν μετακόμισιν κοπρίας δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. Οἱ φιλόσοφοι Μενέδημος καὶ Ἀσκληπιάδης ἱστοροῦνται ὅτι ἔλαβον ἀνὰ δύο δραχμὰς δι' ἑκάστην νύκτα ἀλέθοντες σῖτον εἰς μύλλον τινα, ἀλλὰ τοῦτο φαίνεται πως ὑπερβολικὴ ἀμοιβή.

Οἱ ἐρέται τῆς Παράλου, μιᾶς ἐκ τῶν ἱερῶν τριήρεων ἀνήκουσῶν εἰς τὴν Ἀθηναϊκὴν κυβέρνησιν ἐλάμβανον 4 ὀβολοὺς ἑκάστην ἡμέραν, μολονότι αὐτὸ τὸ πλοῖον ἐστάθμευε πάντοτε σχεδὸν ἐν τῷ λιμένει. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ πλήρωμά του συνίστατο ἀπὸ ἐλευθέρους ἐρέτας. Ὁ μισθὸς τῶν στρατιωτῶν διεκυμαίνετο. ἀπὸ 2 ὀβολῶν μέχρι 2 δραχμῶν τὴν ἡμέραν, ἀλλ' ἡ τελευταία ποσότης περιελάμβανε καὶ τὸ σιτηρέσιον ὁπλίτου μετὰ τοῦ ἀκολούθου αὐτοῦ. Ὁ μισθὸς βαρέως ὡπλισμένου ὁπλίτου ποτὲ δὲν ἦτον ὀλιγώτερος τῶν 2 ὀβολῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, πρὸς τούτοις εἶχεν ἰσοστάσιον ποσὸν διὰ σιτηρέσιον. Οὗτος ἦτον ὁ συνήθης μισθὸς εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Δημοσθένους, ὅστις ὑπολογίζει τὴν δαπάνην διὰ σιτηρέσιον τοῦ ὁπλίτου 10 δραχμὰς (60 ὀβολοὺς) καὶ δι' ἕναν ἱππέα 30 δραχμὰς περίπου κατὰ μῆνα.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἕκαστος ὁπλίτης ἐκ τῶν ἀγωνισθέντων εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ποτιδαίας ἐλάμβανε καθ' ἑκάστην δύω δραχμὰς δι' αὐτὸν καὶ τὸν ὑπηρέτην του, καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἀναφέρει ὅτι τόσον μισθὸν ἐζήτησαν Θρᾷκες τινὲς μισθοφόροι, τυμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ σιτηρεσίου ἐν τῇ ποσότητι ταύτῃ εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις. Οἱ εἰς Σικελίαν ἐκστρατεύσαντες στρατιῶται Ἀθηναῖοι ἐλάμβανον μίαν δραχμὴν τὴν ἡμέραν, ἧς τὸ ἥμισυ ἦτο διὰ τροφήν, καὶ οἱ ἀπαρτίζοντες τὴν πολιτικὴν φρουρὰν τῶν Ἀθηνῶν τοξόται ἐλάμβανον τὸν αὐτὸν μισθόν. Μετὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς Μαντινείας αἱ σύμμαχοι τῆς Σπάρτης πόλεις, ἀντὶ στρατιωτῶν συνεισέφερον εἰς χρήματα τρεῖς Λιγυναίους ὀβολοὺς. (ἔχοντες ἀξίαν πέντε Ἀθηναϊκῶν ὀβολῶν) καθεκάστην δι' ἕκαστον πεζὸν στρατιώτην, καὶ 12 διὰ τὸν ἱππέα. Ἐκ τῶν παραδειγμάτων τούτων καταφαίνεται ὅτι ὁ μισθὸς τοῦ ἱππικοῦ ἦτο διπλάσιος, τριπλάσιος καὶ ἐνίοτε τετραπλάσιος τοῦ τῶν πεζικῶν στρατευμάτων. Παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἦτο τριπλάσιος, καὶ παρὰ τοῖς Ρωμαίοις διετηρεῖτο ἡ αὐτὴ ἀναλογία. Μισθὸς 2 ἢ 3 ὀβολῶν τὴν ἡμέραν ἦτο ἐπαρκὴς εἰς διατροφὴν ἑνὸς στρατιώτου, μάλιστα δὲ εἰ χώρας μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν ὅπου ὤφειλε νὰ ὑπηρετῇ καὶ ὅπου τὰ τρόφιμα ἦταν εὐθηνότερα. Τὸ σιτηρέσιον συνήθως ἦτο ἴσον μὲ τὸν μισθόν, ἐκ τοῦ τελευταίου ὁ στρατιώτης ὤφειλεν νὰ προμηθευθῇ τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τὰ ὅπλα του, εἶτα τῷ ἐμενε καὶ περίσσευμα, ὅπερ καὶ συχνάκις ἐπολλαπλασιάζετο διὰ τῶν λαφύρων, ὅταν αἱ περιστάσεις ἦσαν εὐνοϊκαί. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ στρατιώτης συχνάκις συνήθροιζεν ἱκανὴν περιουσίαν. Ὁ Θεόπομπος λέγει ὅτι διὰ τοῦ ἡμερουσίου μισθοῦ δύο ὀβολῶν ὁ στρατιώτης ἠδύνατο νὰ διατηρῇ σύζυγον. καὶ ὅταν ἐλάμβανεν 4 ὀβολοὺς καθ' ἑκάστην ἠσφάλιζε τὴν τύχην του ἐννοῶν προφανῶς τὸν μισθὸν μόνον ἐκτὸς τοῦ σιτηρεσίου.

Οἱ μισθοὶ τῶν ἐπιστημόνων καὶ καλλιτεχνῶν ἐν Ἀθήναις, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν μουσικῶν καὶ ἠθοποιῶν, εἰς τινας περιπτώσεις τουλάχιστον ἦσαν λίαν δαψιλεῖς. Ὁ περίφημος ἰατρὸς Δημοκήδης ὁ Κροτωνιάτης προσκληθεὶς εἰς Ἀθήνας ἔλαβε παρὰ τοῦ δημοσίου ταμείου διὰ μισθὸν 100 μνᾶς ἤτοι 10,000 δραχμῶν, ποσὸν ὑπέρογκον δι' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν (540 ἔτη πρὶν Χριστοῦ.) Αὐλητὰι ἐνίοτε ἐλάμβανον ἀπίστευτον χρηματικὴν ἀμοιβὴν διὰ τὴν ἐργασίαν των. Ἐπίσης μεγάλας ποσότητας ἐλάμβανον καὶ ἔξοχοι ἠθοποιοί. Ὁ Πάλος ἢ Ἀριστόδημος λέγεται ὅτι ἐκέρδησεν ἓν τάλαντον (ἑξακισχιλίας δραχμὰς) ἐντὸς μιᾶς ἢ δύο ἡμερῶν.. Καθηγηταὶ τῆς φιλοσοφίας καὶ ῥητορικῆς ἢ σοφισταὶ πρὸς τούτοις ἀντημείβοντο πλουσιοπαρόχως. Πρωταγόρας ὁ Ἀβδηρίτης, ὅστις πρῶτος ἐδίδαξε ἐπὶ μισθῷ ἀπῄτει 100 μνᾶς (10 χιλ. δραχμὰς διδάκτρα παρ' ἑκάστου μαθητοῦ διὰ τὴν ἀκρόασιν ὁλοκλήρου σειρᾶς τῶν μαθημάτων.

Τὸ αὐτὸ ποσὸν εἰσέπραττε καὶ ὁ Γοργίας, ἀλλὰ βραδύτερον ὅταν ὁ ἀριθμὸς τοιούτων καθηγητῶν ἐπολλαπλασιάσθη ἠλαττώθησαν τὰ δίδακτρα.

Ἡ δαπάνη διὰ τὰ πρὸς ζωοτροφίαν ἀναγκαῖα ἦτο σχετικῶς μετρία ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι, ἰδίως κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Σόλωνος, τουτέστι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἕκτου αἰῶνος πρὶν Χριστοῦ, εἷς μέδιμνος σίτου, (ἰσοστάσιος πρὸς ἓξ μοδίους ἢ κοιλὰ) ἐπωλεῖτο ἐν Ἀθήναις διὰ μίαν δραχμὴν περίπου. Ἔκτοτε μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Δημοσθένους ὑψώθη βαθμιαίως ἡ ἀξία τῶν σιτηρῶν ἐπίσης ὡς καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ἐμπορευμάτων. Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Σωκράτους τὸ ἅλφιτον ἢ κριθάλευρον ἐτιμᾶτο ἑνὸς

ὀβολοῦ οἱ 4 χοίνικες, ἤτοι δύω δραχμῶν ὁ μέδιμνος. Περὶ τὴν 96ην καὶ 97ην Ὀλυμπιάδα (396—392 ἔτη πρὶν Χριστοῦ) ἐτιμᾶτο περίπου τριῶν δραχμῶν ὁ μέδιμνος σίτου, ἀλλ' εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Δημοσθένους, ἴσως εἰς χρόνους σιτοδείας 5 δραχμαὶ δι' ἕνα μέδιμνον σίτου ἐθεωρεῖτο μετρία τιμή. Αἱ τιμαὶ τῶν σιτηρῶν δὲν διέφερον πολὺ ἀπὸ τὰς τῶν Ἀθηνῶν ἐν ταῖς λοιπαῖς ἑλλ. δημοκρατίαις. Ἀναφέρεται λ. χάριν εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅτι τὸ ἅλφιτον ἢ κριθάλευρον ἐν Λαμψάκῳ ἐπωλεῖτο τεσσάρων δραχμῶν περίπου ὁ μέδιμνος, ἀλλ' ὅτι ἔν τινι περιστάσει ἡ ἐξουσία ἐπροσδιώρισε τὴν τιμὴν εἰς 6 δραχμάς, ἵνα ὠφεληθῇ τὴν διαφόρὰν. Ὅτε αἱ Ἀθῆναι ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τοῦ Σύλλα ὁ σῖτος ἐπωλήθη μέχρι 1000 δραχμῶν τὸν μέδιμνον, καθότι οἱ κάτοικοι περιῆλθον εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ τρώγουν τὰ πέδηλά των καὶ ἀσκούς. Ἡ ἀξία τοῦ ἄρτου παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εἶναι ἄγνωστος, καὶ φαίνεται ὅτι συνήθως ἡ ἀρτοποιία ἐγείνετο κατ' οἶκον ὑπὸ τῶν γυναικῶν τῆς οἰκογενείας, ἢ ὑπὸ ὑπηρετριῶν, διότι πάντοτε αἱ Ἀθῆναι ἐφημίζοντο διὰ τὴν καλὴν ποιότητα τοῦ ἄρτου. δὲν φαίνεται εὐκρινῶς ὅτι ὑπῆρχον ἀρτοποιοὶ ἐξ ἐπαγγέλματος παρασκευάζοντες καὶ πωλοῦντες αὐτὸν ὡς ἐμπόρευμα.

Εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους ἡ ἀξία τοῦ κρέατος ἐν Ἑλλάδι ἦτο μετριωτάτη, ἐπειδὴ εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Σόλωνος βοῦς ἐκλεγόμενος διὰ θυσίαν ἴσως, ἐπωλεῖτο 5 δραχμῶν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἓν πρόβατον κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἤξιζε μίαν δραχμὴν μόνον. Διαρκοῦντος δὲ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου τὸ θηλάζον χοιρίδιον ἐπωλεῖτο τριῶν δραχμῶν. Ἀμνὸς ἐκλελεγμένος πρὸς θυσίαν ἐκτιμᾶται 10 δραχμῶν ὑπὸ τοῦ Μενάνδου. Ἐν τινι περιπτώσει 55 πρόβατα μνημονεύονται ὡς ἐκτιμώμενα 1000 δραχμῶν· ἂν οἱ μνησθεῖσαι αὗται δύω ἐκτιμήσεις ὑποτεθῶσιν ὅτι δεικνύουν τὴν ἀξίαν τῶν προβάτων ὡς κυμαινομένων μεταξὺ 10 καὶ 20 δραχμῶν ὅτε αἱ Ἀθῆναι ἤκμαζον, δικαιούμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτε ἡ ἀξία τῶν βοῶν περιεστρέφετο μεταξὺ 50 καὶ 100 δραχμῶν.

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἓν τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀκρωτηρίων, ἅτινα ἐφ' ἁπάσης τῆς γῆς μεσημβρινῶς ἐπεκτεινόμενα, τὴν ἰσχυρὰν ἐκείνην ὁρμὴν τῶν θαλασσῶν ἀπὸ μεσημβρίαν πρὸς ἄρκτον καταδεικνύουσι, δι' ἧς οἱ μεγάλοι κόλποι ἐσχηματίσθησαν, καὶ αἱ παχεῖαι κοιλάδες, αἱ διὰ μέσου τῶν ὀρέων τῶν τὰς ἠπείρους συνδεόντων, ἀνεφάνησαν.

Τοιουτοτρόπως, ἔξωθεν ἡ διαίρεσις τῆς Ἑλλάδος τὸ πρῶτον γενομένη, ἔσωθεν διὰ σειρῶν ὀρέων, ἐν αὐτῇ πανταχόσε ἐπεκτεινομένων, καὶ διὰ πλήθους ποταμῶν, πληρέστατα ἐξετελέσθη. Ἡ ἰδιότης αὕτη τῆς γῆς, παρουσιαζούσης οὕτω πλείστας παραλίας, ἀξιολόγους λιμένας καὶ κόλπους ἀσφαλεῖς, ἐνῷ ἀπέναντι τῆς Ἀσίας, τοῦ φυτωρίου τούτου τῆς ἀνθρωπότητος, πλῆθος νήσων ἐξετείνετο, δι' ὧν οἱ περιπλανώμενοι λαοὶ εὐχερῶς ἐν Ἑλλάδι μετῳκίζοντο, εἰς τοῦτο κυρίως συνετέλεσε, νὰ μεταφέρῃ ἐν αὐτῇ κατοίκους καὶ γνώσεις ἐξ Ἀνατολῆς καὶ μεσημβρίας. Ἡ δ' ἐσωτερικὴ διαίρεσις τῆς χώρας, ἡ παράγουσα τοιαύτην ποικιλίαν γῆς, ἐπετάχυνε τὴν ἀνάπτυξιν τῶν γνώσεων καὶ ἐπέτρεψε τὸν διαμερισμὸν τῶν διαφόρων φυλῶν, ὡς οὐδεμία ἄλλη χώρα παρομοίας ἐπεκτάσεως. Πρὸς δὲ, καὶ ἡ ἐλευθέρα ἐσωτερικὴ τῶν λαῶν ἐπιμιξία ἐγένετο τὰ μάλιστα συντελεστικὴ πρὸς τὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐκπαίδευσιν.

Ἡ Ἑλλὰς πρὸς βορρᾶν περιοριζομένη διὰ τῶν Καμβουνίων ὀρέων ἅτινα διαχωρίζουν αὐτὴν ἐκ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς πρὸς ἀνατολὰς κειμένης Θρᾴκης, περικλείεται ἐξ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ὑπὸ τῶν βαθέων κόλπων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ἢ Ἀρχιπελάγους καὶ τῆς Ἰωνικῆς ἢ Ἀδριατικῆς θαλάσσης. Περιλαμβάνει δὲ, ἐκτὸς τῶν νήσων αὐτῆς, περιοχὴν ὀκτακοσίων σχεδὸν τετραγωνικῶν μιλίων, τοσούτων περίπου ὅσα ἡ Βαυαρία μετὰ τῆς Βυρτεμβέργης, καὶ κατὰ τὸ μέγιστον αὐτῆς μῆκος ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς ἄρκτρον πεντήκοντα πέντε γερμανικῶν μιλίων, καὶ κατὰ τὸ μέγιστον πλάτος ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς τριάκοντα πέντε.

Ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἡ Ἑλλὰς διαιρεῖται διὰ τῶν βαθέων κόλπων Κοριανθιακοῦ καὶ Σαρωνικοῦ, δι' ὧν ὁ Ἰσθμὸς, μικρός τις λαιμὸς γῆς, τὸ ἀσφαλὲς ἔστι διαπόρευμα ἀμφοτέρων τῶν διαμερισμάτων. Κάτωθι αὐτοῦ ἐκτείνεται ἡ Πελοπόννησος, ὡς φύλλον συκῆς, βαθέως διακοπτομένη ὑπὸ τῶν κόλπων Μεσσηνιακοῦ καὶ Λακωνικοῦ, τῶν μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων Ἀκρίτα καὶ Ταινάρου καὶ τοῦ ἐκ τῶν ναυαγίων λίαν περιωνύμου Μαλέα. Πρὸς ἀνατολὰς κεῖται ἡ Ἀργολὶς μεταξὺ τοῦ Ἀργολικοῦ καὶ Σαρωνικοῦ κόλπου. Δύο δὲ νῆσοι, διὰ δόξης ἐστεμμέναι, ἡ Αἴγινα, ἡ καθέδρα δραστηρίων ἐμπόρων, καὶ ἡ Σαλαμὶς, ἔνθα ἐτάφη ἡ Περσικὴ ἀλαζονεία, ὁδηγοῦν ἡμᾶς πρὸς τὴν Ἀττικὴν, ἥτις, μετὰ τῆς πρὸς τὰ ἀνατολικὰ αὐτῆς παράλια κειμένης Εὐβοίας, πλείστους ὅρμους καὶ κόλπους σχηματίζει. Ἐνταῦθα κεῖται ὁ Εὔριπος ποταμὸς, οὗτινος αἱ παλίρροιαι ἄλυτον αἴνιγμα ὑπῆρχον τοῖς ἀρχαίοις. Περαιτέρω ἐπὶ τῶν Θεσσαλικῶν παραλίων ἀναφαίνεται ὁ Θερμαϊκὸς κόλπος, ὃν πρὸς βορρᾶν περικλείει ἡ Χαλκιδικὴ Χερσόνησος, χώρα συμαντικὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηνῶν, μετὰ τῶν τριῶν αὐτῆς ἐξεχόντων ἀκρωτηρίων, ἐξ ὧν τὸ βορεινότερον καὶ μέγιστον λήγει πρὸς τὸν Ἄθω, οὗτινος τὸν ἰσθμὸν ὁ Ξέρξης διώρυξε· τὸ δὲ μεσημβρινὸν, ἡ Παλλήνη, κατὰ τοὺς λόγους τῶν ποιητῶν, τὸ τρομερὸν θέατρον τῆς Γιγαντομαχίας ἐγένετο.

Ἡ Ἑλλὰς διῃρεῖτο λοιπὸν εἰς Βόρειον Ἑλλάδα, Μεσαίαν ἢ Κυρίως Ἑλλάδα καὶ τὴν Πελοπόννησον.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΛΛΑΣ

Ἡ Βόρειος Ἑλλὰς (τὰ νῦν Ἰωάννινα καὶ Γενίσεχερ) περιλαμβάνει τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας. Ἐκ τῶν Καμβουνίων ὀρέων, τῶν πρὸς ἄρκτον περιοριζόντων αὐτὴν, ἐκτείνεται μεσημβρινή τις σειρὰ μέχρι θαλάσσης, ἡ ὑψηλοτάτη τῆς ὁποίας κορυφὴ ὁ Ὄλυμπος, πέραν τῶν νεφῶν ἀφικνουμένη, ἦν τὸ ἀρχαῖον κατοικητήριον τῶν Ἑλληνικῶν θεοτήτων. Μετ' αὐτῆς συνδέεται καὶ ἡ σειρὰ τῆς Οἴτης, ἥτις τὴν Θεσσαλίαν πρὸς νότον ἐκ τῆς κυρίως Ἑλλάδος διεχώριζε, καὶ διὰ μέσου στενῆς διαβάσεως εἰς τὰς ὑπὸ σπαρτιατικοῦ ἡρωϊσμοῦ δοξασθείσας Θερμοπύλας κατέληγε. Πρὸς τὰ δυτικὰ σύνορα τῆς Θεσσαλίας, ἀνυψοῦτο ὁ Πίνδος, ἕτερον πολύκλαδον ὄρος καὶ οὐχ' ἧττον τοῦ Ὀλύμπου ἐν ταῖς ὠδαῖς τῶν ποιητῶν μεγάλως ἐξυμνούμενον. Πλεῖστοι ποταμοὶ κατέρρεον ἐκ τῶν κορυφῶν τούτων πρὸς τὰς ἐκτεταμένας κοιλάδας τῆς Θεσσαλίας, καὶ πρὸ πάντων ὁ Πηνειὸς ποταμὸς, ὅστις διέβρεχε τὴν εὐθεῖαν ταύτην χώραν ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς, καὶ μετὰ πλείστων ἄλλων ποταμῶν συνενούμενος, τὰ διαυγῆ αὐτοῦ ὕδατα εἰς τὰ χαριέστατα Τέμπη ἐξέβαλλεν. Ἡ κοιλὰς αὕτη, διὰ σεισμοῦ μεταξὺ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὄσσης ἀνοιχθεῖσα, ἵνα δίοδόν τινα πρὸς τὴν Μακεδονίαν διαχαράξῃ, τὸ ὄνομα αὐτῆς, ὡς γενικὸν δεῖγμα ὡραιοτέρας φύσεως, καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Κόσμου ὡσαύτως μετήνεγκε. Ραδιναὶ ἰτέαι καὶ σκιώδεις πλάτανοι, ἀμφοτέρωθεν τῶν μερῶν πρὸς τὰ ὄρη ἐπεξετείνοντο, ὑπὸ κρυσταλλίνων ποτιζόμεναι ρυάκων, οἵτινες, ἐκ τῶν βράχων ἀναβρύοντες, εἰς τὸν Πηνειὸν συνέρρεον, ὅστις μεγαλοπρεπῶς καὶ ὅμοιος κατόπτρῳ, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων κυλιόμενος, πλῆθος χλοερῶν νήσων περιέκλειεν. Ἐπὶ τῶν ὀχθῶν αὐτοῦ στοιχάδες δαφνῶν ἐ-

πέκειντο, τὴν περιπλάνησιν τῆς θεᾶς Δάφνης ἀναμιμνήσκουσαι καὶ τὸ καταφύγιον αὐτῆς ἐν αὐταῖς ταύταις ταῖς ὄχθαις. Ἅπαντες οἱ βράχοι ὑπὸ κισσῶν περιεκαλύπτοντο, ἐπὶ πάντων τῶν δασῶν τὰ ᾠδικὰ πτηνὰ ἐκελάρυζον, οἱ δὲ πέριξ βωμοὶ ἐκάπνιζον ἐκ τῶν θυμιαμάτων τῶν πανηγυριζόντων, ὧν τινων αἱ θρησκευτικαὶ πομπαὶ καὶ αἱ θυσίαι ἐζωογόνουν τὴν χαρίεσσαν ταύτην κοιλάδα τῶν Θεῶν.

Ὡραία καὶ καθ' ὑπερβολὴν καρποφόρος ἦτο ἅπασα ἡ χώρα τῆς Θεσσαλίας ἐν τῷ μέσῳ τῶν εὐρέων αὐτῆς κοιλάδων. Μεγάλαι ἀγέλαι ἐξαιρέτων ἵππων ἔβοσκον ἐνταῦθα, οἵτινες τοῖς Θεσσαλοῖς ἱππεῦσιν ἐνδοξοτάτην φήμην, τοῖς δὲ στρατεύμασι τοῦ Μακεδόνος Φιλίππου νικηφόρον παρέσχον ὑπεροχήν. Ἐνταῦθα ἐγεννήθη ὁ μύθος τῶν Ἱπποκενταύρων, τῶν ὀρεινῶν τούτων καθωπλισμένων ἱππότων. Ἐνταῦθα ἦν ἡ κοιτὶς τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν, αἵτινες ἐκ τῶν ὀρέων αὐτῶν πρὸς μεσημβρίαν μεταναστεύσασαι, τοὺς ἀρχαίους κατοίκους ἐκεῖθεν ἀπεδίωξαν, καὶ ἐνταῦθα συνέβη ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνος λεγόμενος κατακλυσμός. Οὐδεμία ἄλλη χώρα πλουσιωτέρας εἰς μύθους ὡς αὐτή. Ἐντεῦθεν οἱ Μινύαι ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἰάσωνος ἐξέπλευσαν, ἵνα τὰς καρποφόρους πύλας τοῦ Εὐξείνου ἀνοίξωσι, καὶ τὰ ἀνατολικὰ καὶ δυτικὰ σύνορα τῆς γῆς ἀναζητήσωσιν. Ἐντεῦθεν οἱ Μυρμιδόνες τὸν υἱὸν τῆς Θέτιδος, τὸν Ἀχιλλέα, συνώδευσαν, οὗτινος μόνον τὸ ὄνομα περιλαμβάνει σχεδὸν ὁλόκληρον ἐποποιίαν ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων. Ἐνταῦθα διέσπειρεν ἡ Κολχὶς Μήδεια τὰ φαρμακερὰ αὐτῆς φυτὰ καὶ ἐκληροδότησε ταῖς Θεσσαλίσι γυναιξὶ τὴν γνῶσιν καὶ ἐπιτηδειότητα τῶν μαγικῶν τεχνασμάτων. Ἐνταῦθα ὁ ἀμώμητος Χείρων ὁ Κένταυρος, τοὺς υἱοὺς τῶν ἡρώων δι' ἱππικῶν γυμνασμάτων ἀνέτρεφε, καὶ ὁ τυφλὸς ἀοιδὸς Θάμαρις μεθ' ἑτέρων ἀρχαίων ὑμνῳδῶν καὶ ποιητῶν, τὰς ᾠδὰς αὐτῶν ἔψαλλον πρὶν ἢ αἱ Μοῦσαι ἐγκαθιδρυθῶσιν ἐπὶ τῶν νοτίων τῆς Ἑλλάδος ἀκρορειῶν.

Ὥσπερ δ' ἐν τοῖς προτέροις χρόνοις ἡ Θεσσαλία ὑπῆρξε τὸ θέατρον διαφόρων ποιητικῶν μύθων, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὑστέροις πολλάκις, τῶν πεδιάδων αὐτῆς ἕνεκεν, ἐγένετο τὸ θέατρον αἱματηρῶν πολέμων. Ἐνταῦθα ἔκειντο μεσόγειοι αἱ Κυνὸς Κεφαλαί, λόφοι περίφημοι κατασταθέντες ἐκ τῆς ἥττης τοῦ Φιλίππου Ε' (ἢ Γ'), προοίμιον τῆς ἐν Πύδνᾳ μάχης, πρὸς τὰ βορεινὰ σύνορα, δι' ἧς ὁ Μακεδονία λεία τῶν Ρωμαίων ἐπὶ τέλους ἐγένετο. Οὐχὶ μακρὰν τῶν Κυνὸς Κεφαλῶν ἐπεξετείνοντο αἱ πεδιάδες τῆς Φαρσάλου ἔνθα ἡ τύχη τοῦ Καίσαρος, ὁλοσχερῆ ἤρατο νίκη κατά τε τῆς δόξης τοῦ Πομπηίου καὶ τῆς ρωμαϊκῆς Δημοκρατίας.

Οἱ κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας διεκρίνοντο διά τινος ἀκαθέκτου ἐλευθερίας, προερχομένης οὐχὶ ἐξ εὐγενῶν πηγῶν ἀλλ' ἐκ τῆς ἀναρχίας, διὸ καὶ ἡ ἐπιτυχία αὕτη διηνεκῶς ὑπὸ διχοστασιῶν κατεσπαράσετο. Παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησιν ἐνομίζοντο ἀπαίδευτοι, τραχεῖς, ἄπιστοι εἰς τὸν λόγον των, ἔκλυτοι εἰς τὰς ἡδονὰς τῶν αἰσθήσεων δυσανάγωγοι, ἀγαπῶντες μᾶλλον θορυβώδη συμπόσια, ποικίλα ἐδέσματα καὶ τὴν ἀγροίαν ἐκείνην φαιδρότητα ἥτις τὰ μάλιστα ἀπέχει τῆς πνευματικῆς τῶν εὐγενῶν ψυχῶν ἱλαρότητος.

Πρὸς δυσμὰς τῶν κορυφῶν τοῦ Πίνδου ἐκτείνεται ἡ Ἤπειρος παρὰ τὴν Ἰωνικὴν θάλασσαν, ἔνθα τὰ κεραύνια ὄρη δύσκολον καθιστῶσι τὴν ἀποβίβασιν. Ἡ ἐπαρχία αὕτη, τὸ πάλαι κατοικουμένη ὑπὸ Γραικῶν, ὄνομα ὅπερ ἐν μὲν τῇ Ἰταλίᾳ κατέστη γενικὸν, ἀλλ' ὅπερ οἱ Ἕλληνες οὐδόλως ἀνεγνώριζον, ἦτο κατὰ μέρος εἰς τὴν κατοχὴν λαῶν οὐχ ἑλληνικῶν εἰς μικρὰ βασίλεια συνισταμένων. Τὸ ἀρχαιότερον δὲ καὶ περιφημότερον αὐτῶν ἦτο τὸ βασίλειον τῶν Μολοσσῶν, ὅπερ, ἐπὶ ἐννέα σχεδὸν αἰῶνας ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τῶν Αἰακιδῶν, ἐγγόνων τοῦ Νεοπτολέμου. Τὸ μόνον πολυχρόνιον βασίλειον τῶν μερῶν ἐκείνων, ἐν ᾧ τὸ βασιλικὸν σκῆπτρον ὑπὸ ἑλληνικοῦ ἀνθρωπισμοῦ περιεβάλλετο, ἡ δὲ βασιλεῖς αὐτοῦ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐξουσίαν οἰκειοθελῶς περιώριζον διὰ γερουσίας ἐφόρου τῆς νομοθεσίας, ἧς περ τὴν αὐστηρὰν διατήρησιν ὁ τὸ σκῆπτρον τοῦτο παραλαμβάνων μεθ' ὅρκου ἐβεβαίου.

Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Τομάρου, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δάσους τῶν δρυῶν τῆς Θεσπρωτίδος, ἔκειτο ἡ παλαιὰ Δωδώνη, τὸ ἀρχαιότατον μαντεῖον τοῦ Διὸς εἰς ὃ οἱ ἱερεῖς Αἰγυπτιακὴν ἀπέδιδον τὴν καταγωγήν. Ἐνταῦθα ἡ ἠχητικὴ δόνησις τῶν δρυῶν, ὁ σφοδρὸς μορμυρισμὸς τῶν ρυάκων, καὶ ὁ ἀντιβοῶν κρότος τῶν ἐπικρεμαμένων ἀγγείων ἀνήγγελλον τὰς βουλὰς τῶν θεῶν καὶ τὸ πεπρωμένον ἑκάστου. Καὶ εἰς αὐτὰς τὰς δρῦς προφητικὴ ἀπεδίδετο δύναμις ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν· καὶ ὅτε οἱ Μινύαι τὴν Ἀργὼ ἐναυπήγησαν, ἡ Ἀθηνᾶ προσήρμοσε τῷ πλοίῳ τούτῳ τεμάχιον μαντικῆς δρυός, ὅπως ἐν καιρῷ ἀνάγκης γνωστοποιῇ ὁδὸν σωτηρίας τοῖς χειμαζομένοις Ἀργοναύτας.

ΜΕΣΑΙΑ ΕΛΛΑΣ.

Ἐρχόμεθα πρὸς τὴν Μεσαίαν Ἑλλάδα (Λεβαδία) ἢ τὴν κυρίως Ἑλλάδα. Ἐκ τῆς Μολοσσίδος προβαίνει τις κάτωθι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου πρὸς τὴν Ἀκαρνανίαν, δυτικὴν ἐπαρχίαν, πλουσίαν εἰς χώρας καὶ χωρία, ἀλλὰ σχεδὸν πάντοτε εἰς διηνεκεῖς διατελοῦσαν πολέμους μετὰ τῶν γειτνιαζόντων Αἰτωλῶν, διὸ καὶ αἱ πρόοδοι αὐτῆς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν διέκειντο μικραὶ καὶ συνεσταλμέναι. Ἐντεῦθεν ἐξετείνετο ἡ χερσόνησος Λευκὰς πρὸς τὴν Ἰωνικὴν θάλασσαν, ἐκ κρημνώδους βράχου ἐξαρτωμένη, ἀφ' οὗ οἱ ἀποτυγχάνοντες ἐρασταὶ ἀμφοτέρων τῶν γενῶν, τῆς ἀνιάτου αὐτῶν νόσου θύματα γινόμενοι, κατερρίπτοντο εἰς τὸ πέλαγος ἵνα ἀνεύρωσιν ἐν αὐτῷ τὸ τέλος τῶν παθημάτων ἢ τῆς ζωῆς αὐτῶν. Ἀπέναντι τοῦ βράχου τούτου, ἔνθα ὑπῆρχε καὶ ἀρχαῖός τις ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀπεφασίσθη περὶ τὸ Ἄκτιον (Actium) τὸ περὶ ἡγεμονίας τοῦ κόσμου ζήτημα (723 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης, 31 π. Χ.) ὑπὲρ τοῦ τροπαιοφόρου Αὐγούστου Καίσαρος.

Ἡ Ἀκαρνανία χωρίζεται διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἀχελῴου (ὁ καὶ Θόας νῦν Ἀσπροπόταμον) ἐκ τῆς Αἰτωλίας. Τοσαύτην φήμην ὁ ποταμὸς οὗτος ἔσχε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὥστε ὁ Ὅμηρος ἀποκαλεῖ αὐτὸν βασιλικόν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομά του ἐσήμαινε πολλάκις αὐτὸ τὸ ὕδωρ. Κεκτημένος τὸ θεῖον δῶρον τοῦ λαμβάνειν πᾶσαν μορφὴν, ὁ ποτάμιος οὗτος θεὸς ἐμονομάχησε μετὰ τοῦ ἀντεραστοῦ του Ἡρακλέους πρὸς κατάκτησιν τῆς Δηϊανείρας θυγατρὸς τοῦ Οἰνέως, ἐν σχήματι ταύρου, ἀλλ' ἡττηθεὶς ἀπώλεσε τὸ ἕτερον τῶν κεράτων του, ὅπερ αἱ Νύμφαι ἀναλαβοῦσαι κατέστησαν αὐτὸ κέρας τῆς Ἀμαλθείας ἢ τῆς ἀφθονίας.

Ἡ Αἰτωλία, καρποφόρους τινὰς χώρας περιλαμβάνουσα, κατῳκεῖτο ὑπὸ πλείστων φυλῶν, ὧν τινες οὐδόλως ἑλληνικαί· ἀλλ' ἅπασαι ἦσαν πολεμικαί, ἀλαζόνες καὶ φιλάρπαγες. Μεταξὺ τῶν διαφόρων αὐτῆς πολιτειῶν ὑπῆρχε δεσμός τις ὁμοσπονδιακὸς πρὸς συζήτησιν πολιτικῶν ὑποθέσεων, οὗτινος οἱ πρέσβεις συνήρχοντο κατ' ἔτος εἰς τὰ Θερμά, ἐπίσημον πόλιν τῆς Αἰτωλίας, ἔνθα, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς συνόδου, ἐτελοῦντο δημόσιοι ἀγῶνες καὶ θρησκευτικαὶ τελεταί. Πρὸς μεσημβρίαν τῆς Αἰτωλίας ἔκειτο ἡ Καλυδωνία, περίφημος διὰ τὴν

θήραν τῶν ἀγριοχοίρων, ἔνθα πρὸς τοῦτο συνήρχοντο πλῆθος ἡρώων θηρευτῶν, καὶ πατρὶς τοῦ Μελεάγρου, τὸν ὁποῖον ἡ Ἀλθαία ἐθανάτωσε κατακαύσασα τὸν μυθολογούμενον μοιραῖον τῆς ζωῆς του δαυλὸν, καὶ τοῦ Τυδέως, ὅστις διέπρεψεν ἐν Θήβαις, ὡς ὁ γενναιότερος αὐτοῦ υἱὸς Διομήδης ἐν Τρωάδι.

Οἱ Αἰτωλοὶ, ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ρωμαϊκῶν ἐν Ἑλλάδι πολέμων, παρέστησαν ἀξιόλογον, καίτοι οὐχὶ πάντοτε τίμιον μέρος. Φθονήσαντες τὸν Ἀχαϊκὸν δεσμὸν, εἰς ὃν ἡ πρὸς τὴν Μακεδονίαν τῆς Ἀχαΐας ἕνωσις νέαν δύναμιν παρεῖχε, συνεμάχησαν μετὰ τῶν Ρωμαίων κατὰ τῆς πρώτης. Ἡ Ρώμη μεταχειρισθεῖσα τὴν βοήθειαν τῶν ἀνδρείων τούτων συμμάχων πρὸς ἴδιον ὄφελος, κατετρόπωσε μὲν τοὺς Μακεδόνας, ἀλλ' ἐφείσθη τῆς Ἀχαΐας ἧς τὴν ἐξόντωσιν μεγάλως ἐπεθύμουν οἱ Αἰτωλοί. Ἡ ἐξαπάτη αὕτη τῆς ὑπερηφανείας των, καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Ρώμης ὑποτιθεμένη περιφρόνησις τῆς ἀξίας των, ἐπέφερε νέας ἐχθροπραξίας κατὰ τῶν Ρωμαίων, νέαν συμμαχίαν μεταξὺ τῶν ὁμοσπόνδων καὶ Αἰτωλῶν, ὁδηγουμένην ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Συρίας Ἀντιόχου. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ὁλοσχερῶς ἡττήθη ἐν Θερμοπύλαις καὶ Μαγνησίᾳ. Οἱ δ' Αἰτωλοὶ, ἀπολέσαντες καὶ τὴν τελευταίαν αὐτῶν μάχην ἐν Ναυπάκτῳ, ὑπεχρεώθησαν νὰ δεχθῶσιν ἄτιμον εἰρήνην, καὶ νὰ μένωσι πιστοὶ εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ρωμαϊκῆς Δημοκρατίας.

Ἡ σειρὰ τοῦ Πίνδου συναντῶσα τὴν τῆς Οἴτης διαχωρίζει τὴν Αἰτωλίαν τῆς Δωρίδος καὶ τῶν Ὀζολῶν Λοκρῶν. Ἡ Δωρὶς, καίτοι ἐκ τῶν μικροτέρων τῆς Ἑλλάδος ἐπαρχιῶν, ὑπῆρξεν ἡ πατρὶς τῶν γενναίων ἀνδρῶν. Ἀπὸ τοὺς πρόποδος τῆς Οἴτης ὥρμησαν ἐκεῖνοι οἵτινες ὑπὸ τῶν Ἡρακλειδῶν ὁδηγούμενοι, εἰσῆλθον εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἐκδιώξαντες τοὺς ἀρχαίους κατοίκους τῶν μεσημβρινῶν αὐτῆς μερῶν, ἐγένοντο κύριοι τῆς Λακωνίας, Μεσσηνίας καὶ Ἀργολίδος. Ἐντεῦθεν προῆλθεν ὁ στρατὸς ἐκεῖνος, ὅστις κατέθλιψε τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐγένετο αἴτιος τῆς αὐτοθυσίας τοῦ βασιλέως Κόδρου ὑπὲρ τοῦ λαοῦ του. Ἐντεῦθεν ἄποικοι Δωριεῖς ἀποκατεστάθησαν ἐπὶ τῶν ἀσιατικῶν παραλίων. Κατ' ἀρχὰς οἱ Δωριεῖς ἐλάμβανον πάντοτε τὸ μέρος τῶν ὁμοφύλων των Σπαρτιατῶν, ἀλλ' ἀκολούθως ὑπέκειντο εἰς τὰς διαταγὰς τῶν ὑπερισχυόντων Αἰτωλῶν.

Οἱ Λοκροὶ σπανίως ἀναφέρονται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ. Ἀνατολικῶς δ' αὐτῶν ἔκειτο ἡ Φωκὶς, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς Οἴτης μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, καὶ διαρρεομένη καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ μῆκος ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Κηφισσοῦ, τοῦ ἰδίως ὑπὸ τῶν Χαρίτων προστατευομένου, ὁ ναὸς τῶν ὁποίων ἀνυψοῦτο παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ. Αἱ κοιλάδες τῆς Φωκίδος ἦσαν εὔφοροι πρὸς ἐλαίας καὶ ἀμπέλους, καὶ τὰ ἐκ τριῶν μερῶν περικυκλοῦντα αὐτὴν ὄροι περιελάμβανον λαὸν φιλεργὸν καὶ ἐπὶ φιλελευθερίᾳ καὶ γενναιότητι λίαν περίβλεπτον.

Πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Φωκίδος ἀνυψοῦται ἡ διπλῆ κορυφὴ τοῦ Παρνασσοῦ, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου καὶ ἐκ τῶν κρημνωδῶν ἐκεῖσε βράχων προστατευόμενοι κεῖνται οἱ Δελφοὶ μετὰ τοῦ ναοῦ αὐτῶν. Πάγκοινος οὗτος καὶ πλουσιώτατος ναὸς ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων. Ἐνταῦθα ἡ εὐσεβὴς πίστης τῶν ἐγγὺς καὶ μακρὰν πόλεων συνήγαγε τὰ διάφορα τῆς τέχνης ἀριστουργήματα, ἐν οἷς ἡ ἀξία τῆς ὕλης πρὸς τὸ κάλλος τῆς μορφῆς ἀνθημιλλᾶτο, εἰς τρόπον ὥστε οἱ Δελφοὶ παρίσταντο ἐν συνόλῳ ὡς θηαυροφυλάκιον οὗτινος προσόμοιον οὐδέποτε παρὰ τοῖς νεωτέροις ἀνεφάνη. Ἐν τῷ ἀδύτῳ τοῦ ναοῦ ἔκειτο ὁ βόθρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἵστατο ὁ ἱερὸς τρίπους, ἔνθα καθεζομένη ἡ χρησμολόγος Πυθία ἐλάμβανε τὴν ἔμπνευσιν τῶν προφητικῶν ἀτμῶν. Ἐν ὡρισμένοις μόνον χρόνοις ὡμίλει ὁ Θεός. Τότε δὲ προσήρχοντο οἱ ἐπὶ τούτῳ ἀπεσταλμένοι ἐξ ἁπάντων τῶν μερῶν τῆς τε Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀσίας, ἐν πανηγυρικῇ πομπῇ εἰς τὸν ναὸν, καὶ δι' ἀσμάτων, καὶ χορῶν καὶ θυσιῶν ἐπεκαλοῦντο τὴν εὐμένειαν τῶν Θεῶν. Ἐνταῦθα ἐτελοῦντο οἱ Πυθικοὶ ἀγῶνες, ἀμιλλώμενοι περὶ τῶν πρωτείων πρὸς τοὺς Ὀλυμπιακούς, ὡς ἐπίσης καὶ οἱ γυμνικοὶ οἵτινες συνεξισοῦντο πρὸς τοὺς ποιητικούς. Οὐχὶ μακρὰν τοῦ ναοῦ ἀνέβρυεν ἐκ τοῦ βράχου ἡ σεβασμία πηγὴ τῆς Κασταλίας πέριξ τῆς ὁποίας αἱ Μοῦσαι ἐξετέλουν τοὺς χοροὺς αὐτῶν. Ἅπαν τὸ ὄρος ἐφαίνετο Θεῶν κατοικηκητήριον. Παρὰ δὲ τὸ ἀπωτέρω κείμενον Κωρύκιον ἄντρον ἀνυψοῦντο οἱ βωμοὶ τοῦ Πανὸς καὶ τοῦ Βάκχου, ἐν δὲ τοῖς πέριξ δάσεσιν αἱ Νύμφαι καὶ οἱ Θεοὶ τῶν δασῶν καὶ τῶν κοιλάδων ἐλατρεύοντο. Τὴν ἤρεμον τῶν Μουσῶν λατρείαν διεδέχοντο αἱ θορυβώδεις τελεταὶ τῶν Μαινάδων, αἵτινες ἐνταῦθα ἐπὶ μιᾶς τῶν τοῦ Παρνασσοῦ κορυφῶν περὶ τὸν ναὸν τοῦ Βάκχου περιεστρέφοντο.

Ὁποῖον δέ τι πνεῦμα ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας παρὰ τῷ λαῷ τῆς Φωκίδος ἐπεκράτει, ἀρκούντως ἀποδείκνυται ἐκ τῆς ἑπομένης τοῦ Παυσανίου διηγήσεως.

« Ἡ Φωκὶς ὑπέκειτο εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν ὑπερισχυόντων Θεσσαλῶν. Πολλάκις δ' ἡττήθη ὑπ' αὐτῶν. Κατὰ δὲ τὴν προτελευταίαν μάχην, ἀπέστειλαν οἱ Φωκεῖς τριακοσίους στρατιώτας ἐκλεκτοὺς (λογάδας) πρὸς τὸ κατασκοπεῦσαι τὰ τῶν Θεσσαλῶν· ἀλλ' οὗτοι οἱ λογάδες ἀπώλοντο ἀθρόοι μετὰ τοῦ στρατηγοῦ των Γέλωνος, συμπατηθέντες ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ φονευθέντες ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τῶν πολεμίων. Ἡ συμφορὰ αὕτη, ἡ οὕτω προαγγέλλουσα ὁλοσχερῆ ἥτταν καὶ ὑποδούλωσιν, τοσοῦτον κατέπληξε τοὺς Φωκεῖς, ὥστε συναγαγόντες εἰς ἓν μέρος τὰς γυναῖκας, τοὺς παῖδας καὶ πάντα τὰ κινητὰ αὐτῶν κτήματα, ἔτι δὲ καὶ φορέματα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ τὰ ἀγάλματα τῶν Θεῶν, ἡτοίματαν μεγάλην πυρὰν καὶ προσδιώρισαν φύλακας ἐπ' αὐτῶν τριάκοντα ἄνδρας, προστάξαντες αὐτοῖς, ἐὰν τυχὸν ἡττηθῶσιν ἐν τῇ μάχῃ οἱ Φωκεῖς, τότε οὗτοι ν' ἀποσφάξωσι τάς τε γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας, καὶ ὡς ἱερεῖα ἀναθέντες ταῦτα μετὰ τῶν πραγμάτων ἐπὶ τὴν πυράν, ν' ἀνάψωσιν αὐτὴν καὶ νὰ τὰ κατακαύσωσιν· ἔπειτα δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ τριάκοντα εἴτε νὰ φονευθῶσιν ὑπ' ἀλλήλων ἢ νὰ ὁρμήσωσιν εἰς τὸ ἱππικὸν τῶν Θεσσαλῶν (ὡς εἰς βέβαιον θάνατον). Τότε δ' οἱ Φωκεῖς ἱππεῖς τε καὶ πεζοὶ ἐποιήσαντο ἔξοδον ἐπὶ τοὺς Θεσσαλοὺς ὑπὸ τὴν στρατηγίαν Ροίου τοῦ Ἀμβροσέως καὶ Δαϊφάντου τοῦ Ὑαμπολίτου. Ἅμα δὲ τὰ στρατεύματα συνεπλάκησαν, συνῃσθάνθησαν οἱ Φωκεῖς τὴν τρομερὰν ἀπόφασιν ἣν ἐποιήσαντο περὶ τῶν γυναικῶν καὶ τέκνων ὧν περ ἡ σωτηρία ἵστατο ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς, καὶ οὕτως ἁπάσας αὐτῶν τὰς δυνάμεις καταβαλόντες, καὶ παντοῖα τολμήματα καὶ στρατηγήματα μηχανησάμενοι, πρὸς δὲ καὶ τῶν Θεῶν εὐδοκούντων, ἐπιφανεστάτην νίκην ἤραντο κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Διὸ καὶ ἀπέστειλαν, ὡς φόρον εὐγνωμοσύνης, ἀναθήματα εἰς Δελφοὺς τῷ Ἀπόλλωνι· ἤτοι τὰς εἰκόνας τῶν στρατηγῶν αὐτῶν καὶ ἄλλων ἡρώων ἐπιχωρίων, ἔργα Ἀριστομέδοντος τοῦ Ἀργείου.»

Δυτικῶς τῆς Φωκίδος κεῖται ἡ Βοιωτία περιοριζομένη βορειοδυτικῶς καὶ ἐν μέρει μεσημβρινῶς ἐκ τῆς Μεγαρίδος καὶ Ἀττικῆς. Ἡ μεγίστη αὕτη ἐπαρχία τῆς κυρίως Ἑλλάδος, πρὸς τὰ βορεινὰ μὲν τραχεῖα ὡς ἐκ τῶν ὀρέων, πρὸς μεσημβρίαν δὲ καρποφόρος, καί τοι ὁμιχλώδης, καὶ διαρρεομένη ὑπὸ τῶν διαφόρων ποταμῶν, ἐκληροδοτήθη ἐκ φύσεως διὰ πλείστων ἐπιγείων ἀγαθῶν μᾶλλον δια-

νοητικῶν πλεονεκτημάτων· διὸ, καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς εὐφυέσιν Ἀθηναίοις, οὐδεμίαν ἀξίωσιν ἐκέκτητο ὁ ἐν τῇ βορείᾳ ἀτμοσφαίρᾳ τῆς Βοιωτείας γεννηθείς. Ἀλλὰ πιθανώτερον δὲν ἦτο τοσοῦτον τὸ κλῖμα, ὅσον ἡ ἀποκλειστικὴ ἐπασχόλησις τῶν Βοιωτῶν εἰς τὸν γεωργικὸν καὶ ποιμενικὸν βίον, ἡ καθιστῶσα αὐτοὺς ὑποδεεστέρους οὕτως εἰπεῖν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· ἐκ τῶν ὡραίων δὲ τεχνῶν μόνον τὴν μουσικὴν ἠγάπων καὶ μετὰ τὸν Πίνδαρον οὐδεὶς ἄλλος μέγας ποιητὴς ἀνεφάνη παρ' αὐτοῖς.

Αἱ Θῆβαι ἀντεποιοῦντο τὰ πρωτεῖα μεταξὺ τῶν ἄλλων βοιοτικῶν πόλεων, αἵτινες ἐν ἐλευθέρῳ μεταξύ των συνδέσμῳ συνενούμεναι, οὐδεμίαν ἐπ' αὐτῶν ὑπεροχὴν ἤθελον ἀναγνωρίζειν. Ἡ δὲ ἀκρόπολις Καδμεία ἀνεμίμνησκε τὸν κατασκευαστὴν αὐτῆς Κάδμον, οὗτινος τὰς τελετὰς τοῦ γάμου μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Ἀφροδίτης καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ διὰ τῆς παρουσίας των ἐτίμησαν.

Ἐν δὲ ταῖς ἀξιοσημειώτοις πόλεσι τῆς Βοιωτίας συγκαταριθμοῦνται καὶ αἱ ἑξῆς: Ἡ Λεβαδία, περίφημος διὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Τροφωνίου ἡ Χαιρώνεια, ὁ τάφος οὗτος τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας μετὰ τὸν τελευταῖον ἐκεῖνον καὶ διάσημον ἀγῶνα τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος· Πλαταιαὶ, ἡ ἀντίζηλος πόλις τῶν Θηβῶν, ἡ πιστὴ φίλη τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἡ σύμμαχος αὐτῶ ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Μαραθῶνος.

Πρὸς μεσημβρίαν τῆς Βοιωτίας ἐκτείνεται ἡ μικρὰ Μεγαρίς. Ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις τὰ Μέγαρα ἐξαπέστειλαν πλείστας ἀποικίας εἰς Σικελίαν καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς βορείου θαλάσσης.

Ἀνατολικῶς τῆς Μεγαρίδος, διὰ τοῦ ὄρους τῶν Κεράτων διαχωριζόμενον, ἐπεκτείνεται τὸ τρίγωνον οὕτως εἰπεῖν τῆς Ἀττικῆς παρὰ τῷ Αἰγαίῳ Πελάγει. Ἅπαν τὸ μῆκος τῆς χώρας ταύτης σύγκειται ἐκ δεκαπέντε γερμανικῶν μιλίων, τὸ δὲ μέγιστον αὐτῆς πλάτος ἐξ 6, εἰς τρόπον ὥστε ἅπασα ἡ ἐπιφάνεια τῆς τριγωνοειδοῦς ταύτης γῆς δὲν περιέχει, πλειότερα τῶν 45 μιλίων. Οὐδεμία ἄλλη ἐπαρχία ἐπὶ τοσοῦτον ἐδοξάσθη. Ἅπασαι αἱ πηγαὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῶν γνώσεων ἐν τῇ στενῇ ταύτῃ χώρᾳ συρρεύσασαι, εἰς ἕνα ποταμὸν συνηνώθησαν, οὗτινος ἡ ἐπιφάνεια τὸ διαυγέστατον κάτοπτρον, τὸ δὲ βάθος τὴν εὐφορωτάτην καὶ ποικιλωτάτην πληθώραν ἐπαρουσιάζεν.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς, τὴν ἀρχὴν τῆς ἱστορίας αὐτῶν ἀγνοοῦντες, ἐκάλουν ἑαυτοὺς αὐτόχθονας· ὅθεν καὶ τὸ φιλόπατρι αὐτῶν πρὸς τὴν πατρῴαν πάντοτε προσηλοῦτο γῆν. Τὸ ὅτι δ' ἦσαν τῆς αὐτῆς τῶν Ἰώνων φυλῆς εἶναι ὑπερβέβαιον καὶ ὡς ἐκ τούτου, ὥσπερ οἱ Ἴωνες, ὑπέκειντο καὶ οὗτοι εἰς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, ἐνῷ οἱ Δωριεῖς πάντοτε εἰς τὸ ἀριστοκρατικόν. Οἱ θεοὶ ἀνέκαθεν εὐμενεῖς ἐφάνησαν πρὸς ταύτην τὴν χώραν. Ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Ποσειδῶν διεφιλονείκησαν τὴν κατάκτησιν αὐτῆς μεχρισοῦ κατακυρωθείσης τῆς χώρας τῇ Ἀθηνᾷ, ἡ θεὰ τῇ ἐδωρήσατο τὸ ἀξιόλογον δῶρον τῆς ἐλαίας. Ἐνταῦθα ἐπελθοῦσα ἡ Δήμητρα μετὰ τὴν περιπλάνησιν αὐτῆς καὶ εὑροῦσα καλὴν ὑποδοχὴν, μετεπέμψατο πρὸς ἀνταμοιβὴν τὸν Τριπτόλεμον, ὅστις ἐχορήγησε τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἀνεκτίμητα δῶρα τῶν δημητριακῶν καλουμένων καρπῶν, δι' ὧν οὗτοι τότε πρῶτον σταθερῶς ἐν τῷ πατρῴῳ ἐδάφει περιορισθέντες, ἐγνώρισαν τοὺς νόμους τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τοῦ δικαίου. Τότε δ' ἀνεφάνησαν ἐνταῦθα πλεῖστοι ἄνδρες διασήμου ἐνεργητικότητος· πρὸ πάντων δὲ ὁ Θησεὺς ὅστις κατεδίωξε τοὺς λῃστὰς καὶ συνῴκισε τοὺς πανταχόσε διεσπαρμένους κατοίκους εἰς ἓν ἄστυ, εἰς Ἀθήνας.

Οὕτως ἀπ' ἀρχῆς αἱ Ἀθῆναι ἐγένοντο τὸ φυτώριον τῶν ἡρωϊκῶν ἀρετῶν καὶ τῆς φιλοπατρίας, καὶ δι' ἀδιαλείπτου σειρᾶς μεγάλων ἀνδρῶν, μέχρι τῆς τελευταίας αὐτῶν ἱστορικῆς ἐποχῆς ἀναφυομένων, τὸ πρότυπον τῆς θεσμοθεσίας, τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἐξόχου ποιήσεως, τῆς ρητορικῆς, τῶν ὡραίων τεχνῶν, ἐν ἑνὶ λόγῳ, παντὸς ὅ,τι δύνανται νὰ συμπεριλάβωσι τὰ στενὰ ὅρια τῆς ἀνθρωπίνου διανοίας. Ἐνταῦθα ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις ὁ τελευταῖος τῶν Ἀθηνῶν βασιλεὺς προσήνεγκεν ἑαυτὸν, αὐτοβούλητον θῦμα τῆς φιλοπατρίας αὐτοῦ. Ἐνταῦθα διερράγησαν τὰ κύματα τῆς Περσικῆς δυνάμεως ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Μαραθῶνος. Ἐνταῦθα ἀνήφθη ὁ δαυλὸς ὅστις, μετὰ ἥμισυν αἰῶνα ἀπὸ τῆς πρώτης τῶν Περσῶν ἥττης, κατέφλεξε τὸ κολοσσαῖον οἰκοδόμημα αὐτῆς ταύτης τῆς περσικῆς μοναρχίας. Ἐνταῦθα ἐπολέμησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἡ ἑλληνικὴ ἐλευθερία κατὰ τῆς ὑπερβαλλούσης ἰσχύος τῆς μακεδονικῆς πιέσεως, καὶ ἐπολέμησεν ἐνδόξως, καίτοι οὐχὶ μέχρι τέλους ἐπιτυχῶς. Ἐκ τῶν τοιχῶν τούτων ἐξῆλθον οἱ μέγιστοι στρατάρχαι καὶ πολιτικοὶ ἄνδρες. Ἐνταῦθα ἠγόρευσε πρὸς τὸν δῆμον εἰς Περικλῆς, εἰς Φωκίων, εἷς Δημοσθένης. Ἐνταῦθα παρέστησεν ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς καὶ ὁ Εὐριπίδης τὰ ἀμίμητα αὐτῶν δράματα καὶ ὁ Ἀριστοφάνης τὰς κωμῳδίας αὐτοῦ. Ἐνταῦθα ἐδίδαξεν ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης. Ἐνταῦθα κατεσκεύασεν ὁ Φειδίας τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν πρὸς θαυμασμὸν τῶν τε συγχρόνων καὶ τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, καὶ ἐθολοποίησε ναούς τε καὶ στοὰς, ὧν τινων καὶ αὐτὰ τὰ ἐρείπια ἐκπλήττουσι σφόδρα τοὺς θεωμένους. (ἀκολουθεῖ).

ΤΟ ΓΗΔΑΛΙΟΝ ΤΟΥ ΒΙΟΥ.

Εἰς τοῦ βίου ὁπότε τὸ ρεῦμα
Θ' ἀναχθῇς, ἀνασπῶν τὰς ἀγκύρας
Εἴθε οὔριον ἔχοις τὸ πνεῦμα,
Εἴθε λεῖον τὸ κῦμα τῆς μοίρας.

Τὰ ἱστία θαρρούντως πετάσας,
Καρτερίας προτόνους ἐκτείνας,
Εἴθε πλεύσοις ἀξένους θαλάσσας
Ἀψηφῶν καὶ θυέλλας καὶ δίνας!

Τῇς φρενὸς διευθύνων τὴν κώπην
Ἐκτὸς ὅλος παθῶν, ἐκτὸς σάλων,
Εἴθε φέροις ἀπρόσκοπτον τρόπιν
Μεταξὺ τῶν τοῦ κόσμου ὑφάλων.

Ὅπως φθάσῃς δ' εἰς οἴσιον τέρμα
Κ' εἰς λιμὲν' ἀσφαλῆ καταπλεύσῃς,
Εἰς τὸν πλοῦν τῆς ζωῆς σου ὡς ἔρμα
Τὰς τῆς πίστεως ἔχε ἐμπνεύσεις.

Ὦ ἐφόδια δ' ἔχε τὸν ζῆλον,
Τὸν πρὸς πᾶν εὐγενὲς καὶ γενναῖον,
Τὰ αἰσθήματ' ἀγάπης τῶν φίλων,
Τὰς ἐνθέρμους εὐχὰς τῶν γονέων.

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

Διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς, ἀπὸ δεκαπενταετίας διαμένων ἐνταῦθα καὶ ἑπομένως ἀρκούντως ὢν γνωστὸς, γνωστοποιεῖ ὅτι δέχεται ἰδιαίτερα μαθήματα εἴτε ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, κειμένῃ ἐν ὁδῷ λίαν κεντρικῇ, εἴτε ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν μαθητῶν· προσέτι δὲ ὅτι δύναται νὰ διδάσκῃ καὶ πολλοὺς ὁμοῦ μαθητὰς, κατὰ τὴν διάρκειαν μάλιστα τῶν μετά τινα χρόνον ἐν τοῖς σχολείοις ἐπερχομένων διακοπῶν τῶν μαθημάτων, καὶ νὰ δεχθῇ παρ' ἑαυτῷ δύο ἢ τρεῖς παῖδας ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ.

Οἱ βουλόμενοι δύνανται νὰ λάβωσι πλειοτέρας πληροφορίας ἐν τῷ ἑλλην. βιβλιοπωλείῳ «Φοίνικι» τοῦ κ. Σαράντη, παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ· οἱ δ' ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἀπευθυνθήτωσαν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ « Σεραπείου. »

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἰουλίου Βέρν· οἱ ἐκβιασταὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ (συνέχεια καὶ τέλος).— Ἱστορία τῶν φυλακῶν τῆς Γαλλίας (συνέχεια).—Ἡ τελευτὴ τοῦ πλοιάρχου Κοὺκ καὶ τὸ ναυτικὸν ἄσμα τῶν Ἀτιουανῶν. — Ἐργασίαι καὶ ἐργάται ἐν τῇ ἀαρχαίᾳ Ἑλλάδι. — Ἱστορικὴ Γεωγραφία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. — Ποίησις.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ:

L. ΣΤΕΙΝ. Κατάστημα ἐνδυμάδων δι' ἄνδρας καὶ παιδία — Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. — Πλατεία Μεχμὲτ Ἀλῆ. — Ἐν Καΐρῳ ὁδὸς Μούσκι.

Οἱ βουλόμενοι νὰ τιμήσωσι τὸ ἐν λόγῳ μέγα κατάστημα, εὑρήσουσι ποικιλλίαν ἐνδυμάτων, κομψότητος ἰδιαζούσης, τοῦ τελευταίου συρμοῦ, καὶ ποιότητος ἀρίστης.

Τοιαύτη εἶναι ἡ ποιότης τῶν ἐμπορευμάτων καὶ ἡ συγκαταβατικὴ αὐτῶν τιμή, ὥστε οὐδεὶς τῶν προσερχομένων ἀπέρχεται χωρὶς ν' ἀγοράσῃ τι.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ, Δι' ἄνδρας καὶ παιδία A. Mayer et C°. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Πλατείᾳ Μοχάμετ Ἄλη, παρὰ τῇ Ὀκέλλᾳ Nuova καὶ ἐν Καΐρῳ ὁδὸς Μούσκη. Ἐν τῷ ἀξιοσυστάτῳ τούτῳ καταστήματι εὑρίσκουσιν οἱ ἀξιότιμοι ἀγοραστὰι ἐνδυμασίας ἀρίστης ποιότητος εἰς τιμὰς μετριοτάτας, πίλους δι' ἄνδρας, γυναῖκας καὶ παιδία, ὑποδήματα, ἀσπρόρουχα λινὰ καὶ πάντα τὰ ἀπαιτούμενα εἴδη διὰ ταξείδια.

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, A. Μανδᾶ Χημικὰ καὶ Φαρμακευτικὰ προϊόντα. Εἰδικὰ φάρμακα Γαλλίας, Ἀγγλίας καὶ Ἰταλίας. Ἐπίδεσμοι καὶ κλυστήρια, καὶ παντὸς εἴδους ἐργαλεῖα ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμεως. Μεταλλικὰ ὕδατα. Πώλησις χονδρικὴ καὶ λιανική.

ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΘΗΚΗ ΚΑΠΝΩΝ, Ἀγιασουλοὺκ καὶ Ἐργοστάσιον Σιγαροχάρτων Ἰωάνν. Λαγουδάκη. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ τῇ Γαλλικῇ Ὀκέλλᾳ. Ἐν τῷ ἐργοστασίῳ τούτῳ κατασκευάζονται σιγαρόχαρτα πάσης ποιότητος καὶ παντὸς μεγέθους εἰς τιμὰς μετρίας.

Πωλοῦνται καπνὰ χονδρικῶς ποιότητος ἀρίστης Ἀγιασουλούκ.

LANCASHIRE,— Fire and Life insurance Company. Κεφάλαιον 2,000,000 λίραι, Manchester

Πράκτωρες ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Χωρέμη Μπενάκη καὶ Σα.

LA CENTRALE.— Ἀνώνυμος ἀσφαλιστικὴ ἑταιρία. κατὰ τοῦ πυρός. Κεφάλαιον 5,000,000 φράγκων. Παρίσιοι ὁδὸς Richelieu ἀριθμὸς 108. Γενικὸς κατὰ τὴν Αἴγυπτον πράκτωρ, Ἰωάν. Κ. Σεβαστόπουλος. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁδὸς Ἀδὶπ οἰκία Ζηροῦ.

Ἐν τῇ πλατείᾳ καὶ ἀπέναντι ἀκριβῶς τοῦ ἰκρίου, ἔνθα παίζει ἡ Μουσικὴ, ἤνοιξεν ὁ κύριος Χαρακόπος Ἑλληνικὸν Βιβλιοπωλεῖον, ἐν ᾧ πωλοῦνται εἰς μετριωτάτας τιμὰς πάντα τὰ εἴδη τῶν βιβλίων. Οἱ προσερχόμενοι θέλουσι κατὰ πάντα μένει εὐχαριστημένοι. Δέχεται καὶ παραγγελίας διὰ πὰν εἶδος βιβλίου.

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗΣ.— Ὁδὸς περιπάτου, ἰδιοκτησία Τουσοὺμ Πασσᾶ. Τὸ σχολεῖον τοῦτο, διανύον ἤδη τὸ πέμπτον ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ ἔτος χωρὶς νὰ συμβῇ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον δυσάρεστον, παρέχει ἀρκοῦσαν ἐγγύησιν πᾶσιν, οὐ μόνον περὶ τῆς εὐμεθόδου διδασκαλίας ἀλλὰ καὶ τῆς μετ' ἐπιστασίας διευθύνσεως αὐτοῦ.

Πλὴν τῆς ἐλευθέρας καὶ τῆς ἐπὶ τῶν γυμναστηρίων γυμναστικῆς διδάσκεται ἡ σπαθασκία καὶ ραβδομαχία.

Ἐπίσης ὑπάρχει ἐν τῷ σχολείῳ καὶ λουτρὸν ἐπιβρόχιον.

Πληροφορίαι περισσότεραι δίδονται παρὰ τοῦ διευθύνοντος κ. Καλλίδου.

ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ.—Αἱ χῶραι τῶν Μηλωτῶν, μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. Τὸ ρηθὲν σύγγραμμα μετὰ φιλοκαλίας ἐκτετυπωμένον καὶ μετ' εἰκονογραφιῶν τιμᾶται ἡμίσεος φράγκου τὸ τεῦχος καὶ πωλεῖται ἐν τῷ Ἑλλ. Βιβλιοπωλείῳ ὁ «Φοίνιξ» τοῦ κ. Σαράντη.

Εἰς τὸ Τυπογραφεῖον μας πωλοῦνται τὰ ἑξῆς βιβλία·

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ «Σεραπείου» ἀντὶ φράγκων 20. — Ὁ «Ρωσσοτουρκικὸς πόλεμος» εἰς 12 τεύχη φρ. 12. — Διάφορα ποιήματα Ἀχιλ. Παράσχου φρ. 2. — Ὀνειροκρίτης φρ. 1. — Παν. Σούτζου «Ὁ Ἄγνωστος», ποίημα λυρικὸν εἰς πράξεις 5 φρ. 1. — Τὰ «Φάσματα τῆς Αἰγύπτου», τεύχη δύο φρ. 2

Ἐπίσης πωλοῦνται καὶ τὰ ἑξῆς.— 1. Τρίχορδον. 2. Ὄνυχες. 3. Δάκρυα. 4. Φύλλα. 5. Βωμός. 6. Σατυρικὰ ποιήματα καὶ χαρακτῆρες. 7. Φαρέτρα ἢ ἀστεῖα ποιήματα. 8. Βέλη ἢ σατυρικὰ ποιήματά. 9. Τόξον ἢ σατυρικὰ ποιήματα. 10. Ῥόδα ἢ ποιήματα ἀστεῖα. 11. Ὁ Φλύαρος, κωμῳδία. 12. Ὁ Προδότης, δρᾶμα, 13. Τὰ τέκνα τοῦ Δοξαπατρῆ, δρᾶμα. καὶ 14. Κούτρας καὶ Μικρομέγας, κωμῳδίαι.

(Ὅσοι ἐκ τῶν κ. κ. Συνδρομητῶν τοῦ ΣΕΡΑΠΕΙΟΥ ἀπώλεσαν φυλλάδια τοῦ πρώτου ἔτους, θέλουσι δὲ, νὰ συμπληρώσωσι τὸ ὅλον σῶμα, ἀποτανθήτωσαν εἰς τὸ τυπογραφεῖον μας).

ΕΜΠΟΡΡΑΠΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ, Ν. Γ. Ματσούκη. Ἀπέναντι τοῦ Χρηματιστηρίου, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Συνδέσας σχέσεις ἀπ' εὐθείας μετὰ τῶν καλλιτέρων ἐργοστασίων τῆς Εὐρώπης ὁ κ. Ν. Γ. Ματσούκης εἰδοποιεῖ τὸ φιλόκαλον κοινὸν τῆς Αἰγύπτου ὅτι ἐν τῷ καταστήματι αὐτοῦ ὑπάρχουσιν ὑφάσματα ἀρίστης ποιότητος ἐξ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας.

Οἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ εὑρισκόμενοι δύνανται ἀπ' εὐθείας συννεννοούμενοι μετὰ τοῦ ὡς ἄνω καταστήματος, νὰ ἔχωσιν ἀκριβῆν καὶ ταχεῖαν ἐκτέλεσιν τῶν παραγγελιῶν των.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΕΓΓΡΑΦΟΝΤΑΙ.

Εν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ τῇ Διευθύνσει τοῦ Περιοδικοῦ.
» *Ζαγαζὶκ* παρὰ τῷ κ.κ. Μ. Δ. Λύδδῃ.
» *Μινετ-ελ-Γκὰμ* παρὰ τοῖς κ.κ. Α. Λύδδῃ καὶ Σα.
» *Σιμπὶρ ελ Ἀνάτερ* παρὰ τῷ κ.κ. Κ. Βερεκέτη.
» *Σαμανοὺτ* παρὰ τῷ κ.κ. Ἀλ. Ἐμμανουὴλ.
» *Ζίφτᾳ* τοῖς κ.κ. Ἀδελ. Ἀσημακοπούλοις καὶ Χ. Μανιουδάκη.
» *Μαρσούρᾳ* παρὰ τῷ κ.κ. Σ. Ἀσημακοπούλῳ.
» *Δαμαρχοὺρ* παρὰ τῷ κ.κ. Κ. Μανωλοπούλῳ.

Ἐν Τάντᾳ παρὰ τῷ κ.κ. M. Vincentelli.
» *Κάφρ Ζαγιὰτ* παρὰ τῷ κ.κ. Μ. Ψύχᾳ.
» *Καΐρῳ* παρὰ τῷ κ.κ. Ἀθανασάκῃ δικηγόρῳ.
» *Βέγχᾳ* παρὰ τῷ κ.κ. Μ. Πεφκιάδῃ.
» *Γοδάβᾳ* παρὰ τῷ κ.κ. Κηπουρῷ.
» *Σιμπὶρ-ελ κόμ* παρὰ τῷ κ.κ. Σ. Γιαννοπούλῳ.
» *Μιτίεχ* (ἄνω Αἰγύπτου) παρὰ τῷ κ.κ. Ἰ. Ἀλφιέρῃ.
» *Σμύρνῃ* παρὰ τῷ κ.κ. Ι. Τσακίρογλου.

Τὸ «Νέον Σεράπειον» ἀναγγέλλει τὴν ἔκδοσιν πρὸς τὸς βιβλίου, ἢ περιοδικοῦ οὔτινος ἀντίτυπον ἤθελε σταλῇ τῷ Συλλόγῳ «Σεραπείῳ.» Ἀνταλλάσσεται δὲ μετὰ πάσης ἐφημερίδος στελλομένης δωρεὰν τῷ Συλλόγῳ.

Πᾶσα ἀπόδειξις πληρωμῆς μὴ φέρουσα τὴν ὑπογραφὴν τοῦ διευθυντοῦ θεωρεῖται ἄκυρος.